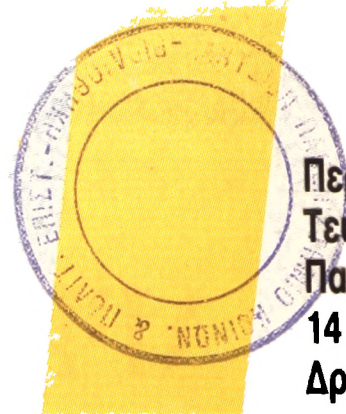

Περίοδος Β'
Τεύχος 562
Παρασκευή,
14 Οκτωβρίου 1994
Δρχ. 300

300 ΠΕΤΑΜΕΝΑ ΔΙΣ. ΓΙΑ ΝΑ ΓΕΜΙΣΕΙ
Η ΜΑΥΡΗ ΤΡΥΠΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟ!

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΝΙΚΟΛΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΨΑΣΜΕΝΗ ΟΡΤΑΝΣΙΑ

Είναι η περιπέτεια μιας γυναίκας που από τα πολύ μικρά της χρόνια γνώρισε τη σκληρότητα της ζωής, και μόνη προσπάθησε να επιβιώσει. Ένα λουλούδι, μια ορτανσία, που συνεχώς του στερούσαν τις προϋποθέσεις για να βλαστήσει και ν' ανθίσει, μα εκείνο ακούραστα άπλωνε τις ρίζες του να βρει την πηγή και να συντηρήσει την ύπαρξή του. Η πορεία αυτής της γυναίκας, από ένα χωριό της ελληνικής επαρχίας της δεκαετίας του '60, συνεχίστηκε στη Γερμανία της μετανάστευσης, ύστερα στο χωνευτήριο της Αθήνας – πέρασε από ποικίλους κινδύνους, άγγιξε το θάνατο, αλλά γεύτηκε και μερικές στιγμές ευτυχίας... Ο αναγνώστης θα πο- νέσει μαζί με την ηρωίδα αφη- γήτρια για τα δεινοπαθήματά της, θα θαυμάσει την αγωνιστι- κότητα και την αντοχή της στους πολέμους που της κή- ρυξαν ξένοι και δικοί, αλλά και θα χει-

ροσκοπήσει μian αισιοδοξία που μόνο οι δυνατοί της ζωής μπορούν να την εκπέμπουν... Συγχρόνως όμως, θα απολαύσει και μια πηγαία αφήγη- ση που αναδείχνει τη «Λιψασμένη ορτανσία» σε πρώτη γραμμή λογοτεχνικό έργο.

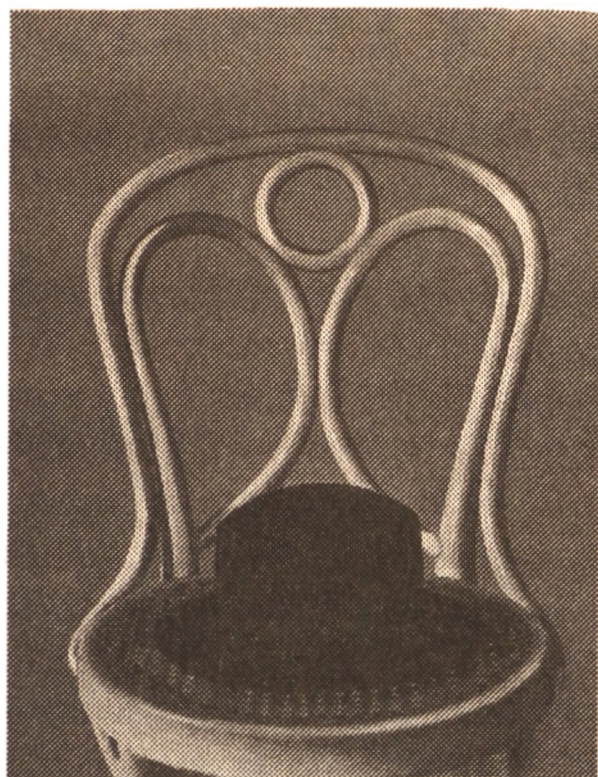

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ - ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 5 - 106 79 ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ.: 3601.551, FAX 3623.553

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3 ΔΙΣ ΣΤΗ ΜΑΥΡΗ
ΡΥΠΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟ

Οι θύνοντες του
μετρό γνωρίζουν, ή
ομείλουν να γνωρί-
ζουν, ότι η τρίτη
γραμμή Μετρό (Κε-
ραμεικός - Σύνταγ-
μα - Πεντάγωνο),
δεν θα λειτουργεί
εάν δεν τελειώσει η
εγκατασκευή της. Θα
έχουμε δηλαδή
πληρώσει μόνο για
το γραμμή αυτή πε-
ρίπου 300 δισ. δρχ.
και δεν θα λειτουρ-
γεί. Γιατί; Μα, για
τις ανανήγο ποθύ
από. Διότι δεν έχει
προβλεφθεί απ' τη
μελέτη πώς θα
πάρουν στο σταθμό
το τραίνο! Αμφιβάλλ-
ετε ότι θα γίνουν
καινούργιες δια-
συνδέσεις, νέ-
ες συμβάσεις; Ποιος
πληρώνει;

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ	4
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ.....	5
<i>Πολιτική γεωπολιτογραφία</i>	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	6
<i>Αντήνωση</i>	
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ	10
ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ.....	28
<i>Κόμικς του Γ. Φιλιδισάκου</i>	
ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ	29
ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	44
<i>Γ. Αρκουλή</i>	
ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΔΕΝ ΓΥΡΙΖΕΙ	24
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	42
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	45

Εξώφυλλο: Λεπτομέρεια από έργο
του Νίκου Παραλή, 1974.

14 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ: ΓΙΑΤΙ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ, ΛΟΙΠΟΝ;

Κυριακή, κοντή γιορτή... Αλλά ποια γιορτή; Ούτε η δημοκρατία ούτε οι τοπικές κοινωνίες ούτε ο β' βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης γιορτάζουν. Εορτάζουν, μόνο, κάτι εκλεκτοί των κομματικών μηχανισμών, που δεν δέχονται επισκέψεις. Μόνο ψήφους δέχονται...

20 «ΠΑΣΟΚ, ΜΑΣ ΠΡΟΔΩΣΕΣ»! «Πασόκ, σώσε μας»,

εκλιπαρούσαν πέρυσι οι εργαζόμενοι στο Νεώριο Σύ-

ρου. Φέτος λένε άλλα. Αλλά και στη ΔΕΗ και στον

ΟΤΕ, οι συνδικαλιστές του ΠΑΣΟΚ παίζουν παράξενα

παιχνίδια. 25 ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗ

ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ. Οι τρομοκράτες τρομοκρατούν, οι αστυ-

νόμοι είναι αυταρχικοί κι εγώ δεν νιώθω καθόλου κα-

λά. 30 ΓΕΡΜΑΝΙΑ: ΝΕΑ ΔΕΞΙΑ, ΝΕΕΣ ΙΔΕΕΣ; Εκδη-

γές στη Γερμανία κι η Δεξιά παίρνει κεφάλι και παρά-

γει θεωρητικό λόγο! 46 ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΝΕΛΛΗΣ:

ΠΛΟΥΣ ΕΛΛΙΜΕΝΙΣΜΕΝΟΣ. Η έκθεση του Γιάννη Κου-

νέλλη στο πλοίο «Ιόνιον». Ωραίο πράγμα... ! 53

ΚΑΡΛ ΠΟΠΠΕΡ: Η ΔΥΝΑΜΗ ΜΙΑΣ ΑΠΛΗΣ ΙΔΕΑΣ. Για τον

στοχαστή γράφει ο Αριστείδης Μπαητάς.

ΣΕΛ. 15 - 19

Περίοδος Β' • Έτος 21ο • Τεύχος 562 • Παρασκευή 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1994 • Δρχ. 300
ΑΝΤΙ • ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα τηλ. 72.32.713-72.32.819 FAX: 72.26.107

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ - ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ: Τασία Ρούμπου - ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Πάνος Κωνσταντόπουλος - ΜΟΝΤΑΖ: Τασία Λεβόν
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΛΙΘΟΤΥΠ Α.Ε. Ιασίου 5, Περιστερί, τηλ. 57.22.201

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 3.400 δρχ., Ετήσια 6.800 δρχ., Ετήσια Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 25.000 δρχ. Φοιτητική ετήσια: 6.100 δρχ. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ -
ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ: Εξαμ.: 27 δολ., Ετήσια: 54 δολ., ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ: Εξαμ. 30 δολ., ετήσια 60 δολ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: ΔΡΧ. 300, ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: ΔΡΧ. 500

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας περιοδικό ΑΝΤΙ, για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α Πουθουκτοή και Σία Ε.Ε. Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 285.857

ΛΟΙΠΟΝ, ΜΕΘΑΥΡΙΟ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ

ΜΕΘΑΥΡΙΟ Κυριακή θα πάμε στις κάλπες για τον πρώτο γύρο ανάδειξης δημοτικών αρχόντων. Στους μεγάλους δήμους θα χρειαστεί να επανέλθουν –όσοι επανέλθουν– και την επόμενη Κυριακή.

ΟΛΟΙ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ότι και αυτή η εκλογική αναμέτρηση έχει την πολιτική της σημασία. Βέβαια η ακλύς που περιβάλλει τον νεότευκτο θεσμό των νομαρχιακών αρχόντων, αλλά και οι διάφορες ανορθόδοξες συμμαχίες που αναπτύχθηκαν κατά την επιλογή των υποψηφίων δημάρχων δεν αφήνουν πολλά περιθώρια για ευκρινείς μετεκλογικές πολιτικές αναλύσεις. Όλοι θα δικαιούνται να αυτοανακηρυχθούν... νικητές. Οι διάφορες ανακοινώσεις των κομμάτων την ερχόμενη Δευτέρα αναμένεται να είναι ανάλογες με εκείνες των φοιτητικών παρατάξεων μετά τις εκλογές σε Πανεπιστήμια και ΤΕΙ.

ΟΜΩΣ η Πολιτική περιμένει στη γωνία. Γιατί πίσω από τις οποιεσδήποτε θολές και καθοδηγούμενες αναλύσεις πολιτικό συμπέρασμα θα υπάρξει. Θα αφορά τη στάση της κοινής γνώμης απέναντι και στην κυβέρνηση και στην αξιωματική αντιπολίτευση. Και οι δύο αυτοί πολιτικοί σχηματισμοί δεν έχουν επιδείξει ούτε προγράμματα ούτε υπευθυνότητα ούτε διαφάνεια στις πολιτικές τους ενέργειες.

Η ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΗ της Κυριακής θα γίνει και πάλι με ασθενείς αντιπαραθέσεις. Τα προγράμματα –γενικά– αποτελούν ένα αναμάρτημα παλιότερων προγραμμάτων. Τα νέα προβλήματα που έχουν αναδυθεί δεν έχουν επαρκώς καταγραφεί. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις του πληθυσμού και οι αλόγιστες αυθαίρετες επεκτάσεις των πόλεων δεν έχουν απασχολήσει όσο θα έπρεπε τις υποψήφιες δημοτικές αρχές. Η συζήτηση γίνεται για τις... λακούβες.

ΕΝΑ ΑΛΛΟ μείζον θέμα που ανέδειξε η διαδικασία προετοιμασίας των δημοτικών εκλογών είναι η αναμέτρηση των λεγόμενων «τοπικών κοινωνιών» με τα πολιτικά κέντρα. Το παιχνίδι μοιράστηκε: Οι «τοπικές κοινωνίες» –με τη «συνδρομή» βεβαίως των κεντρικών πολιτικών σχηματισμών– οργάνωσαν, όπως οργάνωσαν, τις επιλογές υποψηφίων δημοτικών αρχόντων. Αλλά οι επιλογές νομαρχιακών υποψηφιοτήτων ήταν υπόθεση αποκλειστικά των κομματικών μηχανισμών. Στο κλεινόν άστυ αποφασίστηκαν ποιοι θα είναι οι μετά διετίαν πραγματικοί άρχοντες. Ποιοι θα μοιράζουν δηλαδή τα λεφτά και ποιοι θα αποφασίζουν για τα μεγάλα έργα σε νομαρχιακό επίπεδο. Το Πακέτο Ντελόρ είναι στα «χέρια μας».

ΜΙΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ παρατήρηση πρέπει να αφορά την Αριστερά και τις αδυναμίες της απέναντι στα σημερινά προβλήματα. Θα πρέπει να ομολογηθεί ότι η γενική υποτονικότητα και αμηχανία αδρανοποίησαν το τμήμα εκείνο των πολιτικών που θα ήθελε να δουν μια τολμηρή ανανέωση στην πολιτική μας ζωή.

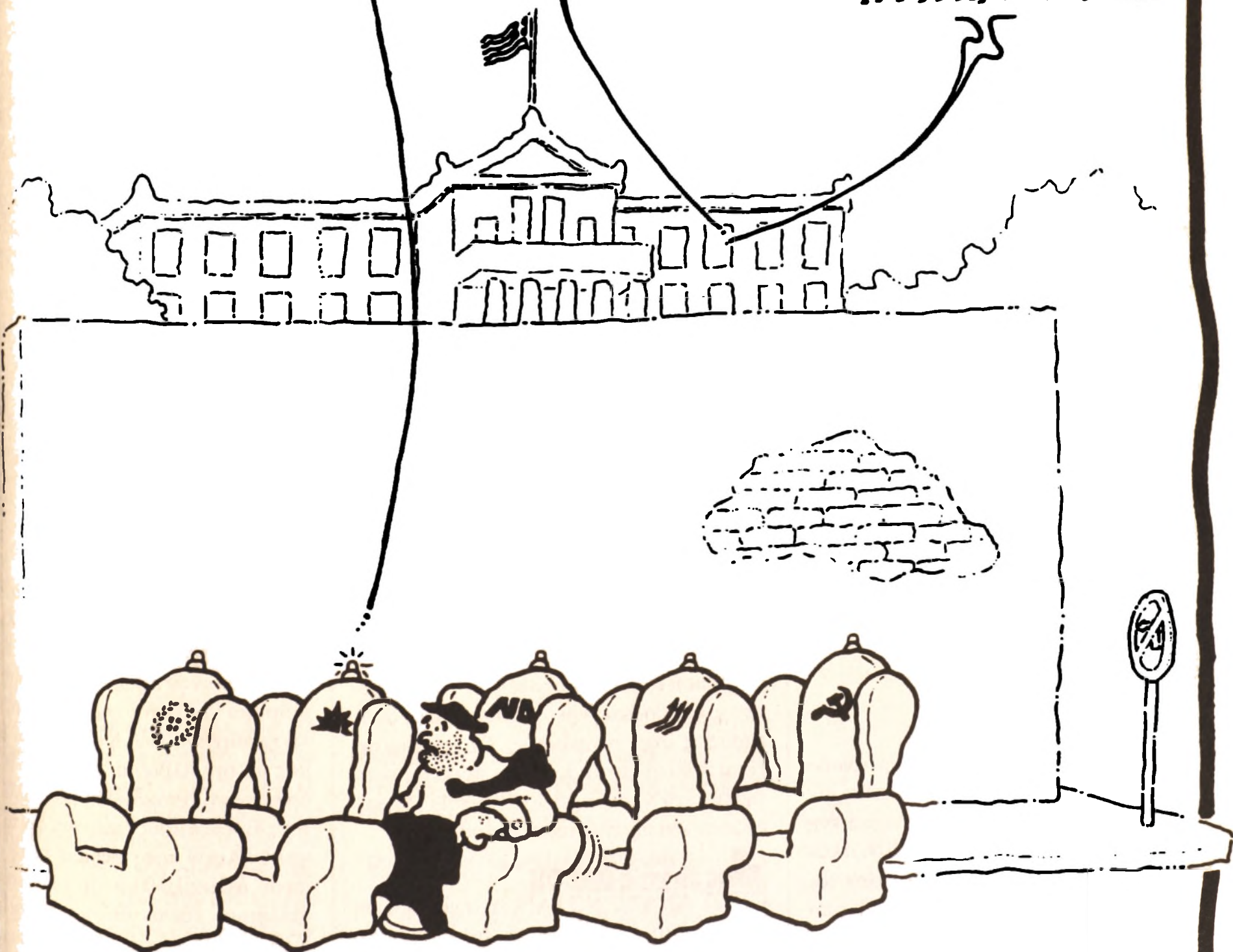
Η ΦΩΝΗ της Αριστεράς όμως πρέπει να υπάρξει. Πολλοί είναι εκείνοι που επιθυμούν την περιθωριοποίησή της. Εμείς θα πρέπει να διατηρήσουμε σθεναρό και ζωντανό τον αριστερό λόγο. Έρχονται καιροί δύσκολοι, καιροί θολοί και καιροί όπου η πραγματική ζωή θα μεταβάλλεται σε σόου και σε σήριαλ.

αντι

ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ 4ΕΤΙΑΣ...
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ 4ΕΤΙΑΣ...
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ 4ΕΤΙΑΣ...

ΤΙ 'ΝΑΙ ΑΥΤΟ
ΑΝΔΡΕΑ;...

ΤΟ ΑΛΑΡΜ!...
ΘΑ ΠΗΓΕ ΦΑΙΝΕΤΑΙ
ΝΑ ΞΕΠΑΡΚΑΡΕΙ ΚΑΠΟΙΟΣ
ΚΑΙ Μ' ΑΚΟΥΜΠΗΣΕ!...

H.F.G.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ

Αυτή τη «συνεργασία» ποιος θα την πάρει;

Η ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ έτους από την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία συνέπεσε με την κρίσιμη συνεδρίαση (την περασμένη Δευτέρα) του Συμβουλίου ECOFIN, αλλά και με τον πρώτο γύρο των δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών. Και επειδή από Διός (= οικονομίας) άρχεσθαι, δεν είναι δυνατόν να μη σημειώσει κανείς τις σοβαρότατες προειδοποιήσεις του Συμβουλίου ECOFIN, ότι τα ψέματα τελείωσαν και ότι αν η Ελλάδα δεν λάβει, μέσα στο 1995, συγκεκριμένα μέτρα για ν' αποτραπεί η διό-

γκωση του ελλείμματος (φορολογικά μέτρα, περικοπές δαπανών και κατάρτιση προϋπολογισμού που να συμμορφώνεται πλήρως με το στόχο του 10,7% του ΑΕΠ), τότε...

ΑΥΤΟ ΤΟ «τότε» ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Γ. Παπαντωνίου απέφυγε να αναλύσει καταλεπτώς. Το ανέλυσαν, όμως, οι περισσότεροι ανταποκριτές ελληνικών εφημερίδων, στις Βρυξέλλες, με τη βοήθεια του αντιπροέδρου της Κομισιόν, Χένινγκ Κριστόφερσεν. Η ανάλυση υπήρξε σαφής: Η Κοινότητα έχει τη δυνατότητα να «ενεργοποιήσει» τον κανονισμό του Ταμείου Συνοχής, αν ως το τέλος του 1995, δεν επιτευχθούν οι συμφωνημένοι στόχοι σχετικά με τα ελλείμματα. «Ενεργοποίηση», όμως, σε απλά ελληνικά, θα πει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την ευχέρεια να αναστείλει τις χρηματοδοτήσεις της προς τη χώρα μας, αν η ελληνική οικονομία συνεχίσει ν' αποκλίνει — αντί να συγκλίνει — από την κοινοτική. [Σύμφωνα με ορισμένους πρώτους υπολογισμούς, «αναστολή χρηματοδοτήσεων» θα σήμαινε, ίσως, απώλειες, για την Ελλάδα, ύψους 600 δισ. δραχμών.]

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη, η αναξωπύρωση του τιμαρίθμου τον περασμένο μήνα (11,9%, από 11,1% τον Αύγουστο) ήταν φυσικό να εντείνει τις ανησυχίες σειράς οικονομικών παραγόντων, ειδικότερα εκείνων που εκτιμούν ότι μια σημαντική απόκλιση του πληθωρισμού (από τις προβλέψεις για το τρέχον έτος) θα επιφέρει «σοβαρότατες αναταράξεις στην οικονομία». Τα ερωτήματα είναι πολλά! Πού πάμε; Και πόσο θα κρατήσει αυτή η αναντιστοιχία μεταξύ διακηρύξεων και πραγματικών μεγεθών;

Ένας χρόνος ΠΑΣΟΚ

ΟΠΩΣ ΑΝΑΜΕΝΟΤΑΝ, τη συμπλήρωση χρόνου διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ χαιρέτισε, πρώτος, ο πρόεδρος του κόμματος και πρωθυπουργός κ. Α. Παπανδρέου. Στο χρόνο αυτό, λοιπόν, έγινε «μια έντονη και συστηματική δουλειά», σε όλους τους τομείς και με... «ορατά αποτελέσματα». («Ου δύναται πόλις κρυβήναι

επάνω όρους κειμένη» - λέει ο Ματθαίος...). Όμως, όμως. Επειδή μοί με τους οποίους τίθενται τα πράγματα είναι έντονοι, οι εναλλαγές, σε μέτωπα, ταχύτατες και οι ανάγκες θημερινότητας πιεστικές, για όλους τους λόγους δεν είναι εύκολο ντεθεί μια «ενιαία εικόνα» των κυρίων επιτεύξεων. Η εικόνα χρειάζεται τον χρονικό της ορίζοντα. [Ο πρώτος, στο σημείο αυτό, δεν πρωτοτυπά κάμψη λ.χ. της εκλογικής δύναμης ΠΑΣΟΚ στις ευρωεκλογές της 17ης του 1984 — τριάντισι χρόνια, δηλαδή, θρίαμβο του 1981 — την είχε και τότε δώσει στην απουσία χρόνου... — από τις θεσμικές αλλαγές — δήλωνε με τόση ταχύτητα, ώστε δεν υπήρξε τούμενος χρόνος για ν' απορροφη αφομοιωθούν από το λαό.»]

ΚΑΙ Η ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ; Υπήρξε γη «αυτοκριτική»... Στις μάχες που στους δώδεκα αυτούς μήνες, δεν «οι τριβές, οι αμφιβολίες ή, ίσως, καθή»... Ποια λάθη; Ο κ. Παπανδρέου ανέφερε. Η κριτική και η αυτοκριτική να χρησιμοποιηθεί και ως εργαλείο λειτουργίας... Από λάθη, όμως, άλλοτε! Σε ορισμένες περιπτώσεις, με όπως στα θέματα εξωτερικής πολιτικής (ή «εθνικά θέματα»), πήγαμε από το χειρότερο. Στις σχέσεις μας λ.χ. με την ΠΓΔ της Μακεδονίας, η μόνη έργο του σημερινού πρωθυπουργού ήταν η κοπή του διαλόγου στον ΟΗΕ και η πλήρως εμπάργκο, ενώ η οξύνση των σχέσεών μας με την Αλβανία, έδωσε νέο ευρωπαϊκό απομόνωσή μας. Αλλά τους Ευρωπαίους εταίρους, δεν τα καλά. Αφού τους σύραμε τα εξ αφοί ανακαλύψαμε ότι είναι εσθθηλλήνων» (σε αντίθεση με τον «φιλικό Κλίντον...»), αφού καλλιέργησαμ ιδιότυπο, και ηλίθιο, αντιευρωπαϊκό χέρι με τον στείρο σοβινισμό) αποφασίσαμε να παραμείνουμε Ευρωπαϊκή Ένωση!

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, στα θέματα οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής πολιτικής,

η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ακολου-
την πεπατημένη, την πολιτική, δηλα-
δη προηγούμενης κυβέρνησης. Η ιδιω-
ποίηση μπορεί τώρα να ονομάζεται
υπόθεση, οι στρατηγικοί επενδυτές
μάνατζερ, αλλά η πολιτική Μάνου
Παυσε, στην ουσία, να είναι πολιτική
Π. Όσο για την ανάγκη αναθεώρη-
σης Συντάγματος και αναπροσδιορι-
σμού, του ρυθμιστικού-εξισορροπη-
τικού του προέδρου της Δημοκρα-
τίας προέχον, για κάποιους πρωταγω-
νιστές του πολιτικού σκηνικού, δεν είναι
αναβάθμιση του θεσμού, όσο οι «α-
ντιθέσεις» του σημερινού πρωθυπουργού.
Ο βουλευτής και ποιους δεν βουλευτεί το
μα του κ. Παπανδρέου στην προε-
τοιμασία της Δημοκρατίας; Ποιοι θέλουν και
δεν θέλουν εκλογές τον Μάρτιο...;

...και επιθέσεις φιλίας...

Ο ΠΡΩΤΟΥΡΓΟΣ, πάντως, διευκρίνι-
σε ότι δεν είναι στις προθέσεις του η προ-
σέλευση πρόωρες εκλογές. Η εντολή του
είπε είναι εντολή τετραετίας. Αυτό
ν διευκρίνισε είναι αν προτίθεται να
αφήσει, τον ερχόμενο Μάρτιο, το
αξίωμα της πολιτείας. [Κάποιοι,
επιχειρηματίας κ. Δημ. Χατζής, μι-
σούν στο αμερικανικό συνέδριο για τα
Ευρώπη, στην Ουάσιγκτον, υποστήριξε
κάτι χρειάζεται αυτός ο τόπος, είναι
υμείς αρχηγό του κράτους και πρωθυ-
πό που να μπορούν, τουλάχιστον, να
ύουν».]

Ο ΣΟ -και πέρα από το θέμα της προ-
έλευσης- ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε, από τα
Ε, στην πρόταση του πρωθυπουργού
ν ανάγκη «ευρύτερων συναινέσεων»,
-πρόταση που, ως συνήθως, απευθυ-
νται κόμματα της Αριστεράς, μια
άδα, ακριβώς, πριν από τις μεθαυ-
ριές εκλογές... Όπως αναμενόταν, η
-ουσιαστικά πρόταση συνεργα-
-δεν βρήκε πρόσφορο έδαφος ούτε
ΕΚΕ, ούτε στο Συνασπισμό, οι ηγε-
-αλλά και τα μέλη των οποίων, ξέρουν,
-είρα, τι κούφια λόγια ήσανε (και εί-
-υτές οι... συνεργασίες! Η συνέχεια εί-
-νωστή: Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος
-Βενιζέλος αισθάνθηκε την ανάγκη να
-ρινίσει ότι (τη φορά αυτή, τουλάχισ-
-η πρόταση Παπανδρέου δεν αναφε-
-στο ενδεχόμενο «κυβερνητικής συ-
-εργίας», ενώ ο γραμματέας του
ΕΚΕ, κ. Α. Τσοχατζόπουλος προτίμη-
να μιλήσει για την ανάγκη
-ρότητας «ενός πλειοψηφικού κοινωνι-
-εύματος» (πριν και μετά τις εκλογές),
-οίό, στην πορεία του χρόνου, θα μπο-

ρούσε ν' ανοίξει «προοπτικές ευρύτατων
δυνατών συγκλίσεων, στη βάση μιας προο-
δευτικής στρατηγικής για τον τόπο». Ίσως
περισσότερο συγκεκριμένος υπήρξε ο κ.
Π. Οικονόμου, ο οποίος επανέφερε την
γνωστή, παλαιά πρόταση Πάγκαλου -είχε
και αυτή διατυπωθεί προεκλογικά- για «ε-
νισχυτική» ΠΑΣΟΚ και Συνασπισμού.

...Και επιθέσεις φιλίας

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, εκτός από τον πρωθυ-
πουργό κ. Παπανδρέου, «επιθέσεις
φιλίας», με στόχο την Αριστερά (και, ειδι-
κότερα τον Συνασπισμό), εγκαινίασαν,
την εβδομάδα αυτή, δύο από τους υποψή-
φιους δημάρχους της Αθήνας. Το ξεκίνημα
έγινε από τον κ. Θ. Πάγκαλο (με πολλαπλά
ανοίγματα προς την κ. Μαρία Δαμανάκη),
για να ακολουθήσει ο κ. Δ. Αβραμόπου-
λος, προσφέροντας -στην περίπτωση που
εκλεγεί- την αντιδημαρχία στον Συνασι-
σμό, κ.λπ.

ΑΥΤΟ ΠΟΥ απασχολεί, βέβαια, τους δύο
υποψηφίους δημάρχους είναι τι θα ψηφί-
σουν οι αριστεροί στον δεύτερο γύρο, τη
μεθεπόμενη Κυριακή... Όσο για την ίδια
την κ. Μαρία Δαμανάκη, επιμένει ότι ο
συνδυασμός της -«Πολίτες της Αθήνας»-
μπορεί ν' αποδειχθεί το «αουτσάιντερ» των
εκλογών. Και στηρίζει την αισιοδοξία της
αυτή στη δυναμική που εμφανίζει η υποψη-
φιότητά της, αλλά και στη «διεισδυτικότη-
τα» του ψηφοδέλτιού της σε χώρους πέραν
της Αριστεράς.

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ, ωστόσο, που φαίνεται ν'
αποσχολεί όλους τους ενεργούς πολίτες εί-
ναι αν ο θεσμός της Νομαρχιακής Αυτοδι-
οίκησης θα διαμορφώσει ευνοϊκούς συ-
σχετισμούς, ικανούς ν' αντισταθούν στη
γραφειοκρατική αδράνεια της κεντρικής
διοίκησης, ακριβέστερα να κάνουν πράξη
το β' βαθμό αυτοδιοίκησης, παρά τις αντι-
φάσεις και τις κακοτεχνίες του. Ένα δεύ-
τερο ερώτημα είναι το πώς θα τοποθετηθεί
το εκλογικό σώμα απέναντι στους 95 «α-
ντάρτες» που μετέχουν στις δημοτικές
εκλογές και στους 15 «αιρετικούς» που
παίρνουν μέρος στις νομαρχιακές εκλο-
γές. Και στις δύο περιπτώσεις, αγνοήθηκε
το «κομματικό χρίσμα».

Ο αρχιεπίσκοπος Αναστάσιος

ΜΕΣΑ ΣΤΟ «Δεκαπενθήμερο» που επι-
σκοπούμε, πολλά τα δραματικά, εκτός του
ελληνικού χώρου... Ο τούρκος υπουργός
για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κ. Αζιμέτ
Κοϊλογλού είχε το θάρρος να καταγγείλει
την «κρατική τρομοκρατία», στη νοτιοανα-
τολική επαρχία Λιχ Τούντζελη, όπου ο
στρατός πυρπολεί, τρομοκρατεί, αφανί-

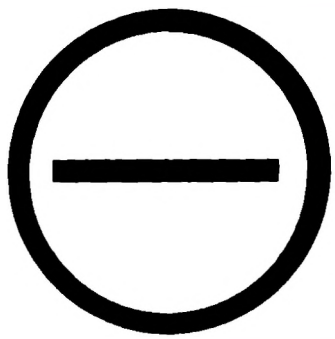
ζει... Το πλέον αντιφατικό είναι ότι με τη
στάση της αυτή, η τουρκική κυβέρνηση
πριμοδοτεί το ισλαμικό κίνημα, που κατα-
φέρει ν' αποσπά την κουρδική ψήφο και
να συγκεντρώνει, στο όνομα της «αλληλεγ-
γύης προς καταπιεζομένους», μεγάλο κύμα
δυσανεστημένων.

ΑΛΛΑ, ΕΙΣΟΥ, δραματικά είναι και τα
όσα συμβαίνουν στον Περσικό Κόλπο, με
τον Σαντάμ Χουσεϊν και τον Κλίντον να
παίζουν με τη φωτιά, ο πρώτος προωθώ-
ντας τον ιρανικό στρατό μέχρι τα σύνορα
με το Κουβέιτ (σε μια προσπάθεια να «ευ-
αισθητοποιήσει». -υποτίθεται- τη διεθνή
κοινή γνώμη, για την άρση των κυρώσεων),
ο δεύτερος σε μια απίθανη επίδειξη
ισχύος, όχι άσχετη με την κάμψη της δημο-
τικότητάς του... Ειλικρινά, κανείς δεν μπο-
ρεί ν' αντιληφθεί γιατί έπρεπε οι ΗΠΑ να
στείλουν τόσο σιδηρικό (αεροπλανοφόρο,
350 αεροσκάφη, μεραρχίες πεζοναυτών,
κ.λπ.) για ν' αντιμετωπισθεί μια
απλή «μπλόφα» -όπως φαινόταν από την
αρχή- του Σαντάμ Χουσεϊν.

ΤΕΛΟΣ, στα εκτός Ελλάδας «δραματικά»
δεν μπορεί να μη σημειώσει κανείς την
πρόθεση του αλβανού προέδρου Σαλί
Μπερίσα να μεθοδεύσει την απομάκρυνση
του αρχιεπισκόπου Αναστασίου από την
Αλβανία, βάσει διατάξεων του νέου Συ-
ντάγματος. (Το άρθρο 7 του σχεδίου Συ-
ντάγματος προβλέπει ότι οι επικεφαλής
των αλβανικών εκκλησιών πρέπει να είναι
αλβανοί υπήκοοι, να έχουν γεννηθεί στην
Αλβανία και να κατοικούν στη χώρα αυτή
τα τελευταία 20 χρόνια.) Δεν χωρεί αμφι-
βολία ότι, με τη διάταξη αυτή, ο Σαλί Μπε-
ρίσα «φωτογραφίζει» τον Αναστάσιο,
έναν σεμνό ιεράρχη και πνευματικό άν-
θρωπο που επέδειξε όχι μόνο αυστηρή
προσήλωση στα θρησκευτικά του καθήκο-
ντα, αλλά και ρεαλισμό, και πολιτικότητα,
στην προώθηση των ελληνοαλβανικών
σχέσεων.

ΑΣΦΑΛΩΣ, η νέα μεθόδευση του κ. Μπε-
ρίσα υπερβαίνει κατά πολύ τη σημερινή
ένταση στις ελληνοαλβανικές σχέσεις,
εφόσον εμπίπτει στην περιοχή των ανθρω-
πίνων δικαιωμάτων και δυναμιτίζει την
ίδια την ενότητα του αλβανικού λαού. Για
αυτό, πολύ ορθά ο Συνασπισμός, μέσω του
ευρωβουλευτή του κ. Α. Αλαβάνου, κατέ-
θεσε ερώτηση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβού-
λιο, καλώντας το Συμβούλιο Υπουργών να
παρέμβει στην αλβανική κυβέρνηση, για ν'
αποτρέψει εξελίξεις που προσβάλλουν τη
στοιχειώδη έννοια των ανθρωπίνων δικαι-
ωμάτων.

ANTHΩΡ

ANTI

ΕΣΕΙΣ

ΟΙ «ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ»

Στον Τύπο της 12.10 (βλ. *Καθημερινή*) διαβάσαμε την είδηση ότι προχωρεί –δικαστικά πλέον– η έρευνα για τα όσα είχαν καταγγείλει η ΕΤ3 και το ANTI (βλ. τχ. 555 της 8.7.94) σχετικά με τα περίφημα «ερευνητικά προγράμματα» των κ.κ. καθηγητών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοί μας έφτασαν μάλιστα στο σημείο να επιχειρήσουν να μετατρέψουν τις αίθουσες διδασκαλίας σε «γραφεία εργασίας» προκειμένου να διεκπεραιώνουν τις ιδιωτικές μελέτες τους. Και κάτι ακόμη: Προχώρησαν στην κατασκευή προσθήκης ολόκληρου οικοδομήματος (που είχε ως αποτέλεσμα την απόκρυψη ενός αρχιτεκτονικού συνόλου που είχε σχεδιάσει ο **Πάτροκλος Καραντινός**), έτσι ώστε οι κ.κ. καθηγητές που ασχολούνται με τα προγράμματα να αποκτήσουν κάποια ακόμα «μικρά υλικά αγαθά».

Το συμπέρασμα είναι ότι ένα μεγάλο τμήμα της ακαδημαϊκής κοινότητας έχει ίσως παρεξηγήσει το ρόλο του. Και τον έχει παρεξηγήσει σε τέτοιο βαθμό ώστε να επέμβει ο εισαγγελέας.

Α.Λ.

Η COGEFAR ΣΤΑ ΧΑΝΙΑ

Η COGEFARIMPRESIT, η εταιρεία της FIAT, δούρειος ίππος του Ντε Μικέλις στην Αλβανία, τη Βουλγαρία και την ΠΓΔΜ και χρηματοδότης των περισσότερων ιταλών πολιτικών που έχουν αναμειχθεί σε σκάνδαλα, ανέλαβε την κατασκευή του νοσοκομείου των Χανίων, χωρητικότητας 450 κλινών και αξίας 9,5 δισ.

Πρέπει να είμαστε ευχαριστημένοι γιατί η COGEFAR πήρε την κατασκευή σε κοινοπραξία με ελληνικές εταιρείες. Το 90% θα το κατασκευάσουν οι Ιταλοί και το 10% οι «δικοί» μας! Ασφαλώς και δεν πρόκειται για αστείο. Ας μην ξεχνάμε ότι η COGEFAR έχει μεγάλη στον τομέα αυτό: Πρόσφατα τελείωσε το νοσοκομείο της Ελευσίνας, 450 κλινών, ενώ σε λίγο τελειώνει και το νοσοκομείο της Λάρισας, 800 κλινών.

ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ Κ. ΛΑΜΠΡΑΚΗ

Χθές Πέμπτη, επρόκειτο να περάσει από το ΣΧΟΠ η έγκριση των έργων π –παρά τις αποφάσεις του ΣτΕ– συνεχίζονται αδιατάρακτα από τον κ. **Λαμπράκη** για το Πάρκο Ελευθερίας. Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες μας, **ΥΠΕΧΩΔΕ** κ. **Λαλιώτης** είχε δώσει εντολές στα διάφορα μέλη του ΣΧΟΠ π επηρεάζει να ψηφίσουν θετικά για την έγκριση επέκτασης των έργων του ΟΜΜΑ.

Οι πρωτοβουλίες αυτές του «οικολόγου» κ. **Λαλιώτη** έρχονται σε κατάφα αντίθεση και με τις αποφάσεις του ΣτΕ και με τα σχέδια του Οργανισμού Αθλ νας που ετοιμάζονται αυτό τον καιρό και αφορούν τους ελεύθερους χώρους τ περιοχής.

Ο κ. **Λαλιώτης**, όμως, επείγεται. Επείγεται να κάμει το δώρο του στον κ. **Λαμπράκη**. Εκλογές, διαφήμιση των κομματικών δημάρχων του ΠΑΣΟΚ, αμοιβές εξυπηρετήσεως κ.λπ., κ.λπ. Αυτοί είναι οι νέοι πολιτικοί μας και αυτά τα «νέα» πολιτικά ήθη που κομίζουν.

Ευτυχώς που κανείς στην Ελλάδα δεν άκουσε ποτέ για κάποια Καλτσεστρουότσι, για κάποιο “κόμμα του τσιμέντου” ή για κάποια παραμονή δημοτικών και νομαρχιακών εκλογών, τα αποτελέσματα των οποίων θα μπορούσαν να σταθούν εμπόδιο στην έγκριση κάποιων σχεδίων.

Έτσι κι αλλιώς, ο Κράξι, και ίσως και κάποιοι άλλοι κάπου αλλού, ζει μια χαρά στη βίλα του στη Τυνησία, χάρη και στις μίζες της COGEFAR!

Α.Π.

ΜΗΝΥΤΗΡΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ

Ό,τι δεν έκαναν μέχρι τώρα οι καθ’ ύλην αρμόδιοι, δηλαδή η κυβέρνηση, αποφάσισαν να πράξουν είκοσι τρεις πολίτες, οι οποίοι προσέφυγαν στη δικαιοσύνη, ζητώντας «την ποινική διερεύνηση και διαλεύκανση, αλλά και την ανακάλυψη και δίωξη των φυσικών και ηθικών αντουργών των εγκληματικών ενεργειών στην Άνω Επισκοπή» (10 Απριλίου 1994).

Αφορμή της προσφυγής είναι οι δύο προκηρύξεις της, κατά τα φαινόμενα, ελληνικής εθνικιστικής οργάνωσης Μέτωπο Απελευθέρωσης Βορείου Ηπείρου, με τις οποίες ανέλαβε την ευθύνη των εγκλημα-

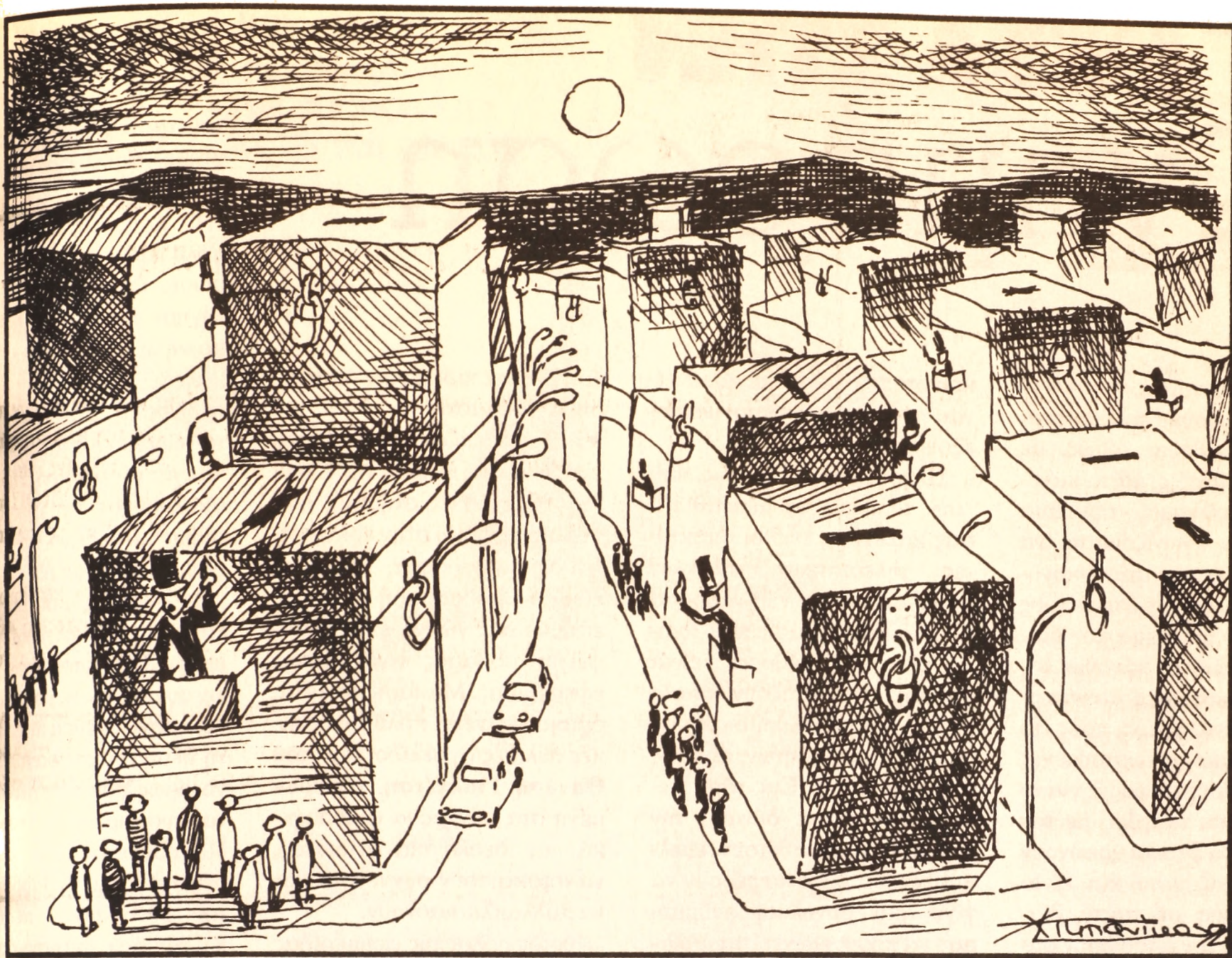
τικών αυτών πράξεων. Από αυτή τηψη, εύστοχη είναι η κλήση ως μάρτυ εκδότη της άκρατα εθνικιστικής και φανώς φιλοφασιστικής εφημερίδας **Χος**, Γεωργίου Καψάλη, που ασφα είναι σε θέση να δώσει περισσότερ ροφορίες σχετικά με την ιδεολογικ γεννή του ΜΑΒΗ, για τις απόψεις δραστηριότητες της οποίας το έντυ έχει πάντα χώρο...

Ας ελπίσουμε ότι η πρωτοβουλία α θέσει όλους –πολιτικό κόσμο, δικαιο κοινή γνώμη– προ των ευθυνών μας, δεν χωρεί αμφιβολία, «η αλήθεια δε πτει ποτέ τα εθνικά συμφέροντα».

407 ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

Είναι γνωστή η περσινή περιπέτεια τ δασκόντων με σύμβαση 407 στα π ρειακά και νεοϊδρυθέντα πανεπιστη τμήματα. Πολύμηνες καθυστερήσει πληρωμές, ενώ σε μερικές περιπτ άγνωστο παραμένει, ακόμη και σήμε κατά πόσο θα δοθούν τα οφειλόμεν σά.

Στο βεβαρημένο αυτό παρελθόν τ σμού ήρθε φέτος να προστεθεί η αμ

ση του υπουργείου Παιδείας για
ριβή αριθμό των συμβάσεων έργου
εγκριθούν. Έτσι, αν και η νέα ακα-
κή χρονιά έχει ήδη ξεκινήσει, τα εν-
ρομένα τμήματα δεν είναι σε θέση
ορίζουν -άκουσον, άκουσον- τι μα-
α μπορούν να προσφέρουν στους
τές τους! Κι ας έχουν υποβάλει τις
σεις τους εδώ και μήνες!

εριθώρια άσκησης πίεσης της πανε-
μακής κοινότητας δεν είναι πολύ με-
-κάποιες επαφές κορυφής, κάποιες
ες εκ μέρους των φοιτητών. Όμως
την πορεία του νέου αυτού θεσμού
επινοήθηκε για να καλύψει την πλή-
πουσία προκήρυξης νέων οργανικών
ον ΔΕΠ στα πανεπιστήμια τα τελευ-
χρόνια λόγω της οικονομικής δυ-
γίας-εξαρτάται η ίδια η ύπαρξη ορι-
ον τμημάτων. Τα οποία δεν αρκεί να
νται· πρέπει και να λειτουργούν!

ΕΛ. Κ.

ΜΑΡΧΟΙ ΠΤΕΡΟΕΝΤΕΣ...

ημοτικές και νομαρχιακές εκλογές,
ποίες καλούνται οι πολίτες την ερχό-

μενη Κυριακή με φόβητρο την υποχρεωτι-
κή ψήφο, αφήνουν από αμήχανους έως
αδιάφορους τους πολίτες. Κατά κανόνα,
οι τοπικές κοινωνίες θα κληθούν να απο-
φασίσουν για συνδυασμούς που επελέγη-
σαν ερήμην τους.

Επιπλέον, για πρώτη φορά σε τέτοια
έκταση, η προεκλογική καμπάνια έγινε
ερήμην των πολιτών· οι υποψήφιοι και οι
υποψήφιοι απλώς... εξετάζονταν επί πα-
ντός του επιστητού, από κήνσορες-τηλε-
παραρτητές, και την Κυριακή θα περι-
μένουν τη... βαθμολογία από τους κουρα-
σμένους και πλήττοντες ψηφοφόρους.

Στο Δήμο Αθηναίων, ο ΣΚΑΪ είχε μια
παραπάνω έκπληξη. Με ελικόπτερο, γύ-
ριζαν οι υποψήφιοι πάνω από την πόλη
και τους ρωτούσαν να απαντήσουν για
ό,τι κινείται, πετάει και κολυμπάει. Όλοι
πήγαν - ή έστειλαν αντιπροσώπους. Κι
όλοι απάντησαν για όλα, μέσα σε κλίμα
γενικής αποδοχής.

Μήπως, αφού συμφωνούν όλοι με όλα,
θα 'ταν καλύτερα να γίνει κλήρωση;
Αφού, έτσι κι αλλιώς, ο περίφημος β' βαθ-
μός Τ.Α. έχει ριχθεί στα σκουπίδια...

Χ.Ν.

ΑΚΡΙΒΑΙΝΟΥΜΕ...

Το ANTI είναι πολύ μικρό για να
αντιπαρατεθεί στα οικονομικά δεδο-
μένα του τόπου μας. Ο πληθωρισμός-
παρά τις διάφορες εξαγγελίες- δεν
υποχωρεί, το χαρτί συνεχώς ακριβαί-
νει, το κόστος ζωής αυξάνεται.

Έτσι, υποχρεωνόμαστε να προχω-
ρήσουμε σε αύξηση της τιμής του πε-
ριοδικού, η οποία είναι, δυστυχώς,
αναγκαία, αφού το ANTI για να συ-
νεχίσει να υπάρχει χωρίς να παρεκ-
κλίνει από τις αρχές του πρέπει να
στηρίζεται στις μοναδικές πηγές πό-
ρων που διαθέτει: τις διαφημίσεις και
τα έσοδα από τις πωλήσεις του.

Οι φίλοι του ANTI πιστεύουμε ότι
θα κατανοήσουν την κατά εκατό
(100) δραχμές αύξηση της τιμής που
θα γίνει με την έκδοση του τεύχους
564, στις 11 Νοεμβρίου. Στο μεταξύ
μπορείται να ανανεώσετε τις συν-
δρομές σας ή να γραφτείτε νέοι συν-
δρομητές με τις υπάρχουσες τιμές.

Προσδοκούμε στην κατανόηση και
στην υποστήριξή σας!

ΕΜΕΣΑ ΣΤΗΝ Ενημέρωση

•Είναι γνωστό ότι στο ANTI τα καταφέρνουμε πολύ δύσκολα. Προσπαθούμε, όμως, με αιματηρές θυσίες για το καλύτερο αποτέλεσμα, την ίδια στιγμή που αγωνιζόμαστε να είμαστε συνεπείς στις οικονομικές μας υποχρεώσεις προς τρίτους. Το διάστημα που διανύουμε, μάλιστα, κάνουμε αιματηρές οικονομίες για να καλύψουμε ένα χρέος προς το Δημόσιο, από χρεωστούμενες εισπραχθείσες εισφορές για το αγγελιόσημο, το φόρο με τον οποίο όλα τα έντυπα χρεώνουν τον διαφημιζόμενο και είναι υποχρεωμένα σε τακτά διαστήματα να τον αποδίδουν στο ακέραιο.

Θα μπορούσε να διανοηθεί έντυπο να μην καταβάλει το αγγελιόσημο; Όχι, βέβαια. Αμέσως θα κινούνταν τα δικαστήρια, θα απειλούνταν κατασχέσεις, θα..., θα... – και πολύ σωστά.

Εκείνο λοιπόν που τα λογιστήρια των εντύπων δεν διανοούνται καν να πράξουν, τα λογιστήρια των καναλιών το έχουν κάνει πράξη από την πρώτη μέρα της λειτουργίας τους. Οι υπερβολικά κερδοφόροι τηλεοπτικοί οργανισμοί δεν έχουν αποδώσει ούτε δραχμή, ούτε δεκαράκι τσακιστό, στο Δημόσιο για το αγγελιόσημο. Κι όμως, είναι ένας φόρος που τον εισπράττουν ανελλιπώς – αλλά φυσικά τον παρακρατούν.

Αλλά τότε γιατί δεν κινείται καμία διαδικασία; Γιατί, στο χώρο των ΜΜΕ, τα κανάλια χαίρουν κάποιας ιδιαίτερης ασυλίας, όταν «ο νόμος είναι νόμος»; Να σκεφτούμε πάλι το

κοινότοπο, ότι τα κανάλια είναι σήμερα η πραγματική εξουσία;

Πληροφορίες, πάντως, θέλουν το θέμα να μετατίθεται στις καλένδες, ενώ οι ιδιοκτήτες τηλεοπτικών σταθμών προσδοκούν τον νέο νόμο για τη ραδιοτηλεόραση που κυφορείται. Η μέθοδος είναι γνωστή. Όλοι ελπίζουν κάποια στιγμή μια συνολική διαπραγμάτευση (συχνοτήτων, αδειών, υποχρεώσεων). Και τότε, μεταφράζοντας σε δύναμη την εμβέλεια που διαθέτουν, ευελπιστούν ότι θα καταφέρουν να γίνει μια συνολική ρύθμιση που να προσγειώνει στα μαλακά τα λογιστήριά τους. Ευελπιστούν, με άλλα λόγια, μια ρύθμιση «πακέτο» και τη σεισάχθεια!

Άραγε, ποίαι αι βουλαί του υπουργού Τύπου και της κυβέρνησης; Τι θα κάνει ο υπόλοιπος πολιτικός κόσμος; Θα υποταχθεί στη δύναμη των καναλιών για άλλη μια φορά;

Κι αν οι πολιτικοί συμπεριφέρονται έτσι, τότε μήπως έχει φτάσει η ώρα του εισαγγελέα;

•Επιτέλους, φθινόπωρο. Τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αναδιαρθρώνονται για τον ανταγωνισμό του χειμώνα. Οι πολιτικές εξελίξεις είναι ρευστές, εξίσου ρευστές είναι όμως και οι εξελίξεις στον Τύπο. Τα «μαγαζιά» αναδιοργανώνονται και ο χειμώνας προβλέπεται ιδιαίτερα ανταγωνιστικός. Τώρα, αν όλη αυτή η αναδιοργάνωση αποβεί σε όφελος της ουσιαστικής δημοσιογραφίας, αυτό θα το δείξει το μέλλον.

Ρωτάτε αν είμαστε αισιόδο-

ξοι; Ξέρετε κιόλας την απάντηση. Δεν είμαστε!

•Αλλαγές επί αλλαγών, με πιο εντυπωσιακή εκείνη της *Ελευθεροτυπίας*. Νέο στήσιμο, νέες στήλες, έμφαση στην ερευνητική δημοσιογραφία. Ίσως να είναι η πιο σοβαρή πρόταση εφημερίδας για να επανακάμψει ο σοβαρός αναγνώστης εφημερίδας. Μακάρι, μάλιστα, ορισμένες νέες, πολύ σημαντικές σελίδες (η σελίδα, π.χ., του **Θανάση Γιαλκέτση**, αφιερωμένη στα σύγχρονα φιλοσοφικά και ιδεολογικά ρεύματα), να αποκτήσουν συχνότητα και να πολλαπλασιαστούν.

Κύριος ρόλος της εφημερίδας συνεχίζει να είναι η καλλιέργεια ελεύθερου φρονήματος στους πολίτες. Κι αν έχουν λείψει τα τελευταία χρόνια τέτοιες εφημερίδες με τέτοιους στόχους...

•Ο **Κώστας Ζουράρις** δεν εμφανίστηκε μόνο ανάμεσα στους νέους μόνιμους (;) συνεργάτες της *Ελευθεροτυπίας*. Εμφανίστηκε και στον **ANTENNA**, στην εκπομπή του **Πάνου Παναγιωτόπουλου**, με προσκαλεσμένο τον σμήναρχο **Βρακά**, τον «ελληνόψυχο» εκείνον στρατιωτικό που μπήκε με μικρό αεροπλάνο στην Αλβανία και «ψέκασε» τα χωριά της ελληνικής μειονότητας με προκηρύξεις κατά της αλβανικής κυβέρνησης, επιβαρύνοντας τη δυσμενή θέση της Ελλάδας στο εξωτερικό. Σ' αυτή, λοιπόν, την εκπομπή κατόρθωσε να «κλέψει» την παράσταση προβοκάροντας τον **Βασίλη Ραφαηλίδη**, ιδεολογικό του αντίπαλο και ιδιαίτερα ευέξαπτο, πλέκοντας το εγκώμιο

του αφασικού, όπως αχτήκε, απότακτου στρατού.

Ο Ζουράρις, φυσικά, πολύ καλά τους κανόνες σου. Εκείνο που κατήγγησε εκείνο το βράδυ κοινή λογική. Την οποία κάλεσε, προτιμώντας να ρωθεί σε φλύαρες κορώνες τα «υπόδουλα αδέλφια» και για την ανίκανη πολιτεία ακολουθήσει το δημόσιο σήμα που θέλει να μπουρουμε στη γειτονική χώρα.

Ο Ζουράρις, ακκιζόμενος ξιθήρας και σπουδαίος μνημονευτής τσιτάτων των συγγραφέων, μπορεί να νει φτηνό πνεύμα που εν τη θέση του στην αγορά νο όμως που πετυχαίνει να συσσωρεύει το εύρι διανοούμενου που κοι στη γενικευμένη βαρβα του εθνικιστικού περί. Κι αν έχει δηλητηριάσει κοινωνία μας αυτή η βαρβα...

Αξίζει, ρε Ζουράρι, άρα κάνουμε το κομμάτι μο ρεύοντας την επιδεξιότη μπροστά σ' ένα τεραίν λιοτρυπημένα δίχτυα; Ή δεν είναι σώου, μωρό με αν χρειαστεί να το καταλ με θα 'ναι πολύ οδυνηρ όλους. Και για κείνους π ρουν φαρσί το Θουκυδί πρωτότυπο και για τους λοιπους, τους άλαλους, ζα. Εσύ, κάποτε, ήσουν λιώς, ήσουν αλλού, ωραίος. Τώρα, απλώς, π σ' ένα χυδαίο θέαμα.

•Αλλαγές και αλλού. *Απογευματινή* πήγε και γιος κόσμος (**Κώστας Πακολάου, Πάνος Παναγιώπουλος, Γιώργος Παπαδό, Γιώργος Κουρής** κ.ά.). γαν κάποιοι άλλοι (ο «καμνιστ» **Μιχάλης Δημητρίου**, π.χ., που πήγε στον *Ελευτερό Τύπο*). Η εφημερίδα, πά το χειμώνα που έρχεται θ

ΜΙΣΟ ΛΕΠΤΟ!
ΔΕ ΘΑ' ΘΕΛΑ ΝΑ
ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΘΕΙ
ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΔΗΛΩΣΑ!

ΣΑΣ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΩ!
ΚΙ ΕΓΩ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΣΑΣ
ΤΟ ΙΔΙΟ ΘΑ' ΘΕΛΑ ΓΙΑ
ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΗΔΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΑ!

εγαλύτερη έμφαση και καλλιτεχνικά», που κερδίζει χώρο στο σώμα της. Τέ- διαφημίζει καινούργια λη κουπονοπροσφορά»: στο κέντρο της Αθήνας, Καλλιρόης, απέναντι στο Πού το είδαν, άραγε, ρκο στην Καλλιρόης οι κοβοι;

Ελεύθερο Τύπο, εξάλ- ροσπαθούν ακόμη να συ- υν από τους κλυδωνι- που έφερε η αποχώρηση . Ρίζου. Η δικαιοσύνη, ρς, φαίνεται ότι δεν πεί- για τη χρηστή διοίκηση δρύματος Βουδούρη, γι' και επέβαλε περιοριστι- όρους στους εκπροσώ- της διοίκησής του που γήθηκαν. Ο δικαστικός ρς προβλέπεται ενδιαφέ-

την άλλη, η εφημερίδα καθεί να συνέλθει από τις ές αποχωρήσεις δημο- άφων, που έφυγαν με κα- νση την καινούργια εφη- α που ετοιμάζει εσπευ- ο Δημήτρης Ρίζος. Τα γίνεται προσπάθεια να ρουν ο Γιώργος Καρα- ρης (χέρι χέρι), ο Γιάν-

νης Καλαμίτσης και ο Μ. Δη- μητρίου που προαναφέραμε.

• **Αδέσμευτος Τύπος** θα λέγε- ται η νέα εφημερίδα του Δ. Ρί- ζου. Θα έχει γραφεία στην οδό Βουλιαγμένης και εφτά επιχει- ρηματίες ως χρηματοδότες (ο κ. Ρίζος λέει ότι θα τους απο- καλύψει με την κυκλοφορία του πρώτου φύλλου). Στελεχώ- νεται κυρίως από τους αποχω- ρήσαντες του Ελεύθερου Τύ- που (ανάμεσα στους οποίους είναι όλο το αθλητικό τμήμ, συμπεριλαμβανομένου του **Απο- δυτηριάκια**) και θα έχει αρχι- συντάκτες τον **Γιώργη Μασσα- βέτα** και τον **Γιάννη Ντάσκα**.

• Πολλή ελευθερία ζόρικια στον Τύπο, καιρός ν' αλλάξει και ο δεξιός Ελεύθερος του κ. **Μάστορα**. Έγινε ταμπλόιντ, καλυτέρεψε το κασέ και ελπί- ζει να κερδίσει αναγνώστες μέσα στην ανακατωσούρα που βασιλεύει στο χώρο των αμι- γώς δεξιών φύλλων...

• Και επειδή όλα τριγύρω αλ- λάζουνε, το πιο ωραίο το επι- φύλλασε η πάντα ανεπανάλη- πτη και καλτ **Αυριανή**. Ξαφνι- κά, την Τρίτη 11.10, με πρωτο- σέλιδο κύριο άρθρο, ο εκδότης της εφημερίδας **Γ. Κουρής** δή-

λωσε:

«Κάποτε θα ασχοληθούμε λε- πτομερώς με τα λάθη που κά- νουμε και τις... πεπονόφλουδες που μας βάλανε, καθώς και με τη... βλακεία που είχαμε να πι- στέψουμε σε ανθρώπους και οράματα που δεν το άξιζαν. Κάποτε θα αναλύσουμε λεπτο- μερώς και τη συνέπεια και την προσφορά της "Αυριανής" στον τόπο και τη δημοκρατική πα- ράταξη. Κάποτε θα μιλήσουμε και για τις ατιμίες και την αγνωμοσύνη των ανθρώπων που ευεργετήσαμε...».

Προς ώρας, πάντως, η εφημε- ρίδα διαφημίζει ότι αλλάζει, ότι πλέον θα είναι «όλου του λαού» κι όχι όργανο ενός κόμ- ματος... Να περιμένουμε διά- χυση του αυριανιστικού φαινο- μένου σ' ολόκληρη την κοινω- νία; Ή μήπως κι αυτό έχει ήδη γίνει, χωρίς τη συνεπικουρία της εφημερίδας, οπότε να προ- βλέψουμε ότι πολύ αργά κατά- λαβαν τα μηνύματα των και- ρών κι ότι μάλλον το τραίνο έχει ξεκινήσει προ καιρού;

Ό,τι και να συμβεί, ακόμα κι αν το προπύργιο του λαϊκισμού καταδικασθεί στο έσχατο πε- ριθώριο και στη φθορά, εμείς

θα νοσταλγούμε (πραγματι- κά!) τις αξέχαστες μέρες του ίκρατου αυριανισμού. Τότε, τουλάχιστον, τα πράγματα ήταν πιο ξεκάθαρα, τα μέτωπα πιο φανερά. Τώρα;

• Το πιο ωραίο πάντως στην υπόθεση της **Αυριανής** (μια υπόθεση που μοιάζει με ρέ- κβιεμ) είναι η δειλή ομολογία, πάντα πρωτοσέλιδα, του εκδό- τη, εις έτερον άρθρον:

«Είπαμε και κάτι μικροψεμα- τάκια...»

• Από την προηγούμενη Κυ- ριακή, η ομάδα που εκδίδει τη **Νίκη** προέβη σ' ένα ακόμη απονενομημένο διάβημα. Κυ- κλοφόρησε πολυσέλιδο ένα καινούργιο φύλλο που έχει τίτ- λο 2000 και κοστίζει 300 δραχ. Εκδότης είναι ο **Γ. Σκαρβελά- κης**, διευθυντής σύνταξης ο **Λ. Θανασέκος**, αρχισυντάκτης ο **Π. Ζαφειρόπουλος**...

Η εφημερίδα έχει 160 σελί- δες. Δεν βαριούνται να τις γράφουν;

• Δυο απολύσεις της εβδομά- δα που πέρασε στην **Καθημερι- νή**. Εντελώς ξαφνικά ειδοποιή- θηκαν να περάσουν από το λο- γιστήριο ο αρχισυντάκτης του ελεύθερου ρεπορτάζ κ. **Καρα- λής** καθώς και ο συντάκτης ύλης στις σωμόν σελίδες της εφημερίδας για την οικονομία, κ. **Καρυώτης**.

• Πολλοί οι πολιτικοί που συ- νωστίζονται στα κανάλια, κά- νουν δηλώσεις – και μετά τις παίρνουν πίσω, αποδίδοντάς τες σε «οφ δη ρέκορντ» συνο- μιλίες ή σε φωνομοντάζ.

Ας το πάρουν απόφαση όλοι. Πρώτοι οι πολιτικοί. Αφού εξαρτώνται τόσο απ' τα κανά- λια θα υφίστανται τη βανανυσό- τητά τους. Μετά, οι πολίτες. Αφού δίνουν αυτοί τις ακροα- ματικότητες, θα τρώνε στη μά- πα τις μπαλαφάρες διαφόρων τυχοδιωκτών. Όσο για την ΕΣΗΕΑ, έτσι κι αλλιώς δεν συ- γκινείται με ζητήματα όπως η δεοντολογία κ.λπ.

Ο κίτρινος πυρετός στην Αγγλία

του Αργύρη Παναγόπουλου

Στη σημερινή multimedia εποχή εκτός από τα τείχη κατέρρευσαν και πάρα πολλοί μύθοι, ένας από τους οποίους αφορούσε την αντικειμενικότητα του αγγλικού Τύπου. Όποιος φαντάζεται ότι ο εκχυδαϊσμός των ελληνικών εφημερίδων οφείλεται μόνο στο εμπορικό δαιμόνιο των εκδοτών μας, ασφαλώς δεν κατάλαβε ακόμα τίποτα. Ο κουπονο-Τύπος αποτελεί ένα από τα πιο παλιά μέσα αλλοτρίωσης του ενημερωτικού - πληροφοριακού χαρακτήρα των εφημερίδων από τη διαφήμιση.

Ο βρετανικός Τύπος δημιούργησε την πρώτη σχολή στο είδος της. Η διαφήμιση στις εφημερίδες ξεκινά την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης στην Αγγλία και της ανακάλυψης της τυπογραφίας στη Γερμανία με την έκδοση των πρώτων “εφημερίδων - εντύπων”, για να περάσει αργότερα σε μορφές όπως τα κουπόνια των εφημερίδων μας. Οι αγγλικές εφημερίδες έχουν μέχρι σήμερα δοκιμάσει τα πάντα: από τις πρώτες ασφάλειες ζωής που προσέφεραν στους αναγνώστες τους και το κυνήγι του χαμένου θησαυρού μέχρι... τις πιστωτικές κάρτες.

Ωστόσο, στα παλιά τυπογραφεία της Fleet Street, που έκλεισαν πριν από λίγα χρόνια, υπήρχε ένας άγραφος νόμος. Όσο οι εκδότες προσπαθούσαν να αυξήσουν την κυκλοφορία των εφημερίδων τόσο αυξάνονταν τα έξοδα ή, καλύτερα, το κόστος των δώρων, το οποίο τελικά δεν μπορούσε να καλυφθεί από τα κέρδη της αύξησης της τιμής των διαφημίσεων που ακολουθούσε την άνοδο της κυκλοφορίας.

Ο **Rupert Murdoch**, ένας από τους 5 μεγαλύτερους ιδιοκτήτες ΜΜΕ στον κόσμο, εγκαινίασε μια νέα τακτική στο χώρο του Τύπου. Στην Αγγλία, η τηλεόραση ανταγωνίζεται σκληρά τον Τύπο. Την ίδια στιγμή οι επενδύσεις του Murdoch στο χώρο των αεροπορικών εταιρειών και της δορυφορικής τηλεόρασης British Sky του έχουν δημιουργήσει τεράστια χρέη. Έτσι, λοιπόν, αντί να αρχίσει να μοιράζει κουπόνια -το είχε κάνει επανειλημμένα τις περασμένες δεκαετίες-, κατέβασε την τιμή πώλησης των εφημερίδων του.

Στη χώρα που ζει και ασχολείται αποκλειστικά και μόνο με τις σεξουαλικές επιδόσεις της βασιλικής της οικογένειας, οι εφη-

μερίδες κατάντησαν το πιο ευτελές καταναλωτικό προϊόν.

Από τις 24 Ιουνίου οι *Times*, ο θρύλος της υποτιθέμενης αντικειμενικότητας, κοστίζει μόνο 75 δρχ. συναγωνιζόμενος σε τιμή ας πούμε την *Αυριανή*! Η άλλη μεγάλη συντηρητική εφημερίδα, η *Daily Telegraph*, της οποίας οι πωλήσεις έπεσαν για πρώτη φορά κάτω από το 1 εκατ. φύλλα, αναγκάστηκε και αυτή να κατεβάσει την τιμή της στις 105 δρχ.

Μέσα σε 8 μήνες οι *Times* κατόρθωσαν να αυξήσουν την κυκλοφορία τους κατά 163 χιλιάδες φύλλα περνώντας από τις 360 χιλιάδες του Σεπτεμβρίου του 1993 στις 600 χιλιάδες του Σεπτεμβρίου του 1994 (+66%) - τη μεγαλύτερη κυκλοφορία των *Times* από εκδόσεώς τους, πριν από 209 χρόνια. Στις 2 Μαρτίου 1994 οι *Sunday Times* χάριζαν στους αναγνώστες τους 2 πιστωτικές κάρτες. Την ίδια τακτική ακολούθησε ο Murdoch και με τη λαϊκή σκανδαλοθηρική ρατσιστική *Sun* η μείωση της τιμής της στις 75 δρχ. είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση της κυκλοφορίας της κατά 200 χιλιάδες φύλλα, αγγίζοντας έτσι ξανά τα 4 εκατ. φύλλα την ημέρα.

Ο επικαλούμενος «πόλεμος των τιμών» άλλαξε τη δομή και το ύφος του βρετανικού Τύπου.

Ο εμπορικός υπεύθυνος της *News International*, της holding του Murdoch, δήλωσε ότι καμιά άλλη διαφημιστική εκστρατεία δεν θα μπορούσε να έχει τέτοια αποτελέσματα. Είναι άγνωστο πάντως για πόσο καιρό ο Murdoch θα αντέξει να πουλά τις εφημερίδες κάτω από το πραγματικό τους κόστος.

Η *Independent*, η εφημερίδα των γιάπων που τη διηύθυνε μέχρι πριν από λίγες εβδομάδες ο αξιόλογος δημοσιογράφος-εκδότης **Smith** και της οποίας ένα μέρος των μετοχών ανήκει στην ιταλική *Republica* και την ισπανική *El Pais*, βρέθηκε σε μεγάλες δυσκολίες. Τον τελευταίο καιρό η εφημερίδα έχασε πάνω από το 20% της κυκλοφορίας της. Για τον Smith, ο Murdoch προσπαθεί «με τη θρασύτητα του χρήματος» να κλείσει όλες τις εφημερίδες που δεν ανήκουν σε μεγάλες βιομηχανικές εκδοτικές μονάδες. Ο Smith αναγκάστηκε να πουλήσει ένα μέρος της εφημερίδας του στον φιλο-Εργατικό εκδοτικό βιομηχανικό

όμιλο Mirror Group.

Στις 18 Ιουνίου ο Smith εγκατέλειψε ευθύνη της εφημερίδας που εξέδιδε διατήρησε μόνο τη θέση του προέδρου εταιρείας. Λίγες μέρες αργότερα τον Murdoch για αθέμιτο ανταγωνισμό αλλοίωση των κανόνων της αγοράς σκοντας την πλήρη υποστήριξη του εκού κόμματος. Στις 6 Αυγούστου, και η *Independent* αναγκάστηκε να μειώσει την τιμή της από τις 165 στις 75 δρχ. αποτέλεσμα να κερδίζει μέσα σε 3 ημέρες 45 χιλιάδες φύλλα.

Το BBC για να αντισταθεί στον Murdoch αναγκάστηκε να συμμαχήσει με τον τικό οίκο Pearson, που εκδίδει *Financial Times* και το *Economist*, δημιουργία ενός δορυφορικού καναλιού ενώ το Mirror Group δημιούργησε το ένα δικό του κανάλι.

Μόνο η *Guardian*, φιλο-Εργατική κατόρθωσε να διατηρήσει και την τιμή και το αναγνωστικό της κοινό, ακυρώνοντας ότι ακόμα και σε μια πέντονου ανταγωνισμού, η συμπεριφορά των αναγνωστών είναι αστάθμητη.

Οι εφημερίδες του Murdoch αποτελούν τα σημαντικότερα διαφημιστικά στοιχεία των δορυφορικών του καναλιών που μπουκνουν σε όλες τις χώρες. Η Αγγλία λεί το προπύργιό του στην Ευρώπη μπορεί να το χάσει. Ο Murdoch ξέρε για να μπορέσει να κρατηθεί θα προσβοηθήσει την επανεκλογή των Συνκών. (Αποτελεί πια μέρος της κοινιστορίας της Αγγλίας, το γεγονός ΜΜΕ της χώρας υποστηρίζουν εδυσανάλογα το Συντηρητικό Κόμμα σχέση με τα ποσοστά που παίρνει.) προοπτική των επικείμενων ποικ εκλογών, επομένως, ξεκίνησε τον των τιμών.

Μέσα από τον πόλεμο των τιμών “τεχνητή” αύξηση της κυκλοφορίας συντηρητικών, ουσιαστικά, εφημε τίθεται σε εφαρμογή μια νέα στρα για την εξασφάλιση της λαϊκής σ της, τα αποτελέσματα της οποίας να φαίνονται τους τελευταίους δυ Ας σημειωθεί ότι το συνέδριο του Κού Κόμματος, που ολοκληρώθηκε τις μέρες, δεν ασχολήθηκε διεξοδικό θέμα των ΜΜΕ.

Σκεφτόταν μόνο τις ψήφους;

του Τάσου Παππά

Ο Ανδρέας Παπανδρέου μπορεί ν' αλλάζει συχνά απόψεις και γραμμή αλλά συνήθειες όχι. Πριν από κάθε κρίσιμη εκλογική αναμέτρηση θυμάται την Αριστερά. Το κάνει συνεχώς από το 1981. Τις περισσότερες φορές με επιτυχία, πρέπει να ομολογήσουμε. Κατά κανόνα οι αριστεροί ψηφοφόροι στις μείζονες σημασίας συγκρούσεις πριμοδοτούσαν το ΠΑΣΟΚ. Εξαιρέσεις αποτέλεσαν οι δημοτικές εκλογές του 1986, όταν τους τρεις μεγάλους δήμους κέρδισαν οι εκπρόσωποι της Δεξιάς, και οι εκλογές που διεξήχθησαν στη διακεκαυμένη περίοδο (1989-1991).

στάση του ΣΥΝ. Τα στελέχη του αντιμετώπισαν με δυσπιστία το "σήμα" Παπανδρέου. Δεν έπεισαν, όμως, γιατί η συνεργασία που ζήτησε ο πρωθυπουργός έχει ήδη προωθηθεί μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΣΥΝ σχεδόν στο σύνολο των νομαρχιών και σε εκατοντάδες δήμους. Προφανώς ενεργοποιήθηκαν τα αμυντικά ανακλαστικά.

Τρίτον: Ασφαλέστατα ο πρωθυπουργός κάνοντας την επίμαχη δήλωση είχε στο μυαλό του τις ψήφους της Αριστεράς στον δεύτερο γύρο, και ειδικότερα στην Αθήνα, όπου ο **Θ. Πάγκαλος** τις έχει απόλυτη ανάγκη για να "καθήσει" στην καρέκλα του δημάρχου. Άλλωστε ο ίδιος την επομένη πλειοδότησε, λέγοντας ότι αν εκλεγεί θα δώσει μία θέση αντιδημάρχου στο ΣΥΝ, για να φουντώσει έτσι η φιλολογία περί του ενδεχομένου να ορισθεί δήμαρχος Αθηναίων η **Μαρία Δαμανάκη** όταν ο **Θ. Πάγκαλος** αποχωρήσει για υψηλότερα

αξιώματα.

Τέταρτον: Η δήλωση Παπανδρέου, για όσους μπορούν και διαβάζουν κάτω από τις γραμμές, έχει και μια άλλη πτυχή. Ο προεδρικός τόνος και ο διαγγελματικός χαρακτήρας ξεχωρίζουν. Ο πολιτικός που διαπιστώνει την ανάγκη συναίνεσης και προτείνει τη συνεύρεση δυνάμεων που αναγνωρίζονται από τον εκσυγχρονιστικό λόγο τους και κινούνται πέραν των ορίων ενός σχηματισμού δημιουργεί την εντύπωση ότι επιφυλάσσει στον εαυτό του έναν ευρύτερο ρόλο.

Συμπερασματικά: Ο Ανδρέας Παπανδρέου με τη δήλωσή του στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* από τη μια επιδίωξε να ρίξει γέφυρες στην Αριστερά -αυτή τη φορά φαίνεται να αντιλαμβάνεται ότι η σχέση του κόμματός του με ένα τμήμα της Αριστεράς (ΣΥΝ) πρέπει να γίνει σε ουσιαστικότερη βάση και να ενταχθεί ακόμη και σε κυβερνητική προοπτική- και από την άλλη φρόντισε να φιλοτεχνήσει ένα υπερκομματικό προφίλ. Σύμφωνα με πληροφορίες που προέρχονται από ανθρώπους που βρίσκονται κοντά στον πρωθυπουργό, αυτή την τακτική προτίθεται να ακολουθήσει ο Α. Παπανδρέου το επόμενο διάστημα χωρίς βεβαίως αυτό να σημαίνει ότι έχει αποφασίσει τελεσίδικα να μεταπηδήσει στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Κι αυτό γιατί η αναρρίχηση στο ύπατο αξίωμα της χώρας δεν εξαρτάται μόνο από τη δική του επιθυμία. Πρέπει να συντρέχουν και άλλες προϋποθέσεις. Όπως:

- Να έχουν συμφωνήσει οι δελφίνοι στο κόμμα του ότι θα σεβαστούν τους κανόνες ανάδειξης του νέου ηγέτη, που πρακτικά σημαίνει πως οι ηττημένοι θα αναλάβουν τη δέσμευση να στηρίξουν το νικητή.

- Να είναι βέβαιος ότι αν χρειαστεί να πάει σε εκλογές τον Μάιο θα τις κερδίσει.

Την πρώτη προϋπόθεση μπορεί να την εξασφαλίσει. Τη δεύτερη, όμως, ουδείς μπορεί να του την εγγυηθεί...

πτά μέρες πριν από τις δημοτικές-νομαρχιακές εκλογές ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και πρωθυπουργός οδήγησε στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* να πραγματοποιήσει σαφέστατο λόγο προς την Αριστερά ζητώντας απελευθέρωση του προοδευτικού χώρου προ-να υλοποιηθεί χωρίς προβλήματα-βραβείο βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης-πραγμάτευση σηματοδοτεί αυτή η

Δεύτερον: Η αγωνία του πρωθυπουργού με την ευόδωση του εγχειρήματος σκέντρωσης, αναφέρουν οι προ-οι κύκλοι, είναι ειλικρινής. Από-ρεια της μεταρρύθμισης θα κριθεί-από βαθμό η κυβέρνηση του Κ. Όπως μας έλεγε κορυφαίο στέ-ου υπουργείου Εσωτερικών, ο δεύ-βαθμός τοπικής αυτοδιοίκησης θα-ως το μοναδικό μέγας εμβέλεια-ου θα πάρει η κυβέρνηση. Αν πετύ-μπορεί να ισχυριστεί στη φάση του-ισμού ότι έχει να επιδείξει «θεσμι-ρο, και όχι βέβαια πολιτική παρέμ-την οποία αδυνατή να πραγματο-Αν αποτύχει, η αλυσίδα των ανα-ών θα αποκτήσει ακόμη έναν κρί-να τεθούν όμως τα θεμέλια που θα-ήσουν τη μεταρρύθμιση μη ανα-η, χρειάζονται και οι δυνάμεις της-ράς, για να λειτουργήσουν ως αντί-πας αντιθεσμικές πρακτικές της Ν.Δ.-ιτών παραγόντων του ΠΑΣΟΚ.

Πρώτον: Επειδή ο Α. Παπανδρέου χρη-ήσε τις εκλογικές συγκυρίες για να-ίνει τα προσκλητήριά του στην Αρι-και την επόμενη των εκλογών λη-σε τις προεκλογικές δεσμεύσεις-αι πολύ φυσικό η σημερινή πρωτο-του να συναντά την καχυποψία.ηγή και αναμενόμενη η αντίδραση Ε. Από τη στιγμή που επέλεξε τη-κή πορεία, τέτοιου τύπου προτάσεις-αφορούν. Δυσσερμήνευτη, όμως, η

Γιατί ψηφίζουμε, λοιπόν;

του Ανδρέα Πετρόπουλου

(ΓΙΑ)ΤΙ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ στις 16 Οκτωβρίου; Το ερώτημα δυστυχώς δεν είναι ρητορικό, αλλά πραγματικό.

• Δεν είναι μόνο η άγνοια για το θεσμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, που πριν καλά καλά εξαγγελθεί παραπέμφθηκε ουσιαστικά στις ελληνικές πολιτικές καλένδες για να προστατευθούν τα νώτα της κυβέρνησης ενόψει προεδρικής εκλογής και ενδεχόμενων βουλευτικών εκλογών.

• Δεν είναι μόνο η απάθεια των πολιτών απέναντι στις υμνολογίες των υποψηφίων χαλίφηδων-δημάρχων που ανακυκλώνουν τα ίδια λόγια, τις ίδιες διακηρύξεις και εντέλει τσαλαβουτούν στο ίδιο τέλμα της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου, που όλο φεύγει και όλο εδώ είναι.

• Είναι, πρωτίστως, το αλαλούμ των συνεργασιών μεταξύ των κομμάτων. Όλων των κομμάτων ανεξαιρέτως που προκρί-

νουν, προφανώς λόγω σκοπιμότητάς, κάθε δυνατή και ευφάνταστη συνε-

Η Νέα Δημοκρατία με την Πολιτική, ενώ επισήμως συνεχίζουν έναν το πόλεμο που ξεκίνησε με τη δι της πρώτης και την ταυτόχρονη της δεύτερης, συνεργάζονται σε μι δήμων και νομαρχιών. Αποκορύφ συνεργασίας των δύο κομμάτων, κάθοδος στη διευρυμένη Νομαρχ

φειραιώς με επικεφαλής τον «οικου-
» και «πρώην αριστερό» **Θ. Κατρι-**

ΔΚ-ΣΥΝ. Η κλασική πλέον συνερ-
των ευρύτερων προοδευτικών κε-
ιστερών, εκσυγχρονιστικών, κ.ο.κ.
ων, τουλάχιστον στους μισούς δή-
κι νομαρχίες της επικράτειας.

προσωπτικό δείγμα της συνεργα-
γνωστός δήμαρχος και εκ νέου υπο-
για τη δημαρχία του Πειραιά, **Στ.**
της.

α, στην πληθώρα απίστευτων κι
ληθινών συνεργασιών, να σημειώ-
αι αυτή μεταξύ ΚΚΕ και ΠΟΛ.ΑΝ.
ορά τη νομαρχία Μαγνησίας. Συ-
ία που ανταγωνίζεται την υποψη-
του **Πάνου Σκοτεινιώτη** που υπο-
ται ως γνωστόν από το ΠΑΣΟΚ και
N...

ακόμα οι αμφισβητήσεις των επίση-
ματικών υποψηφίων από γραφι-
τις περισσότερες περιπτώσεις «α-
» (π.χ. **Παπασπύρου, Νάος**) που
σωπεύουν, στην καλύτερη περι-
εκτός από τις προσωπικές φιλοδο-
ς και τα συμφέροντά τους τα συμ-
α φίλων ή του τοπικού κομματικό-
μού που έχει αναγορευτεί σε «το-
ινωνία».

ΤΙ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ στις 16 Οκτωβρίου:
ο **Θ. Πάγκαλος** διαμαρτύρεται και
νεχεία «επιτίθεται» κατά του
Κ για εγκατάλειψή του από τον
ικό μηχανισμό.

πάλι ο ίδιος ο **Θ. Πάγκαλος** προ-
να πλασαριστεί περίπου ως ανε-
ς γνωρίζοντας ότι κάθε ταύτιση με
ίερνηση περιορίζει τις δυνατότη-
κυσης ψηφοφόρων από την Αρι-
πον δεύτερο γύρο.

ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ **Κώστας**
ης παρεμβαίνει απροκάλυπτα στην
ή αναμέτρηση και προικοδοτεί με
έργα τους υποψηφίους του
Κ σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη.
οντας σ' αυτά και τα έργα «ανάπλα-
υ Πάρκου Ελευθερίας.

ο εκλεκτός του πρωθυπουργού για
της Αθήνας αγνοεί ότι ο Ελαιώνας
παγμένος στο σχέδιο πόλεως, ενώ ο
ηγήφιδος του **Δημήτρης Αβραμόπου-**
νοεί επίσης το ακριβές αντίτιμο του
ίου στο λεωφορείο!

ο τελευταίος προσπαθεί να εμφα-
ως ανεξάρτητος, παίρνοντας απο-
ς από τον αλληλοσπαραγμό που
κι στη Νέα Δημοκρατία, ενώ ως
φιος για το δήμο της Αθήνας εξαγ-

γέλλει οτιδήποτε ευφάνταστο έχει ακου-
στεί την τελευταία εικοσαετία, αποδει-
κνύοντας την ασχετοσύνη του με τα δημοτι-
κά πράγματα και την Τοπική Αυτοδιοίκη-
ση.

• Όταν **Πάγκαλος** και **Αβραμόπουλος** δί-
νουν εξετάσεις σε χαζοχαρούμενες και
light τηλεοπτικές εκπομπές και αυτοδιασ-
ρόμενοι βυθίζονται στη μαύρη τρύπα των
μεγάλων συμφερόντων και του φτηνού με-
γαλολαϊκισμού.

• Όταν, τέλος, ο συνυπεύθυνος της εγκλη-
ματικής «ανάπλασης» του Πάρκου Ελευ-
θερίας πρόεδρος του ΤΕΕ, **Κώστας Λιά-**
σκας, κρίνει, βαθμολογεί και τελικώς
απορρίπτει τα προγράμματα των υποψη-
φίων για το δήμο της Αθήνας.

(ΓΙΑ) ΤΙ ΨΗΦΙΖΟΥΜΕ λοιπόν στις 16
Οκτωβρίου;

Κι όμως ο νέος, έστω και κολοβός, νόμος

για τη Δευτεροβάθμια Αυτοδιοίκηση προ-
βλέπει αιρετά νομαρχιακά συμβούλια, αι-
ρετούς νομάρχες, περισσότερες αρμοδιό-
τητες για τους δήμους, απεξάρτηση από
την κεντρική διοίκηση. Το δυστύχημα είναι
ότι οι παραπάνω μεταρρυθμίσεις που απο-
τελούσαν για χρόνια προγραμματικούς
στόχους της Αριστεράς και στόχευαν στην
ενεργοποίηση και τη συμμετοχή των πολι-
τών, δρομολογούνται τώρα όπως όπως και
ερήμην τους. Σ' αυτούς ωστόσο τους χαλε-
πούς καιρούς υπάρχουν ακόμα ψηφοδέλ-
τια αντίστασης που εκφράζουν μια άλλη
αντίληψη για τα προβλήματα της πόλης και
του νομού.

Ψηφοδέλτια που δεν έχουν εξαρτήσεις
από μεγαλοπαράγοντες και αντιστέκονται
στο βάπτισμα του εγχώριου μπερλουσκο-
νισμού μέσω δημοτικών και νομαρχιακών
επιλογών. Θα τα ανακαλύψουμε;

ΣΚΙΤΣΟ

ΜΕ ΤΟΝ

ΟΡΝΕΡΑΚΗ

ΣΚΙΤΣΟ ■ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ ■ KOMIK
COMPUTER GRAPHICS
ΚΙΝΟΥΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ

Ο Σπύρος Ορνεράκης
με τους ειδικευμένους συνεργάτες του
ΤΩΡΑ στο "ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ"
ΟΡΝΕΡΑΚΗ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 36 ■ ΤΗΛ. 88.30.687

ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΑΡΧΙΣΑΝ

Η αλόγιστη ροή χρημάτων από το Β' Πακέτο Ντελόρ προεξοφλεί ότι τα δημόσια έργα που, με το προσωνόμιο «μεγάλα έργα», έχουν δρομολογηθεί, δεν είναι παρά αφορμή για διασπάθιση δημόσιου χρήματος. Το ΑΝΤΙ, μετά την ιδιαίτερα αποκαλυπτική πρώτη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο μεγάλο μέρος από τα χρήματα του πακέτου – το «μαύρο χρήμα» – θα ενθυλακωθεί από επιτήδειους εργολήπτες, σήμερα ασχολείται με το ζήτημα του μετρό της Αθήνας. Από την απλή ανάγνωση των δεδομένων του έργου προκύπτει ότι, ακόμη κι αν ολοκληρωθούν τα έργα, στη γραμμή 3 τράινα δεν θα μπορούν να κυκλοφορήσουν! Αφορμή για νέες υπερτιμολογήσεις; Όπως και να 'χει, οι ευθύνες της κυβέρνησης είναι τεράστιες. Θα συγκινηθούν άραγε κάποιοι να τις αναζητήσουν. Θα σκεφθούν κάποιοι τις επιπτώσεις από τις εν εξελίξει διασπαθίσεις; Ούτως ή άλλως, το μαύρο χρήμα ρέει και μαυρίζει τη δημοκρατία μας, την ίδια τη ζωή μας.

300 δισεκατομμύρια για να γεμίσει η μο

ΤΟ ΜΕΤΡΟ

ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΚΑΙ Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΜΑΣ

του Φίλιππου Βασιλείου

Η ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ και μερίδα των ΜΜΕ θριαμβολογούν για την πορεία των εργασιών του Μετρό της Αθήνας. Δηλώνουν ότι θωράκισαν πλέον την αμαρτωλή προηγούμενη σύμβαση έναντι του ευτελούς ποσού των 65,6 δισ. δρχ. (λένε), και ότι καθάρισε πλέον το τοπίο του Μετρό, και ο Μετροπόντικας γκαζώνει για να τελειώσει το έργο το 1998. Πάλι εκλογές έχουμε! (Τις διαγραμμιζόμενες εκφράσεις δανειστήκαμε από τον ημερήσιο Τύπο).

Η ηγεσία του υπουργείου Πολιτισμού εξαγγέλλει το τεράστιο έργο της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων (Ακρόπολη - Φιλοπάππου - Κεραμεικός - Ιερά Οδός - Ακαδημία Πλάτωνος κ.λπ.).

Οι Αθηναίοι φαντάζονται αυτό τον παράδεισο των ενοποιημένων αρχαιολογικών χώρων που θα αναδεικνύουν την ιστορική μας συνέχεια από την κλασική αρχαιότητα έως σήμερα, και περιμένουν να κερδίσουν με τα κουπόνια των εφημερίδων «το αρχοντικό και το τζιπ» ή «τις μεζονέτες στα προάστια της Αθήνας». (Το αδιάβλητο της κλήρωσης εγγυάται με την παρουσία του το Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας).

Ο κ. Φίλιππος Βασιλείου συμμετείχε στη μελέτη του Master Plan του Μετρό της Αθήνας.

Ε, ΞΕΧΑΣΤΗΚΕ ΛΙΓΟ Ο ΟΔΗΓΟΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΠΟΝΤΙΚΑ... ΕΓΙΝΕ ΟΜΟΣ ΟΡΑΙΟ...

Θα προσπαθήσουμε αναλύοντας αυτά θέματα να καταδείξουμε πουργεί στην πράξη το φαύλο πολιτικό μας σύστημα, με άλλα λόγια **Μπανανία μας».**

• Το Μετρό ξεκίνησε ουσιαστικά με τη μελέτη του **Master Plan**, απειραξία γαλλικών εταιριών και απεσυμπεριελήφθη στο πακέτο των αναμάτων μας προς τους Γάλλους, για σοδο μας στην ΕΟΚ. Από τότε υπεσυνεχής παρουσία των Γάλλων στο και η ασυνεχής παρουσία όλων των κών χώρων στην κυβέρνηση. Επ τους έμαθαν καλά οι Γάλλοι και πιθανόν, δεν αντιδρά κανείς.

• Οι ιθύνοντες του Μετρό γνωροφείλουν να γνωρίζουν, ότι η **τρίμη Μετρό** (Κεραμεικός - Σύνταγμα - Ντάγωνο), δεν θα λειτουργεί όταν σει η κατασκευή της. Θα έχουμε πληρώσει μόνο για τη γραμμή αυτή 300 δισ. δρχ. και δεν θα λειτουργεί.

Τα προς τούτο αποδεικτικά μας είναι τα εξής:

1. Η γραμμή (3) όπως μελετήθη τεματικό σταθμό στο Αιγάλεω, κατασκευάζεται έχει προσωρινό κό σταθμό στον Κεραμεικό. Δηλαδή κατασκευάζεται το κρίσιμο τμήμα

Η τρύπα του μετρό

από τον Κεραμεικό μέχρι το Αιγάλεω, εξής συνέπειες:

α) **Μην υπάρχει αμαξοστάσιο στο κα-
τασπόμενο τμήμα.** Αυτό βρίσκεται
το ενδεχόμενο τμήμα που προέβλεπε η
μελέτη, δηλαδή στη περιοχή του
Σάββα, στις παρυφές του Αιγάλεω.
Εάν αυτή έλλειψη αμαξοστασίου δεν
πεί τη λειτουργία της γραμμής. Εάν,
και προσωρινά, αναζητηθεί κάποια
το αμαξοστάσιο της γραμμής Σεπό-
άφνη, τότε θα καταστεί προβληματι-
λειτουργία και των δύο γραμμών.

β) **Μην τροφοδοτείται το Μετρό με
πιβάτες του Αιγάλεω και των γύρω
ών, με συνέπεια, το κόστος λειτουρ-
ου να είναι απαγορευτικά μεγάλο
μην εξυπηρετούνται οι κοινωνικοί
του.**

γ) **Εδώ πιστεύω ότι κανείς καλοπρο-
ς δεν θα έχει αντιρρήσεις σε σχέση
τύχη της γραμμής του Μετρό, Πε-
νο - Κεραμεικός, όπως τουλάχιστον
κευάζεται με την τρέχουσα σύμβα-**

δ) **Οι αντιρρήσεις στις οποίες θα προ-
σουμε να απαντήσουμε είναι ότι μέ-
τε ίσως ολοκληρωθεί το τμήμα της
ής Κεραμεικός - Αιγάλεω, με άλλη**

εργολαβία, οπότε δεν θα υπάρχει το πρό-
βλημα. Στην περίπτωση αυτή, θα συμφω-
νούσαμε και εμείς.

Δυστυχώς όμως αυτά δεν μπορούν να
συμβούν διότι:

α) **Από τον Κεραμεικό μέχρι το Αιγάλεω
και κατά μήκος της Ιεράς Οδού, η σήραγ-
γα πρέπει να γίνει με τη μέθοδο του ανοι-
κτού ορύγματος, δηλαδή ανοικτή εκσκαφή
- κατασκευή σήραγγας με συμβατικό τρό-
πο και στη συνέχεια επίχωση. Με άλλα λό-
για, ενδέχεται να γίνουν αρχαιολογικές
ανασκαφές ασύλληπτης έκτασης και να
έρθουν στο φως αρχαιολογικά ευρήματα
που είναι δυνατόν να αλλάξουν τη φυσιο-
γνωμία της περιοχής και να καταργήσουν
τη διέλευση του Μετρό.**

Για να εφαρμοστεί η λύση του «Μετροπό-
ντικα» θα πρέπει η σήραγγα να βρίσκεται
σε μεγάλο βάθος.

Εν προκειμένω, αυτό δεν είναι δυνατόν,
διότι δεν προσφέρονται τα δεδομένα γεω-
μετρικά στοιχεία χαράξεως (επιτρεπόμε-
νες κλίσεις, αναγκαίο βάθος διέλευσης της
σήραγγας, έξοδος προς επιφανειακό αμα-
ξοστάσιο, κ.λπ.), καθώς και η μεγάλη
υδροφορία της περιοχής.

Άλλες λύσεις κατασκευής σήραγγων σε
χαλαρά εδάφη (δηλαδή κοντά στην επιφά-
νεια του εδάφους) έχουν απαγορευτικό

κόστος.

β) Η περιοχή αυτή της Ιεράς Οδού
εντάσσεται στο μνημειακό έργο της ενο-
ποίησης των αρχαιολογικών χώρων, έργο
που έχει εξαγγελθεί και που εμπίπτει στις
αρμοδιότητες του υπουργείου Πολιτισμού.
Πρόσφατα, όμως, ο κ. Λαλιώτης υποσχέ-
θηκε την παραχώρηση τμήματος του έργου
αυτού στο Δήμο Αθηναίων.

Για να αρχίσουμε να μιλάμε για τον συ-
ντονισμένο σχεδιασμό Μετρό και την ενο-
ποίηση αρχαιολογικών χώρων, θα πρέπει
να περιμένουμε «να ξεκαθαρίσει το το-
πίο» των εμπλεκόμενων φορέων. (Αττικό
Μετρό - ΥΠΕΧΩΔΕ - υπουργείο Πολιτι-
σμού - και Δήμος Αθηναίων). Λαμβάνο-
ντας υπόψη: τα διαπλεκόμενα συμφέροντα
και τη δομή της κυβερνητικής εξουσίας
(κάθε υπουργείο και φέουδο με διαφορε-
τικά εξωκοινοβουλευτικά στηρίγματα και
επιδιώξεις), θα πρέπει πρώτα να περιμέ-
νουμε το τελικό «σκορ» του μεταξύ τους
αγώνα.

Στη συνέχεια πρέπει να ξεκαθαρίσει το
τοπίο των μεγάλων οικονομικών συμφερό-
ντων, δηλαδή πώς θα μοιραστούν οι δου-
λειές.

Όταν γίνουν όλα αυτά θα μπορούμε,
ίσως, να μιλάμε για συντονισμένο σχεδια-
σμό, με την προϋπόθεση ότι:

α) Οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες γνωρίζουν
γραφή και ανάγνωση, πράγμα που συνή-
θως δεν συμβαίνει.

β) Το κυριότερο, να εξασφαλίσουμε χρή-
ματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία
άρχισε ήδη να αντιδρά αρνητικά. (Κατά τη
σύνταξη του παρόντος κειμένου ο κ. Γείτο-
νας εξήγγειλε τις μελέτες επεκτάσεων των
γραμμών Μετρό και ανακοίνωσε ότι εξα-
σφαλίστηκαν οι σχετικές πιστώσεις: αυτό
όμως δεν αναιρεί τους ισχυρισμούς μας.
Ας περιμένουμε πρώτα την εξέλιξη των με-
λετών.)

Αν τα τεχνικά μας επιχειρήματα δεν είναι
κατανοητά, τότε να προσθέσουμε και τα
εξής:

Οι υπουργός κ. Μάνος, και προφανώς οι
(μετέχοντες τότε) σημερινοί ανάδοχοι,
γιατί περιόρισαν το αντικείμενο της γραμ-
μής (3) μέχρι τον Κεραμεικό; Αναζητού-
σαν μικρότερο αντικείμενο για να κερδί-
σουν λιγότερα, ή μήπως φοβήθηκαν την
εξέλιξη του έργου σε περίπτωση που συ-
μπεριελάμβαναν εξαρχής και την προβλη-
ματική γραμμή της Ιεράς Οδού;

ΠΩΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΑΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΤΑ Μ.Μ.Ε. ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟ

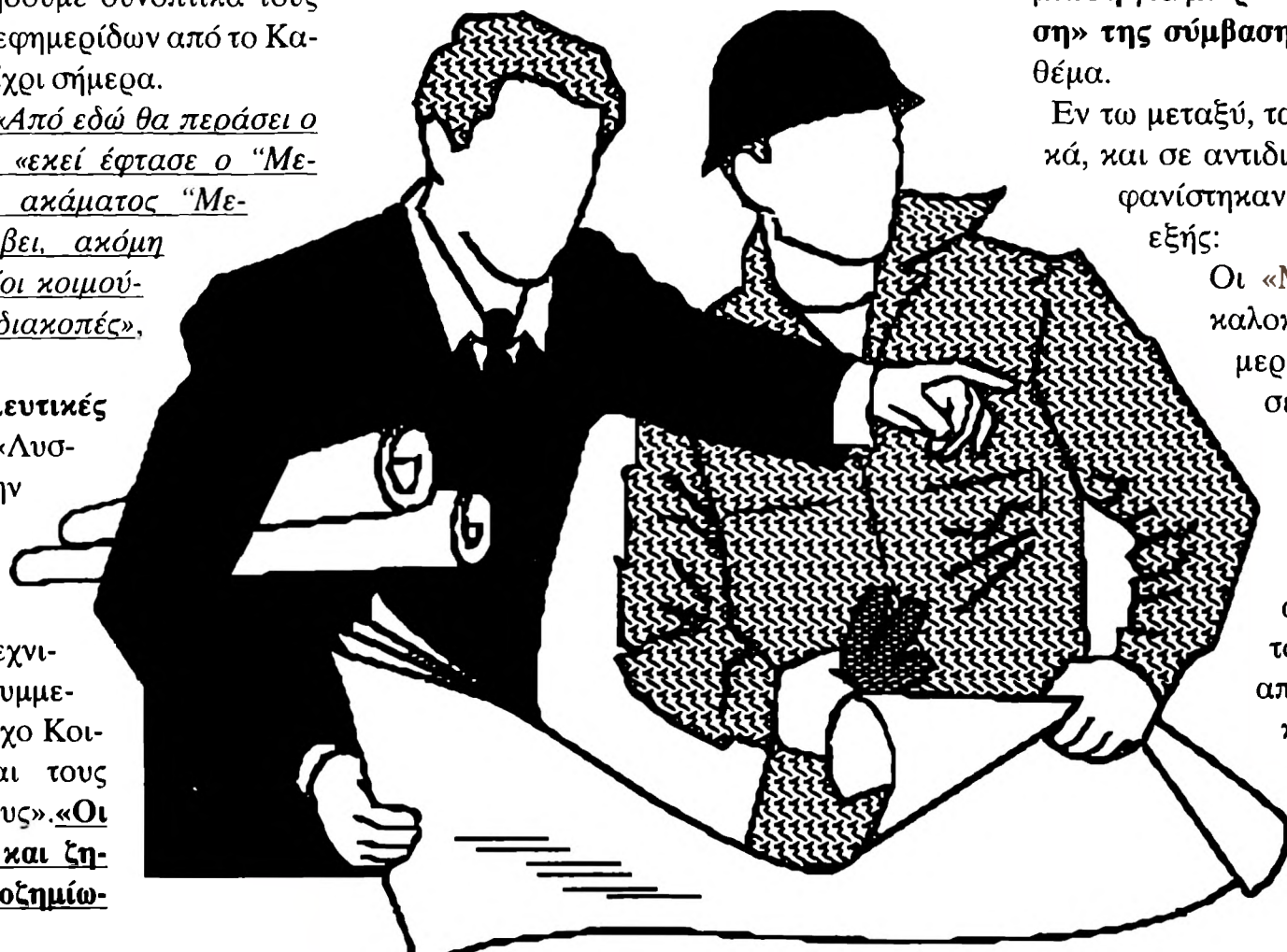
Ας παρακολουθήσουμε συνοπτικά τους τίτλους ορισμένων εφημερίδων από το Καλοκαίρι του 1993 μέχρι σήμερα.

Καλοκαίρι 1993. «Από εδώ θα περάσει ο "Μετροπόντικας"», «εκεί έφτασε ο "Μετροπόντικας"», «Ο ακάματος "Μετροπόντικας" σκάβει, ακόμη και όταν οι Αθηναίοι κοιμούνται ή κάνουν διακοπές», κ.λπ.

Μετά τις βουλευτικές εκλογές του 1993. «Λυσσαλέος πόλεμος στην Κοινοπραξία του Αναδόχου, από έξω και από μέσα». «Ελληνικές τεχνικές εταιρείες που συμμετέχουν στην Ανάδοχο Κοινοπραξία μάχονται τους συνεταίρους τους». «Οι Γάλλοι εκβιάζουν και ζητούν πρόσθετη αποζημίωση 160 δισ. δρχ.».

Τον τελευταίο καιρό. «Καθάρισε το τοπίο

του Μετρό». «Γκαζώνει ο "Μετροπόντικας"». Ρεπορτάζ με το διευθυντή της Μπέχτελ (συμβούλου του Αττικού Μετρό), που εμφανίζεται με image φιλέλληνα αρχαιολόγου. Ρεπορτάζ με στελέχη του Αττικού

Μετρό για αναβάθμιση του image. «δωσαν οι προσωρινές ουθμίσεις», κ.λπ.

Εμείς γνωρίζουμε τι συμβαίνει. Γνωρίζουμε επίσης ότι η Κοινοπραξία πέτυχε να πάρει 65,6 δισ. δρχ. σαν πρόσθετη αποζημίωση για μικροαλλαγές και για «θωπή» της σύμβασης. Θα επανέλθουμε στο θέμα.

Εν τω μεταξύ, τα πραγματικά περιστατικά, και σε αντιδιαστολή με αυτά που φανίστηκαν στον Τύπο, είναι τα εξής:

Οι «Μετροπόντικες» από το καλοκαίρι του 1993 μέχρι σήμερα πέρασαν τις εξής φάσεις:

Ο μὲν ένας, στην αρχή, δεν έχει δοκιμαστεί - ίσως δεν ολοκληρώθηκε ακόμη η συναρμογή του. Εξοφλήθηκε από το καλοκαίρι του 1993 και μάλιστα με 160 δισ. δρχ.

Ο άλλος, στο τέλος της Αττικής, έπειτα από διάνοιξη στοάς σταμάτησε να λειτουργεί λόγω βλάβης. Στη συνέχεια, «πνί-

χτεί λόγω βλάβης. Στη συνέχεια, «πνί-

ΜΗΠΩΣ ΗΛΘΕ Η ΩΡΑ ΤΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΑ;

Περίεργες πληροφορίες διαρρέουν, για τις τελευταίες δημοπρατήσεις έργων του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Εν ονόματι της «προσπάθειας» να έχουν μικρές εκπώσεις τα δημοπρατούμενα έργα έχει στηθεί ένας μηχανισμός μεθοδεύσεων που οδηγεί ουσιαστικά σε απ' ευθείας αναθέσεις με στημένες διαδικασίες διαγωνισμών. Στο σχέδιο λέγεται ότι μετέχουν πρόεδροι εργοδηγητικών οργανώσεων καθώς και στέλεχος της διοικούσας επιτροπής του ΤΕΕ, οι οποίοι διατείνονται ότι έχουν και την σιωπηρή στήριξη της πολιτικής ηγεσίας του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (αλλά και της αξιωματικής αντιπολίτευσης).

Το όλο σχέδιο στηρίζεται στην προσπάθεια να οδηγηθούν μεθοδευμένα οι δημοπρατήσεις σε άγονο αποτέλεσμα και στη συνέχεια σε απ' ευθείας αναθέσεις με μοίρασμα σημαντικών κοθόκουρων*.

Στο πλαίσιο αυτής της μεθοδεύσεως μοιράζονται οι εργοδηγητικές επιχειρήσεις σε γκρουπ όπου ορισμένες παίζουν το ρόλο του «εγγυητή» και στη συνέχεια άλλοι μοιράζονται το έργο και άλλοι παίρνουν κοθόκουρα με ανταλλαγές επιταγών κ.λπ. Όλα αυτά συμβαίνουν με την αιδήμονα συναίνεση της Ηγεσίας του ΥΠΕΧΩΔΕ στο πλαίσιο μιας ιδιόμορφης «ομερτά».

Ενώ δηλαδή δεν έχει αλλιάξει τίποτα σε σχέση με ποιότητα μελετών, προδιαγραφές - τιμολόγια κ.λπ., διαμορφώνεται με «στημένα δημοσιεύματα» κλίμα που αξιοποιείται, ώστε να δίδονται μικρές εκπώσεις που δεν αποβαίνουν κατ' ανάγκην υπέρ του έργου αλλά υποκρύπτουν μαύρο χρήμα. Επειδή το θέμα είναι πολύ σοβαρό και έχει σχέση με τη διαφύλαξη του Δημοσίου Συμφέροντος, με την διαφθορά στον πολιτικό βίο της χώρας αλλά και με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη και επειδή φαίνεται να εθελοτυφλεί η ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, εάν δεν παρέμβει ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ να σταματήσει τις βρώμικες συναλλαγές κάτω από το τραπέζι τότε πρέπει να παρέμβει η δικαιοσύνη διότι απ' ό,τι φαίνεται κάτι «σάπιο συμβαίνει» στο βασίλειο της Δανιμαρκίας.

Υπάρχει διάθεση να ανιχνευθεί η σοβαρότατη αυτή καταγγελία; Εμείς θα περιμένουμε για λίγο ακόμη. Σε περίπτωση που δεν γίνει τίποτε, αναγκασθούμε να επανέλθουμε δημοσιεύοντας ονόματα και εκτενέστερα στοιχεία...

*κοθόκουρο: η μίζα, στη γλώσσα των εργολάβων.

Χ.Γ.

νεροποντή, και χρειάστηκε να «στε-
ν» για να επισκευαστεί. Μετά την
εξέτασή του, διαπιστώθηκε ότι έγινε λά-
θη συνδεσμολογία του ηλεκτρικού
κλώματος. Στη συνέχεια, μετά την
εξέτασή αυτή, και αφού διάνοιξε μερικά
μέτρα, διαπιστώθηκε ότι κατά την
φή εμφανίζεται απόκλιση της κεφα-
νυ (σκάβει δηλαδή σε άλλη διεύθυν-
τη συνέχεια γειτονικό κτίριο υποχώ-
και τώρα προσπαθούν να το αγορά-
να να τους κοστίζει φθηνότερα απ'
ποζημιώσή του.

άση περιπτώσει, μέχρι σήμερα ο τυ-
ντικός διάνοιξε σήραγγα περίπου
ρων σε σύνολο 7 χιλιομέτρων περι-

ώνει λοιπόν ο «Μετροπόντικας»!

είναι η πληροφόρηση των Μ.Μ.Ε.,
άλλαγμα κουπόνια για το αρχοντικό
τζιπ, κ.ά.

υθυντής της εφημερίδας *Το Βήμα*, κ.
ρης, σε ερωτήματα τηλεοπτικής εκπο-
για την αντικειμενικότητα του Τύπου
την εξής σθεναρή απάντηση (προς
του):

«Βεβαίως η πληροφόρηση δεν είναι
τιμωμένη. Διότι ο διευθυντής μιας εφη-
μερίδας είναι δέκτης χιλιάδων πληροφο-
και με υποκειμενικά κριτήρια κάνει
επίλογό τους».

θρωπος είναι συνεπής και με αρχές.
είναι τουλάχιστον πώς λειτουργεί.

ος, για όλα αυτά που συμβαίνουν γύ-
ος, έχουν ειπωθεί κατά καιρούς και τα

στολέχος των Βρυξελλών: «Η Ελλά-
και ένα γενικευμένο μπ...λο.» – κυ-
όρησε και στον ελληνικό Τύπο.

σοβαρότατο και αξιοσέβαστο καθη-
του ΕΜΠ: «Στην Ελλάδα γίναμε “ό,τι
ξεί ο κ...ος μας”».

ς παρ' όλα αυτά προσπαθούμε. Προ-
ύμε ακόμη μήπως τα καταφέρουμε
ρατήσουμε τα παιδιά μας στον τόπο
Προσπαθούμε ακόμη για να μη χαθεί
ως από τους ιθύνοντές μας η αίσθηση
βαρότητας και του ορθού λόγου.

παθούμε ακόμη για να αποφύγουμε
α χειρότερα: Το επίσημο κράτος να
ππει μέρος των ελλειμμάτων του, συμ-
ποντας στο εργολαβικό παιχνίδι των
τών προσφορών, με αντάλλαγμα κά-
«κολόκουρο». Απ' ό,τι φαίνεται είναι
τόν να φτάσουμε και εκεί. Οι νοού-
αν νοήσουν

ΔΙΑΜΟΙΡΑΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΙΜΑΤΙΑ ΤΟΥ Β' ΠΑΚΕΤΟΥ ΝΤΕΛΟΡ

• Οι μεγαλοεργολάβοι άρχισαν το μοίρασμα των μαύρων επιταγών!

ΣΤΙΣ σελίδες για την οικονομία της Καθημερινής του Σαββάτου, 8.10.94, με τον τίτλο Άνοιξαν οι προσφορές για 8 έργα οδοποιίας και υπότιτλο Οι εκπτώσεις κυμάνθηκαν μεταξύ 25% με 35% - 102 εταιρείες συμμετείχαν στο διαγωνισμό δημοσιεύθηκε η παρακάτω, εντελώς «αθώα» είδηση:

Σημαντική μείωση του επιπέδου των εκπτώσεων παρατηρήθηκε χθες κατά το άνοιγμα των προσφορών που υπεβλήθησαν για οκτώ έργα οδοποιίας, συνολικού προϋπολογισμού 78,9 δισ.

Μετά την παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το φαινόμενο των υπερβολικά μεγάλων εκπτώσεων, την επιμονή προσπάθεια του ΥΠΕΧΩΔΕ προκειμένου να εξευρεθεί λύση και τον ορατό κίνδυνο τα έργα αυτά να ξανακολλήσουν αλλιά και να παγώσουν οι επικείμενες δημοπρασίες 30 τμημάτων της Εγνατίας Οδού, οι εργοληπτικές επιχειρήσεις τήρησαν τη μεταξύ τους «συμφωνία κυρίων» και οι εκπτώσεις που υπεβλήθησαν κυμάνθηκαν μεταξύ 25% - 35%. Στη χθεσινή διαδικασία έλαβαν μέρος οι 102 εταιρείες που μετείχαν στους ακυρωθέντες διαγωνισμούς και οι πληροφορίες αναφέρουν ότι την επόμενη εβδομάδα θα υπογραφούν οι συμβάσεις με τους μειοδότες οι οποίοι είναι: Τμήμα Ψηλορράχη - Αγ. Νικόλαος προϋπολογ. 10 δισ., έκπτωση 25,8% ανάδοχο σχήμα Ευρωπαϊκή Τεχνική, ΤΕΡΝΑ, Τεχνική Ολυμπιακή, Μοχλός, Κορωτζής. Τμήμα Αγ. Νικόλαος - Κουμαριά (14,5 δισ.), έκπτωση 30,7%, ανάδοχος Ελληνική Τεχνοδομική, Θεμελιοδομή, Τεχνοδομή, Αφοί Τραυλού, ΑΛΦΑ Τεχνική.

Κουμαριά - Αγ. Αναστασία (10 δισ.), έκπτωση 30,56%, ανάδοχοι ΒΙΟΤΕΡ, ΙΡΙΣ, ΕΝΤΕΧΝΟΣ, ΚΟΜΒΟΣ, ΕΡΓΟΚΑΤ.

Κόμβος Σοδημού προϋπολογισμού 3,5 δισ., έκπτωση 31%, ανάδοχοι ΑΒΑΞ-ΠΑΡΝΩΝ. Υλίκη - Αγ. Κωνσταντίνος προϋπολογισμού 15 δισ., έκπτωση 32%, ανάδοχοι ΑΕΓΕΚ, ΑΛΤΕ, ΜΕΤΩΝ, ΜΕΤΡΟ ΑΤΕΝΕ, ΤΕΒ, ΓΕΝΕΡ.

Πελασγία - Αγ. Θεόδωροι (9,5 δισ.), έκπτωση 33%, ΑΤΕΜΚΕ, ΑΚΤΩΡ, ΑΤΤΙΚΑΤ, ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΣ.

Ράχες - Διόδια Πελασγίας (11,7 δισ.) έκπτωση 34%, Εργομηχανική, Καητσάς, Ιόνιος, Εγαντία, Θεσσαλική.

Παράκαμψη Καβάλας (4,7 δισ.), ΕΤΕΘ, ΤΕΣ, ΝΕΣΤΟΣ.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΤΟ «ΑΘΩΟ» ΡΕΠΟΡΤΑΖ

Θεωρήσαμε απαραίτητη την πλήρη αναδημοσίευση αυτού του «άκακου» ρεπορτάζ από την Οικονομική Καθημερινή. Ο πληροφορημένος αναγνώστης του Αντί διαβάζοντας πίσω απ' τα γράμματα της «άκακης» αυτής πληροφορίας, βλέπει τα εξής:

• Γράφεται: «οι εργοληπτικές επιχειρήσεις τήρησαν τη μεταξύ τους “συμφωνία κυρίων” για να δοθούν εκπτώσεις της τάξεως του 30%». Εμείς διαβάζουμε: σε κάθε έργο, οι δέκα (10) περίπου διαγωνιζόμενοι εργολάβοι συμφώνησαν να κατασκευαστεί το έργο από τους τρεις έως πέντε διαγωνιζόμενους με έκπτωση 60% περίπου και οι υπόλοιποι να μοιραστούν «μαύρο χρήμα» της τάξεως του 25% έως 30% περίπου. Δηλαδή επί συνολικού προϋπολογισμού δημοπρατηθέντων έργων που εμπίπτουν στη «συμφωνία κυρίων» (80 δισ. δραχμές), μοιράστηκε «μαύρο χρήμα» γύρω στα 20 δισ. δραχμές, σε επιταγές ως συνηθίζεται σε τέτοιου είδους συμφωνίες κυρίων! Σύμφωνα με το ίδιο δημοσίευμα, η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ (δηλαδή οι κύριοι Γείτονας, Τσακλίδης και Χρυσικόπουλος) έκαμε «επίμονη προσπάθεια» για να επιτευχθεί αυτή η «συμφωνία κυρίων» των εργολάβων.

Επειδή από σοβαρές πληροφορίες προκύπτει ότι ο κ. Χρυσικόπουλος υπέδειξε όχι μόνον την ομαδοποίηση των τεχνικών εταιρειών ανά έργο, αλλά έφτασε και στο σημείο να προτείνει και την «εγγυήτρια εταιρεία» ανά έργο για τη διανομή του «μαύρου χρήματος»· επειδή πλάνωνται υποψίες για τον τρόπο που τα πολιτικά κόμματα καλύπτουν τα έξοδά τους· επειδή ο κ. Γείτονας υπήρξε ταμίας των οικονομικών του ΠΑΣΟΚ και κατέλαβε τη θέση του υφυπουργού ΠΕΧΩΔΕ μετά την αποπομπή του κ. Ι. Σουλταδάκη την εντιμότητα του οποίου δεν αμφισβήτησε κανείς, καλούμε τον υφυπουργό να δώσει αναλυτικές και ξεκάθαρες εξηγήσεις για τους διαγωνισμούς αυτούς.

«ΠΑΣΟΚ, μας πρόδωσες»

του Δημήτρη Ζώνιου

Το κυβερνών κόμμα αλλά και αρκετοί συνδικαλιστές της ΠΑΣΚΕ στιγματίζουν καθημερινώς την κυβέρνηση Μητσοτάκη, χρεώνοντάς της σκάνδαλα και αδιαφανείς διαδικασίες σε ό,τι αφορά τη διαχείριση και την ιδιωτικοποίηση επιχειρήσεων. Οι καταγγελίες μάλιστα για τα διαδραματιζόμενα στη ΔΕΗ και τον ΟΤΕ, αλλά και για τη μεταβίβαση των ναυπηγείων του Νεωρίου στη Σύρο ήταν πολύ σοβαρές. Οι εργαζόμενοι-ψηφοφόροι όχι μόνο σε αυτούς τους εργασιακούς χώρους αλλά και σε άλλους εναπόθεσαν τις ελπίδες τους και τις προσδοκίες τους στο ΠΑΣΟΚ. Τρανταχτό παράδειγμα το αναγραφόμενο —σε πράσινο μάλιστα χρώμα— σύνθημα στη δεξαμενή των ναυπηγείων της Σύρου «ΠΑΣΟΚ σώσε μας». Με την ανάληψη όμως των κυβερνητικών ευθυνών από το ΠΑΣΟΚ, οι ελπίδες διαψεύστηκαν. Στο ίδιο σημείο που «κρεμάστηκε» η παντοχή, σήμερα «φιγουράρει» η απογοήτευση. «ΠΑΣΟΚ μάς πρόδωσες» είναι η θλιβερή διαπίστωση των Συριανών που «φιλοξενεί» πλέον η δεξαμενή των ναυπηγείων. Όσο για την κατάσταση στον ΟΤΕ και τη ΔΕΗ δεν έχουν αλλάξει και πολλά προς το καλύτερο, όπως τουλάχιστον λένε ορισμένοι συνδικαλιστές. Στον Οργανισμό Τηλεπικοινωνιών η διχογνωμία που προέκυψε μεταξύ των πασοκικών συνδικαλιστών σχετικά με την ιδιωτικοποίησή του, απειλεί να τινάξει στον αέρα τον αγώνα των εργαζομένων, οι οποίοι εδώ και αρκετό καιρό δεν εκπροσωπούνται στη διοίκηση του ΟΤΕ με ευθύνη συνδικαλιστών.

Δ Ε Η

ΕΝΑΣ ΧΡΟΝΟΣ διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ και ο γραμματέας της τομεακής επιτροπής ενέργειας του κόμματος **Νίκος Μπάκουλης**, ο οποίος, σύμφωνα με πληροφορίες, θα επανέλθει σύντομα πιο δυναμικά στο συνδικαλιστικό κίνημα, κάνει ανοιχτά λόγο για την ύπαρξη ενός κλειστού ολιγομελούς κέντρου και συστήματος εξουσίας στη Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού με διασυνδέσεις με οικονομικά συμφέροντα. Όπως αναφέρει ο Ν. Μπάκουλης, το κέντρο παραεξουσίας που απαρτίζεται από στελέχη του ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας ασκεί διοίκηση στην επιχείρηση με την ανοχή ενδεχομένως και της κυβέρνησης. Έχει δε διαχρονική παρουσία, αφού η δράση του χρονολογείται στη δεύτερη τετραετία της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Τα στελέχη αυτά κατέχουν καίριες θέσεις στην ιεραρχία της ΔΕΗ, δηλαδή στο διοικητικό συμβούλιο, το συμβούλιο διεύθυνσης κι ελέγχουν ακόμη και τους επικεφαλής των διευθύνσεων. Για ένα μεγάλο μέρος των επιλήψιμων δραστηριοτήτων είχαν γίνει πριν από περίπου τέσσερις μήνες πολλές κι έντονες επισημάνσεις από τον Ν. Μπάκουλη, τόσο στην ηγεσία του υπουργείου Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας όσο και στο κόμμα. Έπεσαν όμως στο κενό. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι το «παιχνίδι» έχει ξε-

φύγει από τον πολιτικό. Και το ερώτημα που τίθεται γιατί κανείς δεν... Και ενώ ο Κ. Σημίτης ΠΑΣΟΚ το «παίζουν»... λοί παρατηρητές οι... λιστές της ΔΕΗ περί... βάζουν. Μάλλον έτσι... εται και η αδυναμία... λοίπων διευθυντικών... χών της επιχείρησης... θρώσουν λόγο αντίστα... ωρείται, πάντως, βέβ... στο συνέδριο της Ορ... δίας των εργαζομένων... ΔΕΗ (ΓΕΝΟΠ - ΔΕΗ),... γίνει τον Νοέμβριο, ορ... συνδικαλιστές θα ζητή... συνδικαλιστικό κίνημα... θεί μίας πολιτικής εξ... της επιχείρησης.

Παρά τα περί αντιθέτ... μενα για την αλλαγή π... τικής από κυβέρνηση... βέρνηση, στη ΔΕΗ ό... χνουν πως υπάρχει μ... χεια. Δεκατρείς μήνες... δηλώσεις και ανακοι... βουλευτές του ΠΑΣΟ... συνδικαλιστές της... «βάπτιζαν» σκάνδαλα... κρολαύριο», «την πλη... κή», «τη Ροσινιόλ», «... λολαύριο», «τα Χανιά... Αχλάδα» και πολλά... τε ζητούσαν την άμεση... βαση του εισαγγελέα... μέχρι σήμερα δεν έχ... καμία διερεύνηση. Χ... σαν —άραγε γιατί;— ο... Ποιος υπολογίζει πια... στάσεις της μειοψηφία... χών του ΠΑΣΟΚ... ΠΑΣΚΕ.

συνδικάτο της ΔΕΗ πα-
ζει καιρό τώρα δείγμα-
ναμίας. «Θαρρεί κανείς
συμμετέχει άγρια μεσάνυχτα
θέματα που χειρίζομα-
ναφέρει χαρακτηριστι-
νδικαλιστικό στέλεχος
ΝΟΠ - ΔΕΗ, μέλος της
Ε. Το σίγουρο, πάντως,
αλείπει το σθένος και ο
ατολισμός στους τομείς
σης, αλλά και της διεκ-
Τους τελευταίους
μήνες, η συνδικαλι-
αρουσία στη ΔΕΗ εκ-
με μία τριώρη στάση
ς και με αποφάσεις
λάκωση των κινητοποι-
των, όμως, δεν εξαγγέλ-
στη στάση εργασίας κη-
ε σ' ένδειξη διαμαρτυ-
α το νομοσχέδιο του
ού Ενέργειας Κώστα
για την ηλεκτροπαρα-
πό ανανεώσιμες πηγές
ας και συμβατικά καύ-
βέρνηση του ΠΑΣΟΚ
ρε αυτό που δεν μπόρε-
άνει η Νέα Δημοκρα-
«μπιάσει» —όπως ση-
ν και συνδικαλιστές—

από το παράθυρο ιδιώτες στην
ηλεκτροπαραγωγή. Η πλειο-
ψηφία των συνδικαλιστών, με
πρωτοστάτες ένα μεγάλο μέ-
ρος της ΠΑΣΚΕ, χρέωσαν
στον Κ. Σημίτη ύποπτες προθέ-
σεις και ισχυρίζονται ότι απώ-
τερος στόχος του υπουργού εί-
ναι να βοηθήσει ιδιώτες να
εκταμιεύσουν κονδύλια από τα
σχετικά προγράμματα της Ευ-
ρωπαϊκής Ένωσης. Με το νο-
μοσχέδιο δίδεται ουσιαστικά η
δυνατότητα στους ιδιώτες-«ε-
πενδυτές» να απορροφήσουν
90,5 εκατομμύρια ECU!

Οι συνδικαλιστές προειδο-
ποίησαν τον υπουργό Ενέργει-
ας για τα δυσμενή αποτελέ-
σματα που θα έχει συνολικά το
νομοσχέδιο για την ίδια τη
ΔΕΗ, το καταναλωτικό κοινό
και την εθνική ασφάλεια. Πα-
ράλληλα, όμως, οι εσωκομμα-
τικοί αντίπαλοι του Κ. Σημίτη
βρήκαν την ευκαιρία που ζη-
τούσαν, προκειμένου να δημι-
ουργήσουν σκιές στο ηγετικό
του προφίλ, αλλά και να απο-
δυναμώσουν την επιρροή του
στο συνδικάτο της ΔΕΗ. Δεν
είναι τυχαίο ότι τα βέλη που
δέχτηκε ο Κ. Σημίτης προέρχο-

νταν από συνδικαλιστές που
πρόσκεινται φιλικά στον Άκη
Τσοχατζόπουλο, τον Γεράσι-
μο Αρσένη και τον Αναστάσιο
Πεπονή.

ΣΥΡΟΣ

Σε ολόκληρη σχεδόν τη Σύρο,
αλλά και στον συνδικαλιστικό
χώρο, είναι πλέον κοινό μυστι-
κό ότι η κυβέρνηση του
ΠΑΣΟΚ «άδειασε», με τη με-
ταβίβαση των ναυπηγείων του
Νεωρίου στην άγνωστη έως
ώρα εταιρεία «Άμπερ Μαρε-
τάιμ», τους πρώην εργαζόμε-
νους σε αυτά.

Αναμφισβήτητα οι όροι της
συμφωνίας που είχε συνάψει η
κυβέρνηση της Νέας Δημο-
κρατίας για την πώληση των
ναυπηγείων ήταν πιο ευνοϊκοί
για το Δημόσιο, το νησί και
τους πρώην εργαζόμενους. Η
κυβέρνηση Μητσοτάκη είχε
καταβάλει κάθε προσπάθεια
προκειμένου τα ναυπηγεία να
μεταβιβασθούν έως τις 18
Οκτωβρίου του 1993 στον γνω-
στό εφοπλιστή Περογιαννάκη.
Είχε μάλιστα καταθέσει στη
Βουλή σχετική τροπολογία,

την οποία ψήφισε τότε ως αντι-
πολίτευση και το ΠΑΣΟΚ, το
οποίο ενώ υποσχόταν ότι όταν
θα έλθει στην εξουσία θα εξα-
σφαλίσει καλύτερη συμφωνία,
δεν απέρριπτε ταυτοχρόνως
την απόφαση της κυβέρνησης
της Νέας Δημοκρατίας, υπό
τον όρο ότι θα γινόταν δεκτή
από τους απολυμένους των
ναυπηγείων. Βασική πολέμιος
της λύσης που προωθούσε η
κυβέρνηση Μητσοτάκη, η βου-
λευτής του ΠΑΣΟΚ **Ελισσα-
βετ Παπαζώη** έφθασε στο ση-
μείο να αμφισβητήσει ακόμη
και την απόφαση που ελήφθη
ομόφωνα κατά τη γενική συνέ-
λευση των απολυμένων από τα
ναυπηγεία. Υπό το βάρος των
βιοποριστικών αναγκών και
μπροστά στον κίνδυνο τα ναυ-
πηγεία να κλείσουν, οι πρώην
εργαζόμενοι τάχθηκαν υπέρ
της πώλησής τους στον **Περα-
τικό**. Ο πρόεδρος του σωματεί-
ου στα ναυπηγεία και στέλεχος
του ΠΑΣΟΚ **Κώστας Ραουζαί-
ος** υπαινίχθηκε πως η Ε. Πα-
παζώη έκανε το παν ώστε τα
ναυπηγεία να μην επαναλει-
τουργήσουν πριν από τις βου-
λευτικές εκλογές της 10ης

Οκτωβρίου του 1993, με σκοπό να αξιοποιήσει τις ψήφους του νησιού. Ως γνωστόν, η Ε. Παπαζώη εκλέγεται στην περιφέρεια των Κυκλάδων. Ακολούθησαν παρόμοιες καταγγελίες συνδικαλιστών φίλων προσκεϊμένων στο ΠΑΣΟΚ. Η Ε. Παπαζώη ζήτησε τη διαγραφή τους από το κόμμα. Στο πλευρό της βρέθηκε και ο δήμαρχος της Σύρου **Γιάννης Δεκαβάλλας**. Στις 15 Οκτωβρίου του 1993 κι ενώ το ΠΑΣΟΚ είχε αναρριχηθεί στην εξουσία, οι συνδικαλιστές των ναυπηγείων συναντήθηκαν μυστικά με τον τότε υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, τον αείμνηστο **Γιώργο Γεννηματά**. Σχεδόν τον παρακάλεσαν ώστε να προχωρήσει άμεσα στην υλοποίηση της πρότασης της Νέας Δημοκρατίας. Του επισήμαναν πως σε τρεις ημέρες η προθεσμία θα εξέπνεε. Με επιχειρήματα προσπάθησαν να τον πείσουν ότι η συμφωνία ήταν ωφέλιμη για το Δημόσιο. Ο Γ. Γεννηματάς απάντησε ότι θα εξετάσει το αίτημά τους και θα κάνει ό,τι μπορεί. Η λύση Περγατικού όμως δεν «περπάτησε». Με νέες δηλώσεις του ο Κ. Ραουζαίος και αρκετοί απολυμένοι άφησαν να εννοηθεί ότι παρενέβη και πάλι η Ε. Παπαζώη κι έπεισε τον Γ. Γεννηματά να μη μεταβιβάσει τα ναυπηγεία.

Αρκετοί Συριανοί είπαν πως πρόθεση της υφυπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ήταν να προσληφθούν στα ναυπηγεία ψηφοφόροι της. Σε μία προσπάθεια να αποτρέψει νέες δηλώσεις συνδικαλιστών εναντίον της, η Ε. Παπαζώη υπέβαλε μήνυση για συκοφαντική δυσφήμιση κατά του κύριου εκφραστή των απόψεων των απολυμένων Κώστα Ραουζαίου. Οι γνώστες του παρασκηνίου ακόμη και σήμερα ισχυρίζονται ότι η υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ, που φέρεται ότι

ανήκει στην ομάδα του **Κώστα Λαλιώτη**, δεν συγχώρεσε ποτέ στους πασοκικούς συνδικαλιστές των ναυπηγείων ότι δεν τη στήριξαν εκλογικά στο νησί. (Τις πασοκικές ψήφους πήρε κυρίως ο **Νίκος Κορφιάτης** που όμως δεν εξελέγη.) Αναμένεται η δυσαρέσκεια των κατοίκων της Σύρου να αποτυπωθεί και στις δημοτικές-νομαρχιακές εκλογές.

ΟΤΕ

Στον ΟΤΕ οι εργαζόμενοι, παρά τις προγραμματικές δεσμεύσεις του ΠΑΣΟΚ, καλούνται να δώσουν και πάλι τη μάχη, με άλλη κυβέρνηση αυτή τη φορά, για να μην ιδιωτικοποιηθεί ο Οργανισμός. Η ηγεσία των συνδικαλιστών όμως δεν έχει καταφέρει να πείσει έως τώρα, αν θέλει ή δεν θέλει τη μετοχοποίηση του Οργανισμού. Αυτό συνάγεται και από τη μέχρι τώρα διστακτικότητα ορισμένων συνδικαλιστών να πάρουν αποφάσεις που θα φέρουν σε ανοιχτή ρήξη τους εργαζόμενους με την κυβέρνηση, όπως έπραξαν στο παρελθόν και με τη Νέα Δημοκρατία. Αφού, όμως, η κυβέρνηση δεν μπόρεσε με το αστείο επιχείρημα «*άλλη η ιδιωτικοποίηση του ΠΑΣΟΚ και άλλη της Νέας Δημοκρατίας*» να δικαιολογήσει την απόφασή της, πώς θα μπορέσουν αυτοί να εξηγήσουν στο λαό τη σημερινή παλινωδία τους; Υπάρχουν άλλωστε και τα πρόσφατα ψηφίσματα του συνεδρίου της ΟΜΕ-ΟΤΕ τα οποία διατυπώνουν ξεκάθαρα τη θέση «*καμία μετοχή του ΟΤΕ σε ιδιώτες*» που δεν τους αφήνουν άλλα περιθώρια πέραν της σύγκρουσης με την κυβέρνηση.

Το ίδιο μήνυμα στέλνει και η βάση, αφού σε πολλές περιπτώσεις το ποσοστό συμμετοχής στις τελευταίες απεργίες ξεπερνά το 90%.

Στον Οργανισμό απασχολούνται περίπου 26.000 εργαζόμενοι. Απ' αυτούς 13.000 εκφράζονται μέσω της Ένωσης Τεχνικών που αρνείται κατηγορηματικά τη μετοχοποίηση. Το προεδρείο αυτής της συνδικαλιστικής οργάνωσης απαρτίζουν στελέχη της ΠΑΣΚΕ — που φέρονται υποστηρικτές της τάσης του **Γεράσιμου Αρσένη** — και της παράταξης Αγωνιστική Συνεργασία του Συνασπισμού.

Κατά της ιδιωτικοποίησης τάσσονται και οι συνδικαλιστές στην ΠΕΠΑΣΥ-ΟΤΕ (Ένωση 1.200 πτυχιούχων), οι οποίοι πρόσκεινται φιλικά στον **Άκη Τσοχατζόπουλο**.

Η ΠΑΣΚΕ στον ΠΣΥΠ-ΟΤΕ (σύλλογος 7.000 διοικητικών) στην οποία επίσης έχει ρεύμα ο γραμματέας της Κ.Ε. του ΠΑΣΟΚ παρουσιάζει υποτονική δράση, φραστικά, όμως, διατυμπανίζει πως δεν επιθυμεί τη μετοχοποίηση. Από το σύλλογο αυτό προέρχεται και ο **Γιώργος Μανιάτης**, ο οποίος μπορεί προσωπικά να αμφιταλαντεύεται, ως πρόεδρος όμως της Ομοσπονδίας όλων των εργαζομένων (ΟΜΕ-ΟΤΕ) διατυπώνει την άποψη της πλειοψηφίας.

Ανοιχτά υπέρ της ιδιωτικοποίησης του ΟΤΕ τάσσεται το ρεύμα του **Κώστα Σημίτη**, όπως εκφράζεται από το σύλλογο περίπου χιλίων φυσικών και μηχανικών και την ΠΕΤΕΜ-ΟΤΕ (Ένωση 2.800 υπομηχανικών). Καμία επιρροή στα συνδικαλιστικά στελέχη του ΟΤΕ δεν έχει ο τέως υπουργός Επικοινωνιών **Θόδωρος Πάγκαλος**, ο οποίος — όπως ακούγεται — είναι ο βασικός εμπνευστής του νομοσχεδίου για τη μετοχοποίηση του Οργανισμού.

Το σίγουρο είναι ένα. Εάν οι συνδικαλιστές δεν καταφέρουν να διαμορφώσουν ενιαία θέση, ξεπερνώντας τις προσωπικές τους φιλίες με τους δελ-

φίνους στο ΠΑΣΟΚ, όποια αντιπαράθεση κυβέρνηση θα απομπούμερανγκ γι' αυτό. Απαιτείται, επίσης, η τιμομφάλιου λώρου με όλους τους που αμαυρώνουν δικαλιστικό κίνημα. Είνατόν εργοδότες να εκπούν παράλληλα και τα γαζομένους; Και όμως συνδικαλιστές «το παίζι διπλό ταμπλό. Αφού είσαν εκπρόσωποι των μένων στο διοικητικό κλιό του Οργανισμού, σχεια διορίστηκαν ως γενικοί διευθυντές και αρνούνται να παρα από τις θέσεις των εκπων των εργαζομένων κείται για τα συνδικα στελέχη της ΠΑΣΚΕ, **Σκαρπέλη** και **Θανάση νίτη**, καθώς και τον **Λαμπράκη** από τη ΔΑ αντικατέστησε τον συχο πλέον, με 500.000 ε απολαβές, **Ανδρέα Δοι δρόμο** σ' αυτή την επι τακτική άνοιξε το 199 νταξιούχος τώρα **Χ Αλεφάντης**, μέλος της Ακολουθήσε ο **Θανάσι θόπουλος**, επίσης στέλι ΔΑΚΕ, ο οποίος επί έν ήταν βοηθός γενικός ντής και ταυτόχρονα εκπος της ΤΑΠ-ΟΤΕ.

Οι φιλοπασοκικοί συν στές οφείλουν να πα ουσιαστικά για την απ του νομοσχεδίου-μετα σης του ΟΤΕ που εκτός λων, περιλαμβάνει πε κή αύξηση των τιμολο κατά 50% για το 1995, το 1996 και κατά 28% για το 1997. Γιατί μόνο έχει νόημα η φράση «ο των εργαζομένων του ναι εθνικός» που είπε σ γκεντρωθέντες εργαζ έξω από την Ομοσπον στις 6.10.1994 ο Γ. Μαν

ΜΑΡΙΟΣ ΧΑΚΚΑΣ

ΤΥΦΕΚΙΟΦΟΡΟΣ ΤΟΥ ΕΧΘΡΟΥ, 13η έκδοση
Ο ΜΠΙΝΤΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ, 15η έκδοση
ΤΟ ΚΟΙΝΟΒΙΟ, 14η έκδοση

Μια αποκαλυπτική μαρτυρία για τη
νεοελληνική ζωή. Μια ψυχολογική
καταγραφή του φόβου του θανάτου,
του έρωτα και της μοναξιάς.

ΑΝΑΝΕΩΜΕΝΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΚΕΔΡΟΣ
το ελληνικό βιβλίο

* ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

δεν γυρίζει πίσω

人民日報*

人民的共同心願

Αποκλειστική συνέντευξη
Πάγκαλου

Ό,τι δεν κατάφερε ο Παποντσάκης, να στριμώξει δηλαδή τον και Κινέζο αποκαλούμενο υποψήφιο δήμαρχο Αθηναίων Θ. Πάγκαλο, το κατάφερε ο φοβερός Αγύριστος. Στο Ποτάμι, σήμερα, ο Πάγκαλος αναπτύσσει τις θέσεις του για το Πάρκο Ελευθερίας, το Μέγαρο Μουσικής, τον κ. Λαμπράκη και περιγράφει σαφέστατα πώς θα σταματήσει τις συνεχιζόμενες παράνομα εργασίες στο χώρο. Ολόκληρη η συνέντευξη έχει ως εξής:

火種淹沒在血泊之中。然而，它同時也說明，反民主的專制寡頭已經到了全無退路，一退即潰的歷史絕境。

中國的民主化進程已經走到了一個至關重要的歷史關頭。順應中國和世界民主潮流發展的大勢，我們鄭重倡議：成立「民主中國陣線」，聯合一切有良知的中國人，爭取世界一切人道主義力量的支持，為把中國民主化的進程推向更高的發展階段而努力。

本倡議要點如下：

①中國民主化的發展進程，中國人民的普遍覺醒，使得有必要形成一種足以抗衡專制獨裁的強大力量，這是中國走

●「民主中國陣線」以「反對六四屠殺，支持八九民運」為基本出發點，繼承和弘揚「八九中國民運」的精神，以「理性、和平、非暴力」為行動準則，強烈譴責並反抗中國現政權的法西斯暴行。

●「民主中國陣線」在這一出發點上，呼籲一切有良知的中國人，不分黨派、不分團體、不分信仰、不分職業、不分地域，在「自由、民主、法治、人權」的旗幟下聯合起來

，共同推進中國的民主化。

●中國的民主運動是民主運動與和平運動的一部分，中國的民主化必世界和平、進步、自由與的重要保證。我們堅決對國現政權對世界民主與進量的仇視態度與敵對行爲額：世界各國人民，各國民意與人權的政府和有良領導人，各國際和平、組織，支持和援助中國的民動。

同胞們：

世界上五分之一人類於空前的恐怖與暴虐之下是中國的災難，也是人類難。中國人民正在為改變處境而展開可歌可泣的鬥爭，讓我們攜手並肩投入這一鬥爭，為我們作為人的權利，為我們民族的生存與，為我們這一星球的和平寧與發展！

嚴家其 吾爾
萬潤南 蘇銘

o Αγύρ

Στους λαβυρίνθους της τρομοκρατίας (και της λογοκρισίας)

του Ρεπόρτερ

πεται από κάθε χτύπημα τρομοκρατικής οργάνωσης –όπως η πρόσφατη δολοφονική επίθεση του λεωφορείου της ΕΛΑΣ– αφού το ός κυριαρχήσει για λίγες μέρες στον και τα ΜΜΕ, κατόπιν ξεφτίζει ως ώσπου χάνεται από την καθημερινή λογογραφία για να αναβιώσει αργότερα από μια νέα τρομοκρατική επιτη. Είναι νόμος της επικαιρότητας. Ο ευκαιριακή είναι και η στάση της (τοτε) κυβέρνησης.

την πρώτη αναταραχή και τη σύγχυση προκαλείται από την κατακραυγή της γνώμης– για να εξαλείψει τις εντύψεις σε βάρος της εντυπώσεις. Έλλει κάποια νέα εντυπωσιαστική (όπως αστρονομική επιτυχία, ενίσχυση και αναδιάταξη της αντιτρομοκρατικής υπηρεσίας για να εγκαταλείψει πολύ γρήγορα κι αυτή την ενοχλητική σχέση μαζί με τα άλλα άλυτα ζητήματα (ναρκωτικά, νέφος κ.λπ.).

Πέρασαν, χωρίς κανένα ορατό αποτέλεσμα, 19 χρόνων από την εμφάνιση του «αντάρτικου» και στη χώρα μας.

ΠΡΟΣΑΛΛΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η εξαίρεση στη ρουτινιέρικη και καμμένη μακροχρόνια αυτή πορεία, η πρόσαλλη πολιτική της σημερινής κυβέρνησης η οποία:

αρχεί διά του υπουργού Δικαιοσύνης, Κουβελάκη, τον λεγόμενο «τρομοκρατία της Νέας Δημοκρατίας, αλλά διατηρεί του γνωστής νοοτροπίας και αντί-υπουργού Δημόσιας Τάξης, Στυλ. Παπαθεμελή, την ίδια τακτική και πρακτι-

κή.

Ο τελευταίος, ο οποίος φέρεται σφόδρα δυσαρεστημένος για τον «αφοπλισμό» του μελετά τώρα την επαναφορά, μεταξύ άλλων, της πιο φαύλης διάταξης του «τρομονόμου», δηλαδή εκείνης η οποία προβλέπει επιεικέστερη μεταχείριση των δραστηνών τρομοκρατικών εγκλημάτων που θα «καρφώνουν» τους συνεργούς τους, χωρίς νομοθετική κάλυψη...

Όμως, η ση-

Το πρόσφατο δολοφονικό κτύπημα του ΕΛΑ στον Περισσό, με θύμα έναν αστυνομικό και αρκετούς σοβαρά τραυματισμένους, επανέφερε στο προσκήνιο το θέμα της τρομοκρατίας – ένα θέμα που όλες οι κυβερνήσεις αντιμετωπίζουν με κατασταλτική νομοθεσία και με προτροπές προς...καταδότες. Από κοντά, και η λογοκρισία...

μαντικό-

τερη στροφή της σημερινής κυβέρνησης είναι η, χωρίς προσχήματα πλέον, παραδοχή και επισημοποίηση της συνεργασίας με τις αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες στις έρευνες για την τρομοκρατία στη χώρα μας, και ειδικά για την εξάρθρωση της ορ-

γάνωσης 17 Νοέμβρη.

Πράγμα με το οποίο το ΠΑΣΟΚ διαφώνησε... κάθετα όταν ήταν στην αντιπολίτευση...

(Υπάρχει και μια άλλη εκδοχή για το σκοπό που υπέγραψε πριν από λίγες μέρες η κυβέρνηση τη νέα συμφωνία συνεργασίας. Δίνεται έτσι η δυνατότητα στον Στυλ. Παπαθεμελή να... εξιχνιάσει το ρόλο της CIA στη δολοφονία του Άλντο Μόρο και τις άλλες αποσταθεροποιητικές ενέργειες στην Ιταλία στα χρόνια της τρομοκρατίας, στην Ελλάδα πιο παλιά και αλλού.)

Από την άλλη πλευρά, οι τρομοκρατικές οργανώσεις περνάνε τώρα τη φάση του σκληρού ανταγωνισμού μεταξύ τους.

Ο ΕΛΑ, που ανέλαβε την ευθύνη της φονικής βομβιστικής επίθεσης στον Περισσό με μια προκήρυξη-παραλήρημα (Ελευθεροτυπία, 20.9.1994) κάνει προκλητική επίδειξη δυναμισμού και ηγεμονίας στο χώρο.

Κι αυτό προκύπτει από το μακρύ κατάλογο βομβιστικών ενεργειών του «ενάντια σε στόχους της Ευρωενωσίτικης κυριαρχίας και της ιμπεριαλιστικής Νέας Τάξης Πραγμάτων», επειδή αγνοήθηκε η εκχειρίδα που πρότεινε στην κυβέρνηση τον περασμένο Νοέμβριο, με αντάλλαγμα την «απελευθέρωση των λαϊκών αγωνιστών - πολιτών κρατουμένων».

Η θεαματική εμφάνιση του ΕΛΑ σε «πολιτικό» και «επιχειρησιακό» επίπεδο αναμένεται ότι θα προκαλέσει την αντίδραση της 17 Νοέμβρη, για να μη χάσει την πρωτοκαθεδρία. Βρισκόμαστε μπροστά σ' έναν εντεινόμενο –όσο και ανομολόγητο– ανταγωνισμό αίματος που μπορεί να φτάσει και σε «εμφύλιο σπαραγμό»... Πόσα

θύματα θα κοστίσει ακόμα η «επαναστατική άμιλλα»; Και ποιες σκοπιμότητες θα εξυπηρετηθούν από χτυπήματα που περιπλέκουν ακόμα πιο πολύ την κρίση της πολιτικής ζωής;

Πάντως, το μεγαλύτερο ως τώρα κατόρθωμα που έχουν πετύχει οι «επαναστατικές οργανώσεις» «με τη δίκαιη λαϊκή και επαναστατική βία» είναι να ενταθεί «η αστυνομική καταστολή» με την επίσημη πλέον ανάμειξη των αμερικανικών μυστικών υπηρεσιών...

ΣΤΟΥΣ ΛΑΒΥΡΙΝΘΟΥΣ ΤΗΣ... ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

Κάθε φορά που έχουμε χτύπημα τρομοκρατικής οργάνωσης, έρχεται στην επικαιρότητα και ένα σοβαρό κρούσμα λογοκρισίας της κρατικής τηλεόρασης. Η συνεχιζόμενη απαγόρευση προβολής του ντοκυμανταίρ *Στους λαβύρινθους της τρομοκρατίας* των δημοσιογράφων **Αντόνιο Σολάρο**, **Παναγιώτη Βενάρδου** και του σκηνοθέτη-παραγωγού **Κώστα Βάκκα**, που γυρίστηκε για λογαριασμό και με έξοδα της ΕΤ1 με αφορμή τη δολοφονία του **Παύλου Μπακογιάννη**.

Η σειρά αποτελείται από 5 ημίωρα επεισόδια και κόστισε στην ελλειμματική ΕΡΤ περί τα 17.000.000 δρχ.

Μια άρτια και ισορροπημένη πολιτική και κοινωνική έρευνα που απαντά με τα δεδομένα της ιταλικής εμπειρίας από την τρομοκρατία στους προβληματισμούς της ελληνικής κοινής γνώμης για το μεγάλο αυτό πρόβλημα που ταλανίζει ακόμα μόνο την Ελλάδα απ' όλο τον ευρωπαϊκό χώρο.

Με οπτικά ντοκουμέντα της εποχής περιγράφονται στην τηλεοπτική σειρά οι πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες στην περίοδο -δεκαετία του 1970- κατά την οποία σημειώθηκε στη γειτονική χώρα η μεγάλη έξαρση του φαινομένου της τρομοκρατίας. Τις απόψεις τους εκθέτουν προσωπικότητες απ' όλο το πολιτικό φάσμα της Ιταλίας, καθώς και θύματα τρομοκρατικών επιθέσεων.

Ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι

«εξομολογήσεις» πρώην τρομοκρατών για την τότε ζωή τους, τα «πιστεύω» τους, τι τους ώθησε στον «ένοπλο αγώνα» και πώς κρίνουν σήμερα τη δράση τους.

Ανάμεσα στα θέματα που αναλύονται είναι οι συνέπειες των εκτάκτων μέτρων στους δημοκρατικούς θεσμούς και η στάση του Τύπου και των ΜΜΕ στο πρόβλημα της δημοσίευσης των προκηρύξεων των τρομοκρατών.

Ένα ολόκληρο επεισόδιο είναι αφιερωμένο στην απαγωγή και δολοφονία του Μόρο από τις «Ερυθρές Ταξιαρχίες», που σήμανε και την αντίστροφη μέτρηση μέχρι τη διάλυση των τρομοκρατικών οργανώσεων.

Αντιδρώντας οι συντελεστές του ντοκυμανταίρ στην

απαγόρευση της προβολής του από την ΕΤ1, το παρουσίασαν στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ, όταν ψηφίζονταν ο αντιτρομοκρατικός νόμος της κυβέρνησης της Ν.Δ. Και ο κόσμος καθώς και οι εκπρόσωποι όλων των κομμάτων που είδαν τους *Λαβύρινθους της τρομοκρατίας* έκαναν εγκωμιαστικά σχόλια. Λίγο αργό-

τερα,

η πρόζα του ντοκυμανταίρ που δεν «στον αέρα» εκδόθηκε σε βιβλίο με τιτλο από τις εκδόσεις «Το Κλειδί».

Ποιοι είναι οι λόγοι που αρνείται το κρατικό κανάλι, τόσο επί κυβέρ Ν.Δ. όσο και σήμερα επί ΠΑΣΟΚ, να βάλει το ντοκυμανταίρ για την τρομ

τία; Απάντηση δίνει ο εκ των συντελεσμοσιογράφος Παναγιώτης Βενάρδ οποίος, σε συνομιλία μας, εκθέτει τους λόγους που κατά την γνώμη του δεν πελεται το έργο, δίνοντας παράλληλα φέρουσες πληροφορίες για τους πρώην τρομοκράτες που γνώρισ

«Η άρνηση», λέει, «συνδέεται με συγκεκριμένη "ιδεολογία" και νοοτροπία παραμένει η ίδια παρά την κυβερ

αλλαγή, και αντανακλάται στο φειοκρατικό μηχανισμό κρατικά κανάλια. Μια κυστενόμυαλη αντίληψη πβιώνει από πολύ παλιά: ωρεί "τολμηρή" την πριση ενός θέματος-όπως η τρομοκρατία δεν περιορίζεται στο αμικό μέρος αλλά επεται στην πολιτική και νική πλευρά».

— Πότε «γυρίστηκε» τομανταίρ;

«Η έρευνα και τα "γυρίστη στην Ιταλία έγιναν όταν φαινόμενο της τρομοκρατίας θράς» και «μαύρης»- φαινόταν λήξει έπειτα από έναν βαρύ φόρτος. 700 νεκροί και πάνω από 7.000 ματίες, με θύματα κυρίως όργανα ξης, δικαστικούς, διανοούμενους, κούς, αλλά και συνδικαλιστές και τές... Βέβαια εκεί ήταν πολύ διαφο από τις δικές μας οι συνθήκες που σαν την τρομοκρατία, καθώς υπήρ κίνημα, φοιτητικό, εργατικό, που τφοδοτούσε...

Οι δράστες είχαν ήδη τότε εκτίσει μέρος των ποινών τους και στην κομη είχε αρχίσει να καλλιεργείται ηψη μιας επιεικέστερης μεταχείριση που με τον καιρό οδήγησε στην πλήηλευθέρωση των Φρατζεσκίνι, Κο και άλλων πρώην τρομοκρατών.

Είχε ενδιαφέρον ότι στην Ιταλία η

«Η μία απαγόρευση που επιβάλλει η εξουσία μπορεί να οδηγήσει σε άλλη... και σε άλλη...»

«Τα αντιτρομοκρατικά μέτρα ελάχιστα συνέβαλαν στην πρόληψη τρομοκρατικών ενεργειών»

βίας από πολλούς κρατούμενους, πρώην τρομοκράτες.

Γιατί και στην Ιταλία ψηφίστηκε αντιτρομοκρατικός νόμος, που δέχασε την κοινή γνώμη και τα κόμματα. Δημιουργήθηκε ένα κλίμα αστυνομοκρατίας και φοβίας που συνέβαλε σε μεγάλο βαθμό ώστε πολλοί νέοι που ανήκαν σε ακραίες εξωκοινοβουλευτικές

φόρων οργανώσεων τις οποίες αποκαλούσαν “φάλαγγες”. Η κάθε “φάλαγγα” δεν είχε επαφή με τις άλλες. Μόνο οι ηγεσίες τους συναντιότουσαν κάθε τόσο για να συντονίζουν τη δράση τους ή για να πάρουν κάποια απόφαση.

— Γίνεται λόγος για ανάμειξη ξένων μυστικών υπηρεσιών που κατ΄ύψην κάποιες τρομοκρατικές ενέργειες;

«Ορισμένοι κάνουν λόγο για την CIA, διατυπώνουν βάσιμες υποψίες, αλλά χωρίς στοιχεία. Ο Αντόνιο Σολάρο αναφέρει ότι κατά περίεργο τρόπο όλα τα μέλη των “Ερυθρών Ταξιαρχιών” που είχαν πάρει μέρος στην απαγωγή και δολοφονία του Μόρο συνελήφθησαν σε σύντομο διάστημα και καταδικάστηκαν σε βαρύτατες ποινές.

Αυτό, λέει, προκαλεί την υποψία, όπως γράφτηκε πολλές φορές στην Ιταλία, ότι κάποιος μπορεί να επιδίωκε την εξόντωση του Μόρο. Κάποιος που γνώριζε τι σχεδίαζαν και τις άφησε να ενεργήσουν, όπως ενήργησαν οι “Ερυθρές Ταξιαρχίες”...».

— Ποια ήταν τα αισθήματα των μελών του τηλεοπτικού συνεργείου όταν αντίκρισε τους πρώην τρομοκράτες και τι εικόνα παρουσίαζαν;

«Ήταν μια εμπειρία να έχεις απέναντί σου εκείνους τους “άγνωστους” που βαρύνονταν με εγκλήματα και είχαν γίνει εφιάλτες των διωκτικών αρχών... Νέοι ακόμα, όσοι είδαμε, με αξιοπρεπή εμφάνιση, έδειχναν συγκρατημένη μεταμέλεια, καθώς μάλιστα προσδοκούσαν με τη συμπεριφορά τους να πετύχουν την πλήρη αποφυλάκισή τους... Αποκήρυσσαν τη βία, όχι όμως και το παρελθόν τους.

Και καθώς τους έβλεπες να τους λούζουν οι προβολείς της τηλεόρασης αποκαλύπτονταν καταρρακωμένα ανθρώπινα πλάσματα - θύματα μιας εποχής και μιας κοινωνικής πραγματικότητας».

ΠΟΙΟΣ ΚΡΕΤΙΝΟΣ
ΕΚΑΝΕ ΗΛΕΚΤΡΟΣΟΚ
ΣΤΗΝ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ;

ο ρ -

γανώσεις

να πυκνώσουν τις γραμμές των τρομοκρατικών ομάδων.

— Οι τρομοκράτες στην Ιταλία έκαναν διπλή ζωή ή ήταν στη παρανομία; Και πώς ήταν οργανωμένοι;

«Είναι ερωτήματα στα οποία απαντά το ντοκυμανταίρ. Ήταν συνεχώς στην παρανομία. Όσοι γίνονταν μέλη των “Ερυθρών Ταξιαρχιών” έσκιζαν την ταυτότητά τους και έβρισκαν ένα άλλο όνομα.

Η οργάνωσή τους είχε πυραμιδοειδή μορφή. Είχαν μια εκτελεστική επιτροπή με μια στρατηγική διεύθυνση ευρύτερη, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι των δια-

α δεν αντιμετωπίστηκε με τη σωματική ψυχική εξουθένωση των κρατουμένων στην Γερμανία -τα περιβόητα “κελιά”- αλλά με μια προσπάθεια να ξησ τους στο σύστημα, μέσω ενός οντου σωφρονιστικού συστήματος.

ς ένας τέτοιος προβληματισμός εδώ, το πρόβλημα δεν έχει λυθεί και η η είναι έντονη και με το δεδομένο ίγνο και απάνθρωπο σωφρονιστικό μα, φαίνεται εξωφρενικός. Το ίδιο ιδεκτη φαντάζει η παρουσίαση τροπών και η συζήτηση μαζί τους -χωρίς α να ηρωοποιούνται- από την κρατι-εόραση.

μπορώ ν’ αποκλείσω και έναν άλλο που μπορεί να ενοχλεί. Η αναφορά νεται στον “Ιστορικό Συμβιβασμό” ν απήχηση που είχε στη νεολαία και γατική τάξη, καθώς μπορεί να συ-τεί με το ’89 στη χώρα μας και τη δο-ία του Παύλου Μπακογιάννη...».

α απαγόρευση επί Ν.Δ. πού οφει-

ειλόταν στους ίδιους λόγους κάποιους άλλους ακόμα:

οβληματισμός του ντοκυμα-με βάση την ιταλική εμπει-αν αντίθετος με το πνεύμα “ρομονόμου” που ετοιμάζε-1990- η τότε κυβέρνηση.

ρα θα πρέπει να την ενόχλη-ήλωση του δεξιού ιταλού δη-ράφου Βιτόριο Τσέτερις, ο

αρνούμενος την απαγόρευση μυσίευσης των προκηρύξεων, εί-η μια απαγόρευση που επιβάλλει η α μπορεί να οδηγήσει σε άλλη... και η...

ΑΠ’ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ

ης ενόχλησε και ενοχλεί ακόμα η τωση ότι τα αντιτρομοκρατικά μέ-λάχιστα συνέβαλαν στην πρόληψη ρατικών ενεργειών. Κι ότι η αποτε-ακότερη αντιμετώπιση επιτεύχθηκε με την καλύτερη οργάνωση και τον κρατισμό των κρατικών υπηρεσιών είας, καθώς και τη βελτίωση της λει-ας της Δικαιοσύνης.

το τονίζει στην εκπομπή και ο γνω-πό τις δίκες τρομοκρατών, εισαγγε-νικόλο Αμάτο. Γενικός διευθυντής ών της Ιταλίας, πρωτοστάτησε στη ρύθμιση του σωφρονιστικού συστή-και στην κίνηση αποκήρυξης της

ΗΡΕΜΗ ΔΥΝΑΜΗ του Γιώργου Φιζδισιάνου

ΡΕ ΤΑΚΗ, ΜΕΘΑΥΡΙΟ ΕΙΝΑΙ
ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ. ΤΟ ΕΤΟΙΜΑΣΕΣ
ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ;

ΒΕΒΑΙΩΣ
ΧΡΥΣΗ ΜΟΥ.

ΠΡΩΤΟ ΜΟΥ ΕΡΓΟΣ
ΝΟΜΑΡΧΗ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Η
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΝΤΑ-
ΜΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΚΙΟΠΕΟΓΛΟΥ!

ΤΙ ΘΑ ΤΟ ΚΑΝΕΙΣ;
ΧΟΡΟ ΓΙΑ ΘΕΑΤΡΙΚΑ
ΔΡΩΜΕΝΑ

ΤΑ ΔΡΩΜΕΝΑ ΘΑ ΓΙΝΟΥΝ
ΑΜΑ ΠΑΣ ΝΑ ΤΟΥ ΤΟ
ΠΑΡΕΙΣ!

ΣΥΜΦΩΝΕΙ
ΚΙ Ο ΙΔΙΟΣ.
ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΣΤΟ
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ!

ΜΑ ΑΥΤΟΣ ΕΙΝΑΙ
ΧΟΥΝΤΙΚΟΣ!

ΑΝΑΝΗΨΑΣ! ΕΧΕΙ ΚΑΙ
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ!...

ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΤΟΥ
ΝΤΑΜΑΡΙΟΥ ΘΑ ΦΤΙΑΞΕΙ ΜΑΡΙΝΑ
ΣΤΟ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟ. ΤΟ ΕΡΓΟ ΘΑ ΤΟ
ΑΝΑΛΑΒΕΙ Ο ΜΠΑΣΤΑΡΔΟΓΛΟΥ!

ΚΙ ΑΥΤΟΣ ΣΤΟ
ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ!;

ΟΣ ΑΡΙΣΤΕΡΟΣ ΥΠΟ ΤΗΝ
ΕΥΡΕΙΑ ΕΝΝΟΙΑ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ
ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΥΠΟ
ΤΗΝ ΕΥΡΕΙΑ ΕΝΝΟΙΑ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ...

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ

Επιμέλεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

Για το καλό του... ηγέτη

Επρόσφατη μετακίνηση ιρακινών δυνάμεων προς το Κουβέιτ και η άμεση ανταπάντηση των ΗΠΑ με την αποστολή ισχυρής στρατιωτικής δύναμης στην περιοχή είναι από τις ελάχιστες εξελίξεις στη διεθνή σκηνή που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν «κεραυνός εν αι-

κά την ήττα της στον πόλεμο του Κόλπου το 1990, γδάτη περιστασιακά μόνο απασχολούσε τα ειδη- γραφικά δελτία, κυρίως όταν διαπιστωνόταν από επόπτες της Δύσης κάποια άρνηση συμμόρφω- ρος τις επιβεβλημένες κυρώσεις.

ποιο λόγο, λοιπόν, αυτή η “δραματική” επιδεί- της κατάστασης λίγες μέρες πριν από την έκδο- της απόφασης του Συμβουλίου Ασφαλείας για άρ- ον κυρώσεων κατά του Ιράκ, κι ενώ σε διάφορα ία του πλανήτη σοβούν σοβαρότατες κρίσεις;

την αμερικανική πλευρά, τα πράγματα αρχίζουν να ξεκαθαρίζουν. Η δήλωση του ιδιόρρυθμου ηγέτη για την προεδρία των ΗΠΑ Ρος Περό ότι η γκέντρωση των αμερικανικών στρατευμάτων στο Περσικό Κόλπο έχει σκοπό το εσωτερικό των ΗΠΑ συνοδεύτηκε από την άρνηση του υπουργού Εξωτερικών της Γαλλίας να συστρατευθεί στην υπόθεση. Ο πρόεδρος Κλίντον έχει μπροστά του τον επό-

μενο μήνα βουλευτικές εκλογές και όλες οι μετρήσεις δείχνουν υποχώρηση της δημοτικότητάς του, καθώς πολλοί τον κατηγορούν, μεταξύ άλλων, για έλλειψη πυγμής στην εξωτερική του πολιτική. Το Δημοκρατι- κό Κόμμα, λοιπόν, κινδυνεύει να χάσει την πλειοψη- φία στη Βουλή, κάτι που θα δυσχέραινε αφάνταστα το κυβερνητικό έργο.

Περισσότερα ερωτηματικά γεννούν, εκ πρώτης όψε- ως, οι κινήσεις της ιρακινής πλευράς. Αν όντως ο Σα- ντάμ κατηύθυνε για δεύτερη φορά τα στρατεύματά του προς τα σύνορα του Κουβέιτ, η μόνη δυνατή εξή- γηση πρέπει να αναζητηθεί στην επιδείνωση των συν- θηκών διαβίωσης στο εσωτερικό της χώρας και στην ενίσχυση των αντιπολιτευτικών ομάδων. Και με ποιον άλλο τρόπο όλα αυτά τα χρόνια ο Σαντάμ επιτύγχανε την εμπύχωση του λαού και την ενίσχυση της εξου- σίας του αν όχι με την “ανυπακοή” του απέναντι στις προταγές της Δύσης;

Ίσως, στο βάθος, η μετωπική αντιπαράθεση Κλίντον και Σαντάμ που γίνεται στο φόντο των πετρελαϊκών αναγκών του πλανήτη να εξυπηρετεί παρόμοιες ανά- γκες των δύο ηγετών. Ίδια δηλαδή συμφέροντα μιας ολιγομελούς πολιτικής ομάδας στην εξουσία που προκειμένου να τη διατηρήσει δεν διστάζει να θυ- σιάσει όσες ανθρώπινες ζωές χρειαστούν.

**Κλίντον και
Σαντάμ
προσπαθούν
να ενισχύσουν
την εξουσία
τους**

Νέα Δεξιά - νέες ιδέες;

του **Gustav Auernheimer**

Στη σύντομη φράση, «από το 1989 και μετά όλα είναι διαφορετικά», συμπυκνώνονται οι σοβαρές και περίπλοκες συνέπειες της γερμανικής επανένωσης. Τα οικονομικά προβλήματα δεν καταπονούν μόνο τον πληθυσμό της Ανατολικής Γερμανίας, αλλά και οι Δυτικογερμανοί νιώθουν το βάρος μιας οικονομικής διαδικασίας αναδιάρθρωσης, που έπειτα από πέντε χρόνια ακόμα να δείξει θετικά σημεία. Ο πολιτικός ορίζοντας άλλαξε ριζικά: ένα κοινωνικό σύστημα που φαινόταν σταθερό κατέρρευσε σε μινύχτα. Οι διεθνείς πολιτικές συνθήκες που κράτησαν πάνω από τέσσερις δεκαετίες έπαψαν μεμιάς να ισχύουν. Το προφανώς ανοικτό, ίσως κι αβέβαιο, μέλλον οδήγησε σε πλήθος από ιδέες, συζητήσεις και εικασίες.

Ηδη τη δεκαετία του '80 έγινε φανερό ότι η γενική πολιτική ατμόσφαιρα δεν άφησε ανεπηρέαστο το «πνευματικό κλίμα». Δεν είναι τυχαίο ότι, το 1986, ξέσπασε η λεγόμενη «διαμάχη των ιστορικών», δηλαδή λίγα χρόνια μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης από το χριστιανοδημοκρατικό και το φιλελεύθερο κόμμα το 1982 και την «πνευματικο-ηθική καμπή» που επαγγελλόταν ο καγκελάριος **Χέλμουτ Κολ**. Στο πλαίσιο αυτής της υποτιθέμενης καμπής, εμφανίζονται διαρκώς έννοιες όπως «νοσηματοδότηση», «ταυτότητα» και «ιστορική συνείδηση» και κάθε φορά σε σχέση με τη Γερμανία και τους Γερμανούς. Ο καθηγητής της ιστορίας **Michael Stürmer**, ένας από τους πρωταγωνιστές της διαμάχης, έγραφε «ότι σε μια χώρα χωρίς ιστορία κερδίζει το μέλλον εκείνος που γεμίζει τη μνήμη, καθορίζει τις έννοιες και σημασιοδοτεί το παρελθόν». Ηθελήμένα ή όχι, μερικοί ιστορικοί δημιουργούν την εντύπωση ότι αυτό για το οποίο ενδιαφέρονται είναι να σχετικοποιήσουν τη μοναδικότητα της εθνικοσοσιαλιστικής εξόντωσης των Εβραίων, να θεωρήσουν το Ολοκαύτωμα ως μια από τις πολλές σφαγές στην παγκόσμια ιστορία και το «τρίτο Ράιχ» ως μια από τις διάφορες περιόδους της γερμανικής ιστορίας. Αυτές οι προθέσεις δεν πέτυχαν τελικά τους στό-

χους τους λόγω της εκτεταμένης διαμάχης που ξέσπασε έπειτα από την παρέμβαση του **Χάμπερμας**.

Κατά τα τελευταία χρόνια εμφανίζονται ρεύματα που θυμίζουν ορισμένους κύκλους της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης από το 1918 μέχρι το 1933, και εν μέρει μάλιστα ανατρέχουν συνειδητά σ' αυτά τα χρόνια. Ο σχεδόν εκατονταετής **Ernst Jünger** έχει γίνει περιζήτητος, το εβδομαδιαίο περιοδικό *Νέα Ελευθερία (Junge Freiheit)* χρησιμοποιεί τον **Carl Schmitt** ως τον βασικό μάρτυρα. Η «συντηρητική επανάσταση» της δεκαετίας του '20 ήθελε ήδη και ονομαστικά να διακρίνεται φανερά από τον παραδοσιακό συντηρητισμό της αυτοκρατορίας πριν από το 1914. Κοινό χαρακτηριστικό των πολύ διαφορετικών κατευθύνσεων ήταν η αντιπαλότητα απέναντι στον φιλελεύθερο-δυτικό πολιτισμό, η απόρριψη της δημοκρατίας και των οικουμενικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις ιδέες του 1789, δηλαδή της γαλλικής επανάστασης, αντιπαρατίθενταν οι ιδέες του 1914: Η ένωση του έθνους που επιβλήθηκε από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο με τον ομοθυμία όλων των κομμάτων, η ανάπτυξη των ανδρικών αρετών, όπως η σκληρότητα, η λιτότητα, η προθυμία για θυσίες κ.λπ. στην «εμπειρία του μετώπου», η «κοινότητα του προμαχώνα» ως ιδανικό μιας κοινότητας του λαού που υπερκεράζει τις τάξεις και

που έπρεπε να βρίσκεται σ' αντίθεση με τον εγωιστικό υλισμό της προπολεμικής κοινωνίας.

Την αντίθεση δύο εποχών φαίνεται να νιώθουν σήμερα και μερικοί εκπαιδευτικοί της «Νέας Δεξιάς», δηλαδή αντίθεση ανάμεσα στη γενιά του '68 του '89, ανάμεσα στο πρόσωπα που στήριξαν στο αριστερό φοιτητικό κίνημα σ' εκείνα που το παρόν τους σφραγίστηκε από τα πολιτικά γεγονότα των τελευταίων χρόνων, κυρίως με τη γερμανική ένωση. Εκπρόσωποι της γενιάς του '68 θεωρούν υπεύθυνοι για την καταστροφή των προδόσεων και των πολιτισμικών δεσμών στο πλαίσιο της πτώσης των αξιών που υπήρξε ότι προκάλεσαν οι τελευταίοι. Η λύση για ατομικοποίηση υποτίθεται ότι διαρκεί σε βάρος των φυσικών ή ιστορικών κοινοτήτων. Θεωρείται ότι δεσποτική θέση έχει η έννοια της «κοινωνίας» έχει παραγκωνίσει πιο θεμελιώδεις έννοιες όπως «το κράτος» ή «το έθνος». Σ' αυτές τις κατηγορίες εκφράζεται η ανησυχία της «Νέας Δεξιάς» για μια ανίερη κοινωνική ανάγκη της αναβίωσης παλιών αισθημάτων. Δεν θέλει την «κοινωνία» των παλιών, αλλά το «έθνος» των παππούδων αυτή της την ανησυχία για την τωρινή κατάσταση έχει ίσως συμβάλει και το γυναικείο κίνημα, η μερική «φεμινιστική» της κοινωνίας τα τελευταία χρόνια.

Από την «πνευματικο-ηθική καμπή» του Κολ (φωτογραφία) στην αντεπίθεση της νέας γερμανικής Δεξιάς;

ς, εντύπωση προξενεί το γεγονός ότι αφορά το διάλογο της «Νέας Δεξιάς», τα θέματα και τους συνομιλητές της, είναι για μια καθαρά ανδρική υπόθεση: μια εξαίρεση αποτελεί η **Brigitte Ichter-Brandt**, η χήρα του πρώην σοβιετοκράτη καγκελάρου **Willy Brandt**, που όχι μόνο πάει όλο και περισσότερο τα δεξιά, αλλά και προσπαθεί να διαχειρισθεί την πνευματική οικονομία του άνδρα της.

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

και αρκετό καιρό σε διάφορες συζητήσεις εμφανίζονται ορισμένα πρόσωπα με ευχαρίστηση χαρακτηρίζουν τους νέους ως τους «*Νέους Ιστορικούς*». Αυτό δεν είναι τυχαίο, διότι και οι δύο σ' αυτό το πλαίσιο υποδηλώνουν μια σίση. Με τη λέξη «νέος» συνδέεται η σκέψη της νέας αντισυμβατικής σκέψης, που παλιούς εκπρόσωπους του φοιτητικού κινήματος, στη γενιά του '68, απευθύνεται η μομφή ότι ασκούν σήμερα την πολιτική ηγεμονία στη Γερμανία και ότι διζούν τη σταδιοδρομία αυτών που τονίζονται διαφορετικά. Η ιδιότητα του «νέου», αντίθετα, υποδηλώνει απόρριψη από το καθημερινό γίγνεσθαι, αντισυντηρητικότητα, ωριμότητα. Ο **Rainer Zipp**, δημοσιογράφος της εφημερίδας *Velt* από τον εκδοτικό οίκο Springer, πρώην επιμελητής του εκδοτικού οίκου, είναι που ανήκει επίσης στον Springer, ελεί ένα είδος πυρήνα αποκρυστάλλωσης αυτού του κύκλου. Για τον Zipp και τους ομοϊδεάτες του έχει ευτυχείσει το «όνειρο του τέλους του κόσμου κράτους», που διατηρούσαν όχι μόνο οι αριστεροί, αλλά και πολλοί φιλελευθόνοι. Για τη «Νέα Δεξιά» η Γερμανία, μετά από τέσσερις δεκαετίες προσπαθειών για την υπερνίκηση του εθνικοσο-

σιαλιστικού παρελθόντος, ξαναγύρισε επιτέλους με την επανένωση στην «ομαλότητα». «*Η σκληρή πραγματικότητα δήλωσε το παρόν της*». Οι νεοδεξιοί υποστηρίζουν ότι η Γερμανία αποτελεί έναν παράγοντα εξουσίας στην καρδιά της Ευρώπης, ότι πρέπει να αναλάβει στην εξωτερική πολιτική την ευθύνη που αντιστοιχεί στην οικονομική της ισχύ. «*Οι Γερμανοί έχουν ανάγκη από μια υγιή αυτοπεποίθηση*». Στην πρωτοκαθεδρία της εξωτερικής πολιτικής αντιστοιχεί, όπως συνηθίζεται εξάλλου στην πολιτική Δεξιά, μια περιφρόνηση για την εσωτερική πολιτική.

Το 1992 οι Zitelmann, Weissmann και Grossheim εξέδωσαν έναν συλλογικό τόμο με τίτλο: *Η πρόσδεση στη Δύση. Ευκαιρίες και κίνδυνοι για την Γερμανία*. Η πίστη στη δυτική κοινότητα αξιών που διακήρυξε ο Χάμπερμας χαρακτηρίζεται ως «ολοκληρωτική», διότι εγείρει την αξίωση του «πλήρους ιδεολογικού επηρεασμού όλου του πληθυσμού». Σ' αυτή την προοπτική εμφανίζονται η ίδρυση της Ομοσπονδιακής Γερμανίας το 1949 και η ένταξή της στο δυτικό κόσμο λιγότερο ως μια συνειδητή απόφαση και περισσότερο ως μια λύση αμνηχανίας, λόγω της διαίρεσης της Γερμανίας, ούτε πάλι ως μια απάντηση στον εθνικοσοσιαλισμό, αλλά ως συνέχεια του γερμανικού ραϊχ με άλλα μέσα.

Ο «ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΣ ΔΡΟΜΟΣ»

Η θέση για τον «ιδιαιτερό δρόμο» της Γερμανίας σε σύγκριση με την ανάπτυξη άλλων χωρών αποκτά ξεχωριστή σημασία: ως ιδιαίτερος δρόμος δεν θεωρείται πλέον το ναζιστικό καθεστώς (και η προϊστορία του), αλλά η ιστορία της Ομοσπονδιακής Γερμανίας μέχρι το 1989, που πια εμφανίζεται ως ένα είδος τεσσαρακονταετούς με-

σοδιαστήματος. Κι αυτό που χάνει η Ομοσπονδιακή Γερμανία από τη σκοπιά της θεωρίας του εκσυγχρονισμού όπως αναφέρεται στην διατριβή του Zitelmann Χίτλερ. *Η αυτοαντίληψη ενός επαναστάτη*, που εκδόθηκε το 1987. Εδώ η σκέψη του Χίτλερ και πολλών συνεργατών του χαρακτηρίζεται ρητά ως μοντέρνα, ότι δήθεν επεδίωκε την τεχνική πρόοδο, την ανάπτυξη της κοινωνικής κινητικότητας και την εξαφάνιση των ταξικών διαφορών. Δηλαδή ο κατακτητικός πόλεμος και η εξόντωση των Εβραίων είναι μόνον η μία, η σκοτεινή πλευρά του εθνικοσοσιαλισμού, δίπλα του όμως υπάρχει μια άλλη, η φωτεινή πλευρά.

Αυτές τις θέσεις, που περιγράψαμε εδώ, δεν τις υποστηρίζει μόνον μια μικρή περιθωριακή ομάδα από νιόφερτους. Ο **Ernst Nolte** για παράδειγμα, ομότιμος καθηγητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου, βρίσκει την ευκαιρία να αναπτύξει παραπέρα τις σκοτεινές του απόψεις, γνωστές από τη «διαμάχη των ιστορικών», στη φημισμένη *Frankfurter Allgemeinen Zeitung*. Πιστεύει ότι η εξόντωση των Εβραίων ήταν μια υπερβολική αντίδραση στο αρχιτέλαγο Γκούλαγκ της ΕΣΣΔ κι ότι ο Χίτλερ απλά μιμήθηκε τον μπολσεβικισμό. Ο Nolte απαιτεί ένα «ισχυρό δεξιό κόμμα», χαιρετίζει τη συμμετοχή των νεοφασιστών στην κυβέρνηση της Ιταλίας και συνηγορεί υπέρ ενός προεδρικού συστήματος που να μπορεί να λειτουργήσει για ορισμένο μόνον χρόνο χωρίς κοινοβουλευτική νομιμοποίηση σε «ορισμένες δύσκολες καταστάσεις». Στη σχέση πολιτικών διαδικασιών αφενός και πολιτικών και επιστημονικών συζητήσεων αφετέρου αναφερθήκαμε παραπάνω. Κι απ' αυτήν τη σκοπιά η έκβαση των βουλευτικών εκλογών της 16ης Οκτωβρίου δεν θα είναι χωρίς συνέπειες. Οι πιθανότητες εκλογής του Kohl είναι μεγάλες. Η στρατηγική της προεκλογικής του εκστρατείας στηρίζεται σε αισιόδοξες υποσχέσεις για τον μέλλον, στην κατασυκοφάντηση του πολιτικού αντίπαλου και στην πλήρη έλλειψη αυτοκριτικής. Και επιπλέον έρχεται και η υποστήριξη των μεγάλων οικονομικών επιχειρήσεων και κυρίως -κι αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό- των ιδιωτικών μέσων. Ένας τέτοιος συνδυασμός υπόσχεται επιτυχία, όχι μόνο στη Γερμανία.

Ανοιχτές πληγές

της Δανάης Μιχαήλ

Στις 12 Σεπτεμβρίου, ο Φρανσουά Μιτερράν έδωσε στη γαλλική τηλεόραση μια εκ βαθέων συνέντευξη, μια προσπάθεια να αποσαφηνίσει την προσωπική του συμμετοχή στο καθεστώς Βισύ κατά τη “σκοτεινή” περίοδο της γερμανικής κατοχής, και να αποκαταστήσει έτσι, λίγο πριν από τη δύση της καριέρας του και ενώ αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα υγείας, την τραυματισμένη πολιτική του εικόνα. Αν μέχρι σήμερα ο θόρυβος δεν έχει ακόμη καταλαγιάσει, είναι γιατί, τελικά, ξεπερνώντας την ατομική πορεία ενός ανθρώπου –έστω κι αν πρόκειται για τον πρόεδρο της Δημοκρατίας- η περίοδος εκείνη φέρνει αντιμέτωπη τη συλλογική μνήμη με “ανοιχτές πληγές”...

Αμφηγία για τη δημόσια εμφάνιση του γάλλου προέδρου, υπήρξαν οι αποκαλύψεις του δημοσιογράφου **Πιερ Πεάν** για τη στράτευση του Φρανσουά Μιτερράν στην εθνικόφρονα Δεξιά στα τέλη της δεκαετίας του '30 καθώς και στο καθεστώς του Βισύ υπό το στρατηγό **Πεταίν**, πριν δηλαδή από την ένταξή του στην Αντίσταση, που περιέχονται στο βιβλίο *Une jeunesse française* (Fayard, 615 σελ.). Αν και γενικά η δράση του Φρανσουά Μιτερράν σε αυτή την περίοδο δεν ήταν εντελώς άγνωστη –έτσι ώστε πολλοί να αναρωτιούνται τι πολιτικές σκοπιμότητες εξυπηρετεί η ανασυρσή της στην πολιτική σκηνή της Γαλλίας- γεγονός παραμένει ότι αρκετές πτυχές της σχέσης του γάλλου προέδρου με την άκρα δεξιά δεν είχαν μέχρι τώρα αποκαλυφθεί.

Επί παραδείγματι, για πρώτη φορά ο Μιτερράν παραδέχεται στις συνεντεύξεις του στον Πεάν τη μέχρι πρόσφατα φιλική του σχέση με τον **Ρενέ Μπουσκέ**, υπεύθυνο επί Βισύ στο υπουργείο Εσωτερικών για την εφαρμογή των αντι-εβραϊκών νόμων και την πάταξη της “τρομοκρατίας” (όπως αποκαλούσαν την εποχή εκείνη την ενεργό Αντίσταση), καθώς και με άλλα πρόσωπα συνδεδεμένα με το Βισύ. Π.χ. με τον **Ζαν-Πωλ Μαρτέν** που, ως διευθυντής του γραφείου του αρχηγού της αστυνομίας **Ανρί Καντό**, συμμετείχε συνειδητά στην αντι-

εβραϊκή πολιτική του Βισύ και τον οποίο ο γάλλος πρόεδρος έκανε αξιωματούχο της Λεγεώνας της Τιμής το 1983. Τον Μάρτιο του 1986 ένας άλλος συνεργάτης του Βισύ, ο καταδικασμένος κατά την Απελευθέρωση στη μέγιστη των ποινών, **Ζαν-Αντρέ Φωσέ**, προτάθηκε, από τον **Λωράν Φαμπιύς**, για τον τίτλο του ιππότη της Λεγεώνας της Τιμής, τη στιγμή που ένα από τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τη θέση αυτή είναι η στάση του υποψηφίου κατά τη διάρκεια του Β παγκοσμίου πολέμου! Ο ίδιος ο Μιτερράν ήταν ο νεαρός κυβερνητικός εκπρόσωπος που κατά τη δεύτερη ημέρα της δίκης του Μπουσκέ παρουσίασε ένα πρόγραμμα αμνηστίας για τα μέλη της κυβέρνησης κουίσλινγκ.

ΓΝΩΡΙΖΕ Ή ΔΕΝ ΓΝΩΡΙΖΕ;

Οι έρευνες του Πεάν έφεραν επίσης στο φως, ανάμεσα σε πολλά άλλα ντοκουμέντα, κείμενο του Μιτερράν στο επίσημο όργανο της πεταινικής σκέψης *France, revue de l'Etat nouveau*, τον Δεκέμβριο του 1942. Απολογούμενος για το κείμενο αυτό που γειτνίαζε με δύο άλλα άρθρα άκρως αντισημιτικού περιεχομένου, το μόνο που βρήκε να πει ο Μιτερράν στον Πεάν είναι ότι δεν το θεωρούσε κακό να υπογράψει σε αυτό το περιοδικό. «Ίσως θα έπρεπε να ήμουν πιο προσεκτικός», συμπλήρωσε.

Στην τηλεοπτική συνέντευξή του της 12ης Σεπτεμβρίου στον **Ζαν-Πιερ Ελκαμπάς**, που αποτελεί σταθμό για τη γαλλική πολιτι-

κή ζωή αφού στη Γαλλία είναι η πρώτη φορά που ένας πρόεδρος της Δημοκρατίας απαντά δημόσια σε ερωτήματα σχετικά με το παρελθόν του, ο Φρανσουά Μιτερράν κινήθηκε στο ίδιο κλίμα. Τη Δευτέρα 11η, οι τηλεθεατές είδαν έναν άνθρωπο ταβελημένο από τη αρρώστια να πολεμά ενάντια σε μια εχθρική κοινή γνώμη, να σπαθώντας λιγότερο να πείσει και περισσότερο να κερδίσει την αγάπη του κοινού. Το σοκ ήταν ακόμη μεγαλύτερο λόγω του κοντράστ με την αγέρωχη εικόνα του Μιτερράν που είχε μεταδώσει η ίδια γαλλική τηλεόραση ένα μόλις μήνα πριν, κατά τη διάρκεια των εορταστικών εκδηλώσεων για την επέτειο της συμμαχίας απόβασης στη Νορμανδία και της απελευθέρωσης του Παρισιού.

Στη δημόσια αυτή εμφάνιση, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δήλωσε ότι αγνοούσε εντελώς τα μέτρα του καθεστώτος Ιεναντίον των Εβραίων, υπαινισσόμενος όχι μόνο ότι το καθεστώς του Βισύ ήταν ένα συμπαγές μπλοκ -πράγμα που να αλήθεια- αλλά ότι επιπλέον η συνεισφορά του Μιτερράν στην γαλλική ιστοριογραφία με τις *εξτρεμιστών και δημοσίων υπαλλήλων* ήταν δόκιμη και ότι ένας δημόσιος υπάλληλος μπορούσε να εργάζεται αγνοώντας τη δράση των εξτρεμιστικών ηγετι- στοιχείων και τις απαιτήσεις των Γερμανών. Κατά τον ίδιο τρόπο, αρνήθηκε, χωρίς όμως να πείσει, ότι γνώριζε την αντι-εβραϊκή δράση του στενού του φίλου **Ενρί**

Ο Φρανσουά Μιττερράν, στη δύση της ζωής του, προντίζει για την υστεροφημία του, παρουσιάζοντας τη δική του αλήθεια για τη συμμετοχή του στο καθεστώς Βισύ. Στη φωτογραφία, με τον στρατάρχη Πεταίν, τον Οκτώβριο του 1942.

σκέ, ενώ, αρκετά απρόσμενα, επα-
νε την παρωχημένη θεωρία περί διώ-
αποκλειστικά ξένων (και όχι γάλ-
εβραίων.

ος, στη δύση της ζωή του, ο γάλλος
ρος, θέλησε για μια ακόμη φορά να
ιστεί ως εγγυητής της εθνικής ενότη-
α συμφιλίωσης τη Γαλλία της Δεξιάς
Γαλλία της Αριστεράς, επικαλούμε-
ι την προσωπική του ιστορία του νε-
επαρχιώτη, από μετριοπαθή καθολι-
ογένεια, που ξεκίνησε από δεξιά για
ταλήξει αριστερά, μέσα από μια «αρ-
ιδικασία», όπως παραδέχτηκε με ει-
εια ο ίδιος.

χετικά άγνωστα στοιχεία για τη νεα-
δράση του νυν προέδρου της Δημο-
ας δεν έριξαν απλώς “σκιές” στην ει-
που ο Μιττερράν έφτιαξε σιγά σιγά
ον εαυτό του μετά το πέρας του
Αντίστασης. Συντάραξαν επιπλέον τη
κή κοινή γνώμη, η οποία ήρθε και πά-
αμέτρωτη ακριβώς με αυτό που απε-
εται περισσότερο, με «το παρελθόν
ου δεν παρέρχεται», κατά την εύστο-
απίστωση των Ερίκ Κονάν και Ανρί

Ρουσσό (*Vichy, ce passe qui ne passe pas*,
Fayard).

ΤΑ “ΣΚΟΤΕΙΝΑ” ΧΡΟΝΙΑ

Πράγματι, από το 1973 που ο αμερικανός
ιστορικός Ρόμπερτ Πάξτον, καθηγητής
στο πανεπιστήμιο Κολούμπια, δημοσίευσε
το βιβλίο του *La France de Vichy*, έγινε σα-
φές ότι το γαλλικό κράτος αντί να περιορι-
στεί στη διαχείριση των τρεχόντων θεμά-
των και να περιμένει τη λήξη του πολέμου,
όπως έκαναν όλες οι υπόλοιπες υπό κατο-
χή χώρες της δυτικής Ευρώπης, θέλησε να
συνεργαστεί με τους γερμανούς κατακτη-
τές προκειμένου να εξασφαλίσει μια προ-
νομιακή θέση στη ναζιστική Ευρώπη και
να θέσει σε εφαρμογή την Παλινόρθωση.
Ο τρόπος με τον οποίο οι Γάλλοι έβλεπαν
τα “σκοτεινά” χρόνια της ιστορίας τους,
άλλαξε αισθητά. Πολύ περισσότερο που το
καθεστώς του Βισύ υπηρετήθηκε από ένα
μεγάλο μέρος της πολιτικής ελίτ της χώρας,
πολλοί από τους οποίους ακολούθησαν
αργότερα ανάλογη τροχιά με του Φραν-
σουά Μιττερράν. Το βιβλίο του Πεάν ρί-
χνει φως όχι στο βολικό για τους γάλλους

πολιτικούς «δεύτερο» Βισύ –όταν δηλαδή
οι μετριοπαθείς αποχώρησαν, αφήνοντας
μόνους τους εξτρεμιστές–, αλλά στο «πρώ-
το Βισύ», την περίοδο δηλαδή της αγαστής
συνύπαρξης.

Το κάλεσμα του γάλλου προέδρου για «ε-
θνική συμφιλίωση» δεν στερείται περιεχο-
μένου. Εμπεριέχει όμως τον κίνδυνο, να
απενεργοποιήσει την ουσιαστική σημασία
του καθεστώτος του Βισύ. Άλλωστε, κυ-
ρίως η λογική της «κοινωνικής ειρήνης»
των τελευταίων δεκαετιών δεν ευθύνεται
για τη λήθη στην οποία είχε ηθελημένα πε-
ριπέσει η περίοδος αυτή; Βέβαιο είναι ότι
η υπέρβαση οποιουδήποτε αισθήματος
αμηχανίας ή και ενοχής δεν μπορεί να επι-
τευχθεί με την αποσιώπηση. Ούτε καν με
την προσφυγή στη δικαιοσύνη, όπως απο-
δεικνύει η αποτυχία της δίκης Τουβιέ.
Απαιτείται εξαντλητική διερεύνηση των
πεπραγμένων έτσι ώστε ο καθένας να ξέ-
ρει ποια εγκλήματα έγιναν από ποιον.
Όσο για τους πρωταγωνιστές, δεν μπο-
ρούν να αποφύγουν να δώσουν εξηγήσεις
και να αναλάβουν την ευθύνη– πολιτική
και, πρωτίστως, ηθική.

Το ΔΚΑ στραβά αρμενίζει...

του Αργύρη Παναγόπουλου

Η γενική απεργία της 14ης Οκτωβρίου αποτελεί την πρώτη συγκεκριμένη δυναμική απάντηση στην πολιτική λιτότητας και αποδημοκρατικοποίησης της κυβέρνησης Μπερλουσκόνι. Όμως το ΔΚΑ, το μεγαλύτερο αριστερό κόμμα της Ιταλίας, έχει στραμμένα τα μάτια αλλού, αντίκano να συνειδητοποιήσει ότι απαιτούνται αγώνες και συμμαχίες στο κοινωνικό πεδίο και όχι συνδιαλλαγή με τα συντηρητικά πολιτικά σχήματα.

Το κλίμα έχει αλλάξει τον τελευταίο καιρό στην Ιταλία. Το καταλαβαίνει κανείς πολύ καλά περπατώντας στα στενάκια κοντά στο Χρηματιστήριο του Μιλάνου, όπου τη θέση των χαμογελαστών manager -κουστούμι, γραβάτα και δερμάτινο χαρτοφύλακα- έχουν πάρει νέα "κακοντυμένα" αγόρια και κορίτσια που δεν ενδιαφέρονται και τόσο πολύ για το look τους.

Μέσα σε λίγους μήνες γρεμίστηκαν όχι μόνο οι αξίες μιας ολόκληρης εποχής μα και η ελπίδα ότι το καταναλωτικό όνειρο της δεκαετίας του '80 θα μπορούσε να συνεχιστεί με την ανάληψη της εξουσίας από τον Μπερλουσκόνι.

Ακόμα και στον ιερό βωμό της ιταλικής μόδας άρχισαν να εμφανίζονται οι δικαστές του Μιλάνου, ψάχνοντας για μυστικούς λογαριασμούς και μίζες.

Τα κόμματα της Αριστεράς και τα εργατικά συνδικάτα που ακολουθούσαν το ρεύμα ικανοποιημένα με τα ψίχουλα που τους παραχωρούσε αραιά και πού η διεφθαρμένη εξουσία ακόμα και σήμερα δυσκολεύονται να κατανοήσουν το μέγεθος της πολιτικής μάχης που βρίσκεται εν εξελίξει.

"ΠΟΛΥΠΛΕΥΡΗ"

ΝΕΟΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σήμερα στην Ιταλία, με την πολιτική λιτότητας της κυβέρνησης του Μπερλουσκόνι, δεν επιχειρείται απλώς και μόνο μια συρρίκνωση του βιωτικού επιπέδου. Το πάγωμα των μισθών, η μείωση των συντάξεων με την αύξηση του ορίου της ηλικίας συνταξιοδότησης, η αύξηση της ανεργίας, η ρύπανση ποταμών και λιμνών, ο τριπλασιασμός των

διδάκτρων στα πανεπιστήμια, η νομιμοποίηση όλων των αυθαίρετων οικοδομικών συγκροτημάτων και η διάλυση των εθνικών πάρκων θα μπορούσαν να αποτελέσουν δείγματα μιας συντηρητικής πολιτικής ίδιας και απαράλλακτης με την πολιτική που είχε ακολουθήσει η **Θάτσερ**.

Μέχρι χθες η παρουσία νεοφασιστών και ρατσιστών στην κυβέρνηση εμφανιζόταν σαν μια όψη της πολύπλευρης "νεοφιλελεύθερης" πολιτικής που σκόπευε να ακολουθήσει ο Μπερλουσκόνι σεβόμενος τους κανόνες του δημοκρατικού παιχνιδιού. Ακόμα και αυτές οι "ελπίδες", όμως, διαψεύδονται μέσα από την καθημερινή διάλυση του δημοκρατικού νομοθετικού πλαισίου.

Τον τελευταίο μήνα ο Μπερλουσκόνι πραγματοποίησε ένα λευκό πραξικόπημα, το οποίο πραγματικά υποθηκεύει το μέλλον της Ιταλίας ως μέλους της ευρύτερης κοινότητας των δημοκρατικών κρατών.

Το Κοινοβούλιο δεν αποτελεί πια έναν χώρο διαμόρφωσης απόψεων μα τον απλό εντολοδόχο της κυβέρνησης, η οποία δεν αναγνωρίζει στην αντιπολίτευση κανένα θεσμικό ρόλο. Προεδρίες, αντιπροεδρίες και κοινοβουλευτικές επιτροπές ελέγχονται στενά από την κυβέρνηση χωρίς καμιά απολύτως δυνατότητα παρέμβασης από τα κόμματα της αντιπολίτευσης, τα οποία έχουν, στην ουσία, διακοσμητικό ρόλο.

Η επίθεση εναντίον της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος αλλοιώνει την ίδια τη βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος, αφού η κυβέρνηση προσπαθεί όχι μόνο να ελέγξει το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο, αλλά και, σε πολλές περιπτώσεις, να αντικαταστήσει τον ίδιο το ρόλο των δικαστών μέσα από όψιμες υπουργικές δηλώσεις και κυβερνητι-

κές αποφάσεις. Ο Μπερλουσκόνι με τις τελευταίες επιθέσεις του εναντίον του διευνητή της Εισαγγελίας του Μιλάνου προέθεσε να διαλύσει την ομάδα των δικαστών που ερευνούν για την παραβίαση, απειρώντας τους, του νόμου που αφορά την ιδιότητα των ΜΜΕ.

Όλα τα εθνικά κανάλια, κρατικά και ιδιωτικά, ελέγχονται από τον ιταλό πρωθυπουργό. Όλες σχεδόν οι μεγάλες καθημερινές εφημερίδες ελέγχονται άμεσα είτε από τον ίδιο τον Μπερλουσκόνι είτε από τη Φιλική Ενώση. Τα φορολογικά μέτρα εναντίον των συνταξιούχων δεν έχουν άλλο σκοπό παρά να κτυπήσουν τις συνταξιοδοτικές επιπτώσεις που ανταγωνίζονται τα πολυκατασκευαστικά του ιταλού πρωθυπουργού-επιχειρηματία και του περιβάλλοντός του. Η διατήρηση του συνταξιοδοτικού συστήματος αποκομίζει στις ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες του Μπερλουσκόνι και της Φιλικής Ενώσης τεράστια κέρδη.

ΟΙ ΕΥΘΥΝΕΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Από την άλλη πλευρά, οι ευθύνες της Αριστεράς υπήρξαν τεράστιες. Οι πολιτικές ακροβασίες του **Οκέτο** όχι μόνο κλόνησαν την πίστη που είχε ένα μεγάλο μέρος των εργαζομένων στον οργανωμένο πολιτικό αγώνα, μα ακόμα χειρότερα καλλιέργησαν ένα είδος ηττοπάθειας στα στελέχη του κόμματος και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, ενισχύοντας την άποψη ότι η συνδιαλλαγή με τα κεντρώα συντηρητικά σχήματα μπορεί να προσφέρει μια εναλλακτική βιώσιμη λύση.

Όταν στα μεγαλύτερα εργοστάσια οι εργαζόμενοι κατέβαιναν σε μαζικές απεργίες εναντίον της κυβέρνη-

κινητοποιήσεις τους παρέλυναν όλη κεντρική και Βόρεια Ιταλία, τα επίσηγατικά συνδικάτα κάτω από την επιρροή του Δημοκρατικού Κόμματος της Αριστείας (ΔΚΑ), συνέχιζαν να διαπραγματάνται με τον Μπερλουσκόνι την πολιτική τάξης και τη λεηλασία της κρατικής γής από τη Φόρτσα Ιτάλια, την Εθνική χία και τη Λέγκα του Βορρά.

ΔΚΑ αρνείται ακόμα και σήμερα να ωρίσει το μέγεθος της επίθεσης που νανται οι δημοκρατικοί θεσμοί, πιστεύότι έστω και μια ευκαιριακή συμμαε τους πρώην χριστιανοδημοκράτες αϊκού Κόμματος, και ίσως αργότερα ίδια τη Λέγκα του Βορρά, θα μπορέα οδηγήσει σε κρίση εμπιστοσύνης υβέρνηση Μπερλουσκόνι.

τιγμή που οι ρατσιστές της Λέγκα και οφασίστες του Φίνι ελέγχουν το γείο Εσωτερικών και καταστέλλουν ητοποιήσεις των νέων στο Μιλάνο

και των ανέργων στη Ρώμη με την πιο σκληρή βία, προκαλώντας τις διαμαρτυρίες ακόμα και του συνδικάτου των αστυνομικών, το ΔΚΑ ελπίζει ότι θα μπορέσει να διασπάσει τη συμμαχία της Λέγκα με τη Φόρτσα Ιτάλια και την Εθνική Συμμαχία.

Όταν τα συνδικάτα, κάτω από την πίεση των αυθόρμητων απεργιών, αναγκάστηκαν να προκηρύξουν την 4ωρη γενική απεργία της 14ης Οκτωβρίου, το ΔΚΑ προτίμησε να παρακολουθεί τις εξελίξεις από απόσταση.

Ο Ντ' Αλέμα περιμένει το επόμενο συνέδριο του ΔΚΑ για να μπορέσει να χαράξει μια κάπως πιο διφυγή πολιτική γραμμή – αν, φυσικά, κατορθώσει να επανεκλεγεί γραμματέας. Η αντιπαράθεση απόψεων μέσα στο ΔΚΑ παραλύει τη δυνατότητα παρέμβασης του μεγαλύτερου αριστερού κόμματος της Ιταλίας.

Η Κομμουνιστική Επανίδρυση του Μπερτινότι με ένα μέρος των Πρασίνων, της Ρέτε και των κομμουνιστών του ΔΚΑ έχουν κα-

τανοήσει πως το παιχνίδι θα κριθεί από τις συμμαχίες που μπορεί να πραγματοποιήσει ο κάθε χώρος στο κοινωνικό πεδίο και όχι από τους αριθμούς στο κοινοβούλιο, όπου η κυβέρνηση διατηρεί ακόμα ένα ισχυρό μονοπώλιο.

Οι εργαζόμενοι, βιομηχανικοί εργάτες και υπάλληλοι, απέδειξαν τις τελευταίες εβδομάδες ότι έχουν υψηλό βαθμό αγωνιστικότητας και ικανότητες αυτοοργάνωσης. Οι Επιτροπές Βάσεις (COBAS) απέδειξαν ότι όχι μόνο είναι πιο ευέλικτες από τα συνδικάτα αλλά και ότι μπορούν να εκφράζουν τις ανησυχίες και την αγανάκτηση των εργαζομένων, συσπειρώνοντάς τους γύρω από συγκεκριμένα διεκδικητικά αιτήματα.

Η γενική απεργία της 14ης Οκτωβρίου αποτελεί την πρώτη συγκεκριμένη μαζική απάντηση στην ανένδοτη πολιτική του Μπερλουσκόνι. Η επιτυχία της θα προκαθορίσει και τις διαστάσεις της σύγκρουσης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ:

Θεσμοί, ιδεολογία
και πολιτική στο Μεσοπόλε-

ΚΕΙΜΕΝΑ:
• Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
• Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
• Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
• ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
• Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
• Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
• Η. ΗΛΙΟΥ
• Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
• Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
• Γ. ΚΟΥΚΙΑΔΗΣ
• Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
• Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
• Κ. ΠΑΠΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
• Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
• Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
• ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
• ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
• Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
• ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
• ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥ
ΕΛΤΕ

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τακτικό Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ίνστιτούτων Ομαδικής Ανάλυσης (E.G.A.T.I.N.)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

- Ομαδικής Ψυχοθεραπείας
- Δυναμικής της Οικογένειας
- Κοινωνικής Ψυχιατρικής
- Δυναμικής Ψυχιατρικής
- Ψυχολογικών Αξιολογήσεων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΙΣ

- ΟΜΑΔΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ
- ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ & ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ
- ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
- ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ

• ΣΥΜΠΟΣΙΑ • ΣΥΝΕΔΡΙΑ • ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ • ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ • ΕΠΟΠΤΕΙΕΣ

• Σ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ, 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644.7533 - 643.5980 - 644.5140

Το πρώτο βήμα έγινε, οι Κασσάνδρες διαψεύστηκαν

της Κατερίνας Καρύγιαννη

Με μεθοδικότητα και πείσμα μοναδικό, ο νοτιοαφρικανός ηγέτης, Νέλσον Μαντέλα, παλεύει να ξεπεράσει τα οικονομικά αδιέξοδα και τα φυλετικά μίσση στη χώρα του. Στην πρόσφατη επίσκεψή του στις ΗΠΑ ζήτησε η νέα τάξη πραγμάτων να σεβαστεί την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και την ευημερία στην αφρικανική ήπειρο για το καλό όλων μας. Ο αγώνας του αναμένεται μακρύς, αλλά το πρώτο βήμα έγινε, η εθνική συμφιλίωση κρατάει καλά προς το παρόν. Οι Κασσάνδρες διαψεύστηκαν και ο Μαντέλα απέδειξε ότι μπορεί να κερδίσει το στοίχημα.

Στην πανηγυρική συνεδρίαση του Κογκρέσου, στις 6 Οκτωβρίου, ο νοτιοαφρικανός ηγέτης Νέλσον Μαντέλα εκφώνησε βαρυσήμαντη ομιλία ενώπιον των δυο νομοθετικών σωμάτων. Μεταξύ άλλων τόνισε χαρακτηριστικά: «Καταλαβαίνετε λοιπόν γιατί ισχυρίζομαι ότι για ένα ισχυρό κράτος σαν το δικό σας, η δημοκρατία, η ειρήνη και η ευημερία στην Αφρική δεν είναι μόνο δικό μας εθνικό συμφέρον, αλλά και δικό σας». Και κάνοντας εκτενή αναφορά στη νέα τάξη πραγμάτων πρόσθεσε: «Η νέα τάξη πραγμάτων που τώρα διαμορφώνεται πρέπει να επικεντρώσει το ενδιαφέρον της στη δημιουργία ενός κόσμου δημοκρατίας, ειρήνης και ευημερίας για όλους».

Μεστός μηνυμάτων και αιχμηρός ο λόγος του προς τη βαρήκοη Δύση: «Τα κράτη του πλανήτη μας πρέπει να σταθούν στο ύψος της πρόκλησης, να επαναπροσδιορίσουν τους στόχους του παγκόσμιου συστήματος των διεθνών σχέσεων».

ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΗΜΑ ΠΟΥ ΘΑ ΡΕΥΣΕΙ

Οι παρευρισκόμενοι βέβαια τον καταχειροκρότησαν, αν και στην πλειοψηφία τους δεν αντιλαμβάνονται κάπως έτσι τη νέα τάξη πραγμάτων. Ο αμερικανός πρόεδρος δεσμεύτηκε τελικά να δημιουργήσει ένα

ταμείο με απόθεμα 100 εκατ. δολαρίων για την ενίσχυση των επιχειρηματιών στη Νότια Αφρική και μια επιτροπή υψηλόβαθμων αξιωματούχων για τα προβλήματα στη χώρα. Ο Λευκός Οίκος είχε υποσχεθεί, επίσης, οικονομική βοήθεια ύψους 600 εκατ.

δολ. για τα τρία επόμενα χρόνια. 50% προορίζονται για τη δημιουργία νέων τοιχιών τα 50 για την ηλεκτροδότηση περίπου 30 για τη βελτίωση του συστήματος υγείας.

Αν αναλογιστεί κανείς τις ανάγκες της

Β.Π.94

Σκίτσο του Β. Παπαγεωργίου

α ποσά αυτά και η βοήθεια που προ-
η Δύση δεν είναι παρά σταγόνα
υκεανό.

τομύρια μαύροι στη Νότια Αφρική
άστεγοι, 12 εκατ. δεν έχουν πόσιμο
23 εκατ. δεν έχουν ρεύμα, 1 στα 20
ά πεθαίνουν πριν ξεπεράσουν τα πέ-
όνια τους, οι άνεργοι φτάνουν τα έξι
ενώ 10 εκατ. μαύροι που αναζητούν
ιά είναι ανειδίκευτοι, ανήκουν σε
η γενιά που πρόταξε την ελευθε-
ης μόρφωσης και τώρα περιμένει το
ό Αφρικανικό Κογκρέσο και τον
ν Μαντέλα να κάνει το θαύμα.
τα οικονομικά αδιέξοδα της χώρας
ναι εύκολο να ξεπεραστούν. Η οικο-
ή ύφεση της δεκαετίας του '80 προ-
ε πραγματική καθίζηση, με αποτέλε-
οικονομική ανάπτυξη να μην ξεπε-
τα τελευταία χρόνια το 0% και η πα-
κτικότητα να πέσει σε εκπληκτικά χα-
πίπεδα. Στην προσπάθεια δημιουρ-
ας αντάρκους βιομηχανίας, τα προϊ-
της χώρας έμειναν έξω από τις διε-
αγορές, οι διεθνείς επενδυτές «το
ν στα πόδια» και η διαρροή κεφα-
' προς το εξωτερικό έφτασε από το
α 10 δισ. δολάρια. Αυτή είναι η κα-
η της οικονομίας που πρέπει η κυ-
η της Ν. Αφρικής να αντιμετωπίσει.
κλήμματα, όμως, για τους διαχειρι-
ης εξουσίας, και ειδικά για τον ίδιο
έλσον Μαντέλα που είναι η προσω-
ση της αλλαγής, της ελευθερίας και
λέας» Ν. Αφρικής είναι μεγάλα και
ροπίες πολύ λεπτές.

μορφή θα πάρει η οικονομία της Ν.
ής: Δυο δρόμους έχει το πρότυπο
ιβάν από τη μία, το πρότυπο των Φι-
ων από την άλλη. Υψηλή ειδίκευση
ηλοί μισθοί ή εξευτελιστικοί μισθοί
μπει στο παιχνίδι του διεθνούς
υνισμού. Σαφώς ο Μαντέλα δεν
ύεται και ούτε προσδοκά το δεύτε-
τέλο για το λαό του, ωστόσο πολλοί
νται, και όχι αδικαιολόγητα, ότι οι
ητοι κανόνες της διεθνούς αγοράς
ωρήσουν τον Μαντέλα για τον υπερ-
του ζήλο να προασπίσει την εργα-
λαού του.

ΠΙΣΤΙΣ ΤΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΙΩΝ!

πασίμο των μονοπωλίων, που είναι
στόχους της κυβέρνησης, δεν θα εί-

Ο Νέλσον Μαντέλα μπορεί να κερδίσει
το στοίχημα, η υποστήριξη όμως της
Δύσης είναι αναγκαία.

ναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Αυτή τη
στιγμή έξι μόνο επιχειρήσεις κινούν το
Χρηματιστήριο του Γιοχάνεσμπουργκ,
αποτελώντας το 85% του διακινούμενου
κεφαλαίου. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι
εξαιρετικά επικερδείς και σε καμιά περί-
πτωση δεν μπορεί η κυβέρνηση να τους
υπαγορεύσει, όπως θα το επιθυμούσε, εκ-
χώρηση των θυγατρικών τους εταιρειών σε
μαύρους επιχειρηματίες. Αξίζει να αναφέ-
ρουμε ότι ήδη δύο από αυτές τις επιχειρή-
σεις, προκειμένου να προλάβουν μια εκτε-
ταμένη παρέμβαση της κυβέρνησης, φρό-
ντισαν να περάσουν ορισμένες από τις με-
τοχές τους σε χέρια μαύρων.

Καθοριστικής σημασίας θα είναι και η
στάση που θα κρατήσει η κυβέρνηση απέναντι στον ιδιωτικό τομέα. Ο φόβος τυχόν
κρατικοποιήσεων έχει «παγώσει» πολλές
ιδιωτικές επιχειρήσεις. Το πιθανότερο,
όμως, είναι ότι η κυβέρνηση του προέδρου
Μαντέλα δεν θα φτάσει σε αυτό το σημείο.

Θα ενισχύσει βέβαια τον δημόσιο τομέα
και σίγουρα θα δημιουργήσει θετικό κλίμα
με τα προγράμματα ανέγερσης κατοικιών,
ηλεκτροδότησης και υδροδότησης.

Όμως, ο μεγαλύτερος αγώνας θα δοθεί
για να αντιστραφεί η πορεία της παραγω-
γικότητας που είναι σταθερά καθοδική τα
τελευταία χρόνια. Η προσέλκυση επενδυ-
τών σε μια βιομηχανία που χρόνια τώρα
έμενε έξω από την παγκόσμια αγορά, κα-
θηλωμένη εξαιτίας των υψηλών προστα-
τευτικών δασμών στα εισαγόμενα προϊό-
ντα, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Ο πληθυ-
σμός της χώρας αναμένεται να διπλασια-
σθεί τα επόμενα 30 χρόνια και προκειμέ-
νου το Εθνικό Αφρικανικό Κογκρέσο να
εκπληρώσει τις υποσχέσεις του απέναντι
στο λαό του, θα πρέπει ο ρυθμός οικονομι-
κής ανάπτυξης να φτάσει το 5%.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ ΠΡΟΩΘΕΙΤΑΙ ΣΤΑΘΕΡΑ

Ο δρόμος θα είναι μακρύς, το πρώτο βήμα
όμως έγινε. Το απαρτχάιντ, η πολιτική
αναταραχή, η ένοπλη διαμάχη λευκών και
μαύρων είναι πια παρελθόν. Το κάλεσμα
του προέδρου Μαντέλα για εθνική συμφι-
λίωση εισακούστηκε. Έξι μήνες μετά τις
πρώτες πολυφυλετικές εκλογές που άνοι-
ξαν το δρόμο για ελευθερία, δικαιοσύνη
και ειρήνη, η εθνική συμφιλίωση κρατάει
καλά, και τα βίαια περιστατικά είναι πια
μεμονωμένα και περιορισμένα στην επαρ-
χία Νατάλ. Στα περίχωρα του Γιοχάνε-
σμπουργκ η ζωή έχει βρει τον κανονικό
ρυθμό της, λευκοί και μαύροι εργάζονται
μαζί για να χτίσουν τη νέα πατρίδα τους.
Όπως λέει χαρακτηριστικά ένας αντιπρό-
σωπος γαλλικής εταιρείας στη Νότια Αμε-
ρική: «Όλοι έχουν πέσει με τα μούτρα στη
δουλειά πολύ πιο γρήγορα απ' ό,τι ήλπιζε
κανείς». Πολλοί μπορούν να αντιτάξουν
ότι πρόκειται για μια περίοδο χάριτος και
ίσως δεν έχουν άδικο. Ο μαύρος πληθυ-
σμός φαίνεται αποφασισμένος, πάντως, να
στηρίξει τον πρόεδρό του. Μέχρι τότε;
Προς το παρόν, όσοι προοιωνίστηκαν ότι
την εκλογή Μαντέλα θα ακολουθήσει η
αναρχία έπεσαν έξω. Το πρώτο στοίχημα
κερδήθηκε και τώρα όλα δείχνουν ότι και
το τελικό στοίχημα για μια Ν. Αφρική ει-
ρήνης, δικαιοσύνης και ευημερίας μπορεί
και αυτό να κερδηθεί.

ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ

ΑΜΕΡΙΚΗ - ΙΑΠΩΝΙΑ, ΣΗΜΕΙΩΣΑΤΕ Χ...

Με αμοιβαίες υποχωρήσεις της τελευταίας στιγμής, οι εκπρόσωποι των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας κατέληξαν σε μια συμφωνία την 1η Οκτωβρίου, που προβλέπει μικρά ανοίγματα της ιαπωνικής αγοράς στους τομείς των ασφαλίσεων, των τηλεπικοινωνιών και του ιατρικού εξοπλισμού. Για τον τομέα - κλειδί, της αυτοκινητοβιομηχανίας ούτε λόγος να γίνεται. Ο εμπορικός πόλεμος, βέβαια, αποφεύχθηκε προς το παρόν, η διεθνής αγορά σταθεροποιήθηκε λίγο, το δολάριο ανέκαμψε ελαφρώς έναντι του ιαπωνικού γιεν και ο πρόεδρος Κλίντον διατήρησε όσο μπορούσε το γόητρό του γιατί, όπως είναι σαφές, στην πράξη, οι Ιάπωνες τα κατάφεραν και αυτή τη φορά να παίξουν με τους όρους τους.

Ούτε η Ιαπωνία βέβαια θα επιθυμούσε τη ρήξη και τον ανοιχτό εμπορικό πόλεμο που θα έστελνε το γιεν στα ύψη και θα μείωνε δραστικά τις εξαγωγές των προϊόντων της. Η λύση που επιτεύχθηκε την τελευταία στιγμή μπορεί να χρησιμοποιηθεί και από τις δύο πλευρές ως νίκη, αν και είναι σαφές ότι η Ιαπωνία υπερέχει στα σημεία.

ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑ

Τις θηριωδίες του τουρκικού στρατού στα χωριά των Κούρδων κατήγγειλε χθες για πρώτη φορά μέλος της κυβέρνησης Τσι-

λέρ. Ο υπουργός Προεδρίας, **Αζιμέτ Κοϊλόγλου**, ανέφερε σε συνέντευξή του στην εφημερίδα *Τζουμχουριέτ* ότι ο τουρκικός στρατός στο όνομα του αγώνα εναντίον του ΡΚΚ έχει κάψει εκατοντάδες χωριά Κούρδων στην περιοχή του Τουντσελί. Η έκταση που πήρε το θέμα ανάγκασε τον αντιπρόεδρο της κυβέρνησης, **Μουράτ Καραγιελτσίν** να μεταβεί στην περιοχή και να συναντηθεί με τοπικούς παράγοντες. Εκτίμησε... την κατάσταση, δήλωσε ότι οφείλεται σε λάθη και υποσχέθηκε ότι οι χωρικοί που έχασαν τα σπίτια τους θα αποζημιωθούν!

ΕΜΠΑΡΓΚΟ, ΣΤΟΠ...

Επαναλειτούργησε το διεθνές αεροδρόμιο του Βελιγραδίου έπειτα από 28 μήνες. Η μεταστροφή της κυβέρνησης του Βελιγραδίου, η απόφασή της να αποκλείσει τα σύνορα της Σερβίας με τις σερβοκρατούμενες περιοχές της Βοσνίας και οι εγγυήσεις της Ρωσίας οδήγησαν στην απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας για σταδιακή άρση των κυρώσεων εναντίον του Βελιγραδίου. Θα επαναλειτούργησει, επίσης, η πορθμειακή γραμμή που συνδέει το Μαυροβούνιο με το Μπάρι της Ιταλίας και η Νέα Γιουγκοσλαβία θα μπορεί να συμμετέχει σε αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στη Βοσνία, όμως, ο πόλεμος συνεχίζεται με αμείωτη ένταση.

Στις 6 του μήνα, νότια του Σαράγεβο, στην αποστρατιωτικοποιημένη ζώνη, βρέθηκαν δολοφονημένοι 20 Σερβοβόσνιοι. Στις 8, ακολούθησαν τα αντίποινα των Σέρβων. Οι ελεύθεροι σκοπευτές χτύπησαν στο «ψαχνό» στο Σαράγεβο, ένας άνθρωπος έχασε τη ζωή του και 11 τραυματίστηκαν, μεταξύ των οποίων και δύο παιδιά. Η διεθνής κοινότητα «ευτυχώς» «παρακολουθεί» στενά τις εξελίξεις!

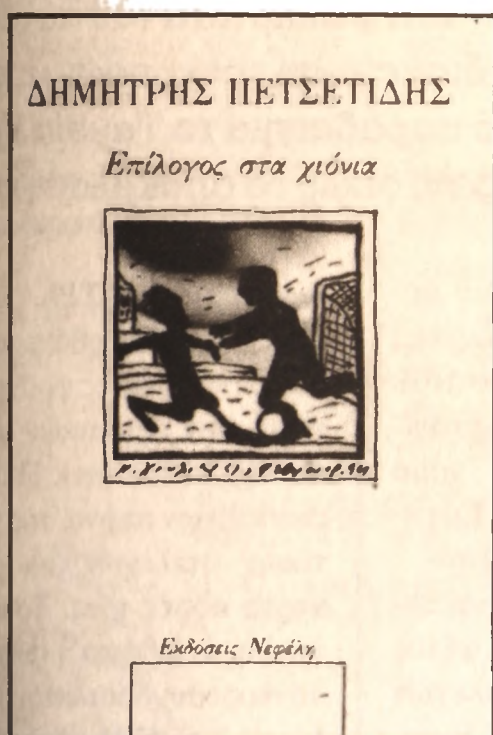
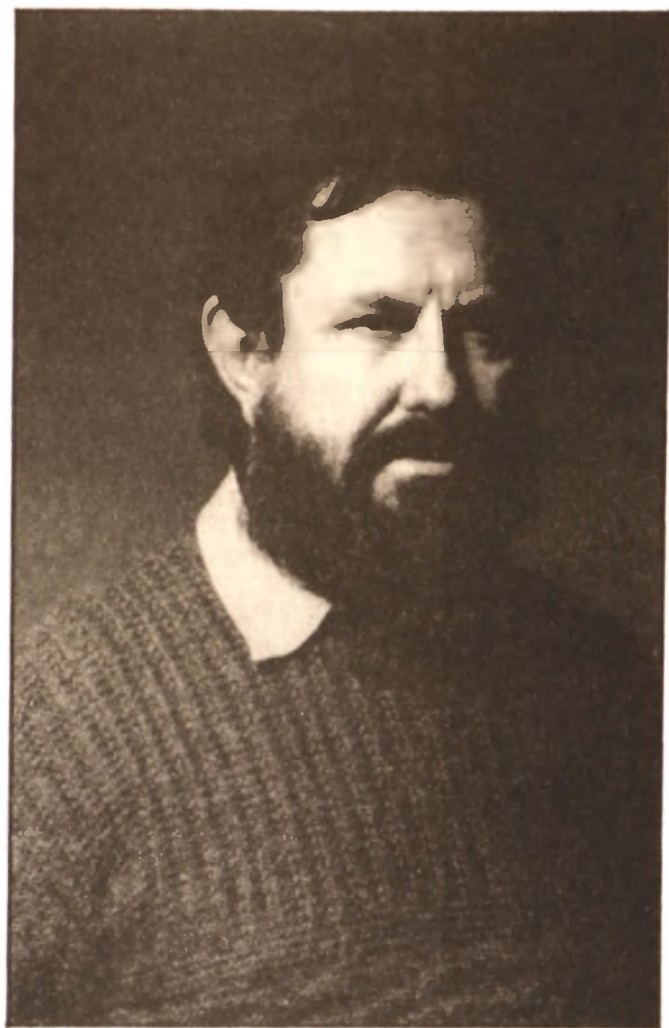
ΑΥΓΑ ΚΑΙ... ΨΗΦΟΙ

Οι ακροδεξιοί του κόμματος των Ελευθέρων είναι οι νικητές των εκλογών στην Αυστρία (10.10). Ο σχηματισμός του **Γιεργκ Χάιντερ** απέσπασε ποσοστό 22,3%. Πριν μήνες, σε επίσκεψή του στη Γερμανία, ο Χάιντερ είχε εισπράξει αυγά και γιουχαίσματα από αριστερούς διαδηλωτές, σήμερα οραματίζεται, όπως λέει, την Τρίτη Δημοκρατία της Αυστρίας!

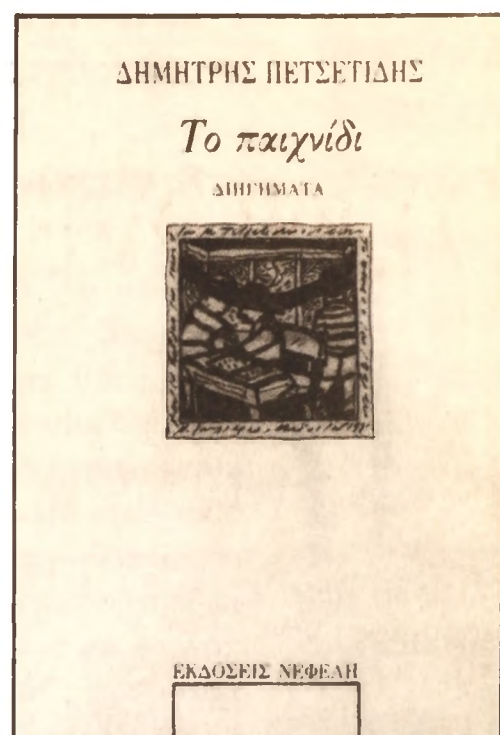
«Σε 1
κρ
τρομοκρατί
μεταφρ
Τον
καταγγ
τούρκος υπ
Προϊ
Μάλισα, πρί
τούρκος υπ
Προϊ

1979-1984. Δεκαπέντε χρόνια Νεφέλη

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΕΤΣΕΤΙΔΗΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ ΣΤΑ ΧΙΟΝΙΑ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

«Με γούστο στη χρήση των εκφραστικών μέσων, μεγάλη κινητικότητα σε θεματικά μοτίβα, κυρίως αντλημένα από τους τόπους της κατοχικής και εμφυλιακής εμπειρίας, με πολλαπλή χρήση του παρελθόντος (ως παραμυθία και ως εξορκισμός) και μοναδική εκμετάλευση του καθημερινού, με γλώσσα προσεκτικά προσαρμοσμένη στο μήκος κύματος της καθομιλουμένης»

ο Δημήτρης Πετσετίδης, συνεχίζει με τον καλύτερο τρόπο την αφηγηματική παράδοση της ελληνικής διηγηματογραφίας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

... Προωθούν το ελληνικό βιβλίο

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 106 80 - ΤΗΛ.: 3607744 - 3639962

Κααάθονται... για να πάρουν σύνταξη!

«Καλύτερη είναι μια μικρή καλή πράξη, παρά μια μεγάλη καλή πρόθεση» είχε πει Ουίλλιαμ Σαίξπηρ. Αυτό χρειάζεται και το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα για να ξεπεράσει τη μακροχρόνια κρίση του και για ν' ανακτήσει τη χαμένη του αξιοπρέπεια απέναντι στα φυσικά μέλη του – τους εργαζομένους. Οι εκάστοτε κυβερνήσεις έδωσαν κάθε λόγο το κίνημα να είναι υποβαθμισμένο, ελεγχόμενο και αδύναμο ν' αντιδράσει στις κάθε λογής αντεργατικές τους μεθοδεύσεις. Οι «εκφραστές» του όμιλου κάνουν; Το σίγουρο πάντως είναι ότι αλληθωρίζουν στη φαυλότητα του παρελθόντος αρνούνται την αυτοκριτική και περιορίζονται στη διαχείριση τρεχουσών υποθέσεων. Ίσως και να τους βολεύει έτσι. Ενδεικτικό παράδειγμα το Ταμείο Εργατικών Στελεχών (ΤΕΑΕΥΕΕΟ) ή ταμείο των εργατοπατέρων, όπως το αποκαλούν και οι

Π

ρόκειται για ένα ταμείο συμπληρωματικής ασφάλισης, πέραν της κύριας και της επικουρικής των συνδικαλιστικών στελεχών που δημιουργήθηκε το 1937 με νόμο του δικτάτορα Μεταξά και λειτούργησε για πρώτη φορά το 1942 επί των κυβερνήσεων κατοχής του Τσολάκογλου και του Ράλλη. Η πρόθεση ήταν σαφής. Να αλλοιωθούν οι συσχετισμοί στα συνέδρια της ΓΣΕΕ και, αν ήταν δυνατόν, μέσω της προμοδότησής του, το συνδικαλιστικό κίνημα να διασπαστεί. Έκτοτε χορηγήθηκαν χιλιάδες συντάξεις, το ποσό των οποίων μερικές φορές σήμερα ανέρχεται στις 250.000 δραχμές το μήνα! Σύμφωνα με το καταστατικό του ταμείου, η τελευταία τροποποίηση του οποίου έγινε το 1987, οι συντάξεις φθάνουν έως και το μισθό διευθυντή Α' υπουργείου. Σε αντιπαράθεση αναφέρεται ότι η σύνταξη (κύρια και επικουρική) των οικοδόμων κυμαίνεται σήμερα στις 103.965 δρχ.

Πώς όμως χρηματοδοτείται το ΤΕΑΕΥΕΕΟ; Πώς αλλιώς; Απομυζώντας, εν αγνοία τους, τους εργαζομένους. Τα έσοδά του προέρχονται από το σύνολο των κοινωνικών ταμείων (κύριας και επικουρικής ασφάλισης, ταμείων για την ανεργία, τον ΟΑΕΔ και τον Οργανισμό Εργατικής Εστίας). Ειδικότερα απορροφά το 0,5% των ει-

σπράξεων όλων των ταμείων κύριας και επικουρικής ασφάλισης, καθώς και του ΟΑΕΔ, και το 10% με 15% της Εργατικής Εστίας σύμφωνα με τον τελευταίο νόμο 2224/94 του τέως υπουργού Εργασίας, **Ευάγγελου Γιαννόπουλου**.

Το ΙΚΑ – σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του – θα καταβάλει φέτος στο ταμείο εργατικών στελεχών περίπου 5 δισεκατομμύρια δραχμές. Συγχρόνως, η Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών του Ιδρύματος σε ενημερωτικό της σημείωμα προς τον διοικητή επισημαίνει πως το ΙΚΑ, για να καλύψει τις ταμειακές του ανάγκες, πρέπει να πάρει δάνειο ύψους περίπου 86 δισεκατομμυρίων δραχμών. Υπολογίζει δε το οργανικό έλλειμμα του Ιδρύματος σε 33,68 δισεκατομμύρια δραχμές.

Όπως προβλέπεται από τον κανονισμό του ΤΕΑΕΥΕΕΟ, δικαιούχοι της σύνταξης είναι όλοι οι νομικοί σύμβουλοι και οι υπάλληλοι των συνδικαλιστικών οργανώσεων, καθώς και όσα συνδικαλιστικά στελέχη έχουν διατελέσει επί δέκα –όχι συνεχή– χρόνια: πρόεδροι και γενικοί γραμματείς σε πρωτοβάθμια σωματεία, πρόεδροι, γενικοί γραμματείς, αναπληρωτές πρόεδροι ή γενικοί γραμματείς και πρόεδροι εκλεκτικών επιτροπών σε δευτεροβάθμια συνδικάτα και μέλη της

διοίκησης της ΓΣΕΕ.

Σαν να μην έφθανε αυτό, οι θύμιοι νομοθέτες φρόντισαν να μην νομή των εργατικών εισφορών συνεχίζεται εσαεί. Η σκατά των συντάξεων περνά στις χήρες των στελεχών και στις ντρες κόρες τους. Το 80% της σύνταξης λαμβάνει η σύζυγος νόντος συνδικαλιστή και το λοιπο 20% τα παιδιά του. Το ποσό που αντιστοιχεί στα τέκνα προσαρμόζεται στο 60% όποτε ντρευτεί η χήρα, αφού θεωρηθούν πλέον ορφανά και από τον γονείς.

ΜΑΪΜΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ

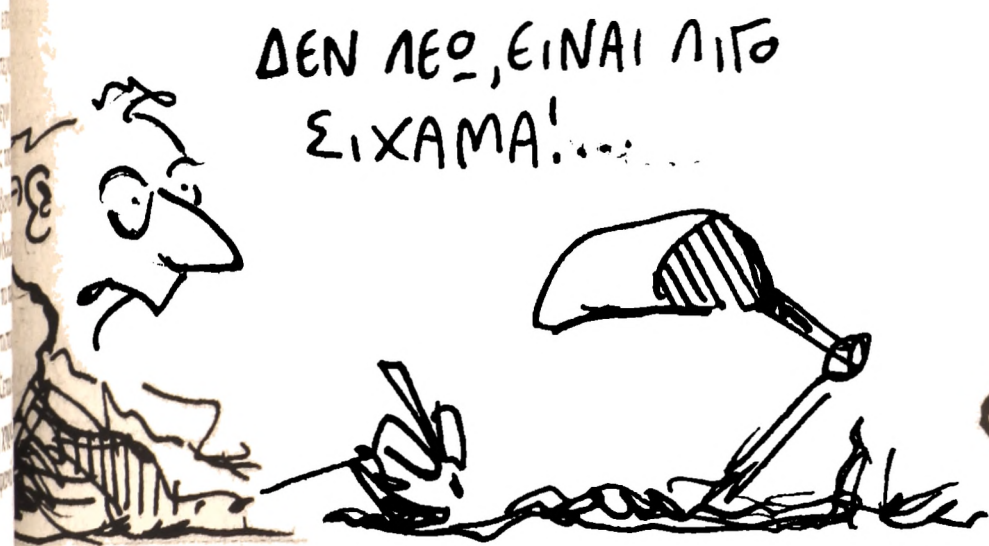
Το παράδοξο της υπόθεσης και συνέχεια, καθώς το τελευταίο ασφαλιστικό νομοσχέδιο της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας δεν τόλμησε ν' αγγίξει το όριο της σύνταξης για τη συνταξιοδότηση των συνδικαλιστών. Κάθε συνδικαλιστικό στέλεχος που έχει συμπληρώσει το 50ό έτος ηλικίας και τις παραπάνω προϋποθέσεις δικαιούται να λάβει στο ταμείο την αίτηση για τη χορήγηση της σύνταξης. Τοχρόνως, καταβάλλει το ποσό των 500.000 δρχ. ως συμβολική σύνταξη, αφού όμως πρώτα εισπράξει το ποσό των περίπου 5 εκατομμυρίων δραχμών ως εφάπαξ. Ακόμα

το 1974, οι αντιδράσεις συνιστών από τον ευρύτερο δη-

Η ΓΣΕΕ συνέχισε τις προσπάθειές της. Συνέταξε σχετικό σχέδιο

Ως επιμηθείας εκτιμά ότι ήταν

Σύνταξη
δικαιούνται οι
νομκοί
σύμβουλοι
και οι
υπάλληλοι
συνδικαλιστικ
ών
οργανώσεων
και όσα
στελέχη
έχουν
συμπληρώσει
δέκα χρόνια
(όχι συνεχή)
υπηρεσιών
στο
συνδικαλισμό

NOYN EYNTAEH»

χρόνια αργότερα συνταξιο-
 ηκαν από το Ταμείο Εργατι-
 τελεχών, αφού πρώτα χαρα-
 πθηκαν κοινωνικοί αγωνιστές
 ην πολιτεία, οι διορισμένοι

νόμου. Το παρουσίασε σε όλους τους αρμόδιους υπουργούς, οι οποίοι με τη σειρά τους δήλωναν σύμφωνοι για την κατάργηση του ταμείου. Το πρόβλημα όμως παρέμεινε.

Οι συνδικαλιστές που πρόσκεινται στην Αριστερά εξακολουθούν να κατηγορούν τη ΔΑΚΕ (της Ν.Δ.) και την ΠΑΣΚΕ (του ΠΑΣΟΚ) ότι παρασκηνιακά πίεζαν κατά περίπτωση τις κυβερνήσεις ώστε να μην καταργηθεί το ταμείο. Ο παλαίμαχος συνδικαλιστής του ΚΚΕ **Κώστας Μαραγκουδάκης**, ο οποίος, σημειωτέον, ως πρόεδρος της Εργατικής Εστίας επί οικονομικής κυβέρνησης αρνήθηκε να παραχωρήσει το 0,5% των εσό-

σφάλμα η διεκδίκηση διάλυσης του ταμείου, ενώ αυτό που χρειάζεται είναι η εξυγίανση του θεσμού γιατί, όπως υποστηρίζει, «κανείς συνδικαλιστής δεν παίρνει τις συνταξιοδοτικές και οικονομικές νομικές απολαβές που παίρνουν οι εργαζόμενοι».

Το γεγονός είναι πως το φαινόμενο αυτό δεν μπορεί να διαρκεί αιωνίως. Και αφού οι πολιτικοί δεν έχουν το σθένος να πάρουν έστω και αυτό το μηδαμινό κόστος, τουλάχιστον οι λεγόμενοι εκπρόσωποι των εργαζομένων ας σταματήσουν τους ταρτουφισμούς, αν θέλουν να διεκδικούν στο ελάχιστο τον τίτλο του αρρύπαντου στο τραυματισμένο εργατικό κίνημα.

Διήλωση

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ ΣΤΙΣ ΚΥΚΛΑΔΕΣ

Λακωνική η φίλη αναγνώστριά, περιγράφει, συγκρίνει και διαπιστώνει:

Στην Άνδρο, στο Μουσείο Γουλανδρή, έκθεση του Γάλλου Ζωγράφου Μαρκ Σαγκάλ.

Στη Νάξο, ο Απεραθίτικος Σύλλογος διοργάνωσε τον Αύγουστο συναυλία του Χρ. Κυριαζή!

Η κουλτούρα κι η κολτούρα.

(Η Απείρανθος ήταν ένα χωριό με πολύ πλούσια πνευματική, πολιτιστική και καλλιτεχνική κληρονομιά.)

Έβη Μπεκιάρη
Κηφισιά

ΜΙΑ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Μια παράλειψη από το άρθρο του για τον Ι. Συκουτρή και το Βυζάντιο, που δημοσιεύτηκε στο ειδικό τεύχος - αφιέρωμα στον μεγάλο μας φιλόλογο συμπληρώνει ο καθηγητής Β. Κατσαρός:

Αγαπητό ANTI,

Στο άρθρο μου «Ο Συκουτρή και το Βυζάντιο», που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 560, από παραδρομή αποκλειστικά δική μου δεν σημειώθηκε (σ.67 σημ.2) η εργασία του Ν.Β. Τωμαδάκη, *Ο Ιωάννης Συκουτρή ως βυζαντινολόγος, Νέα Εστία* 104(1978) 1426-1436, 1476-1485, 1555-1567 (ανατ. Νεοελληνικά, τομ. Β', Αθήνα 1983, σσ. 266-297), όπου επιχειρείται, παράλληλα με τη γνωστή καλή έκθεση των βυζαντινολογικών επιστημονικών δραστηριοτήτων του Συκουτρή, μια εντελώς διαφορετική προσέγγιση του θέματος και από ιδεολογική άποψη. Γι' αυτό και μόνο θεωρώ υποχρέωσή μου, αφού ζητήσω τη συγγνώμη σου και από τους ανα-

γνώστες, να δηλώσω ότι δεν είχα πρόθεση ν' αποκρύψω ή να αγνοήσω το συγκεκριμένο κείμενο. Άλλωστε, ως κύριος υποκινητής του εγχειρήματος για την αναδημοσίευση του έργου του μακαρίτη πια καθηγητή Ν.Β. Τωμαδάκη από εκδοτικό οίκο της Θεσσαλονίκης, μπορώ να πω ότι επιδίωξα τον αντίλογο έμπρακτα και γι' αυτό δεν θα 'θελα να κατηγορηθώ για σκόπιμη ενέργεια με αυτή μου την παράλειψη, σπεύδοντας να την επανορθώσω.

Με τιμή
Βασίλης Κατσαρός
Θεσσαλονίκη

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ...

Η Αλίκη Τσιλικρήστου από τη Στοκχόλμη μας έστειλε την παρακάτω επιστολή, που τη δημοσιεύουμε αυτούσια:

Φίλτατε ANTIδαίμων

Στα Δανέζικα Αστεία, μου σκάρωσες και τα δικά σου, τευχ. 561, 30 Σεπτ., σελ. 38. Πρώτον, αποκαλώντας τον λαύρο αντισοσιαλιστή Γιένσεν, ηγέτη των σοσιαλδημοκρατών και δεύτερον με την έμπνευσή σου να ερμηνεύσεις το «άνευ σχολίων» σκιστάκι με το παιγνιδιάρικο έμβλημα των Δανών, σαν σαρκασμό κατά της σουηδικής σοσιαλδημοκρατίας... Προφανώς γιατί μπέρδεψες τις δανέζικες πατούσες... με το ρόδο-σήμα των σοσιαλδημοκρατών, η θέση του οποίου ήταν κανονικά στις προηγούμενες σελίδες και στην Επιστροφή των Σουηδών Σοσιαλδημοκρατών. Αλλά και την Σοσιαλδημοκρατική Επιστροφή σελ. 36, 37 την ετεροχρόνισες, την έκανες πιο νοσταλγική, ανασύροντας φωτογραφία του '70 κι από την εκστρατεία των αστών κατά της περίφημης «ρεφόρμας των φόντερ», των ταμείων των μισθωτών... Τι κάνεις τώρα, ξύνεις το πενάκι σου

να... μεταρρυθμίσεις και την «ρεμα»;

Εν πάσει περιπτώσει, στο άρθρο της Επιστροφής των Σοσιαλδημοτών σελ. 36, ο υπότιτλος: «ισχυροί στεροί και φεμινιστικοί άνεμοι π στην Σουηδία», θα πρέπει να διαβ στην συνέχεια «κι όχι ιδιαί φιλοευρωπαϊκοί», αντί του λανθ του «όχι βέβαια φιλοευρωπαϊκοί» μέσον της δεύτερης σελίδας μετά τ νώ έκλειναν οι κάλπες για το κ βούλιο, θα άνοιγε η προεκκ αυλαία για το δημοψήφισμα.. Νοέμβρη» να διαβαστεί το ορθό συνέχεια «Και τα ευρωπαϊκά θέ έλαμπαν διά της απουσίας τους τον προεκλογικό λόγο των φιλοκο κών κόμματος και για τον λόγο ο είναι διχασμένα κι έτρεμαν τις διές. Μια σιωπή που τα καθιστούσε ξιόπιστα και ύποπτα ιδιαίτερα μάτια των νέων»... Στο μέσον της τ στήλης, μετά το «Κι όλα αυτά ι φιλοευρωπαϊκή σοσιαλδ. ηγεσία αποδεχτεί, μία προς μία όλες τις κοπές... κι είχε υποστεί το τίμημ μείωσης των δυνάμεών της, με τ αποσαφήνισε την πρόθεση τη βδομάδες πριν τις εκλογές», να δ στεί στη συνέχεια «όχι για να απο στήσει παρά για να προβεί και σ πλέον χειροτέρευση της γονείκ σφάλισης ασθενείας», αντί τοι πλήξει το σύστημα δημόσιας ασ σης υγείας», επίσης στην τελε σειρά της τρίτης στήλης της ίδιας δας κι αρχή της πρώτης στην επ σελ. 37: «Η υγεία της περίφ Μάρκναντεν, όπως αποκαλείτο σουηδικά η αγορά, κρεμόταν» ν βαστεί το ορθό «από τα χείλ σοσιαλδημοκρατίας» αντί του «α σοσιαλδημοκρατία». Και λίγ κάτω: «Προκειμένου να υποχωρ πυρετός της αγοράς... χρειάζοντ νέες θυσίες νέες περικοπές» κ συνέχεια: «Η αγορά χρησιμοθετ νέα Πυθία...» αντί του λανθασμέ

ΔΙΔΑΛΟYΟΣ

δεξιά χρησιμοθετούσε...». Τέλος, όλες οι παρενθέσεις, τα σημεία στίξης των παρενθέσεων εννοώ, και στα δύο άρθρα ήταν περιττές. Και αντιαισθητικές...

...δική σου
Αλίκη Τσιλιχρήστου

ΝΑ ΤΡΙΠΟΝΤΟ ΕΞΩ...

Ο συνεργάτης μας Δ. Χαρίτος διορθώνει ένα lapsus, που παρεισέφερψε στο κείμενο του του προηγούμενου τεύχους:

Αγαπητό «Αντί»,

Στο κείμενό μου με τον τίτλο: «Λάθος τρίποντα σε ξένα γήπεδα», που είχες την καλοσύνη να φιλοξενήσεις στο 561 τεύχος σου της 30.9.94, ο δαίμονας της... καθαρογραφής και όχι του τυπογραφείου άλλαξε ολόκληρο κείμενο με καλαιοσκοπικό αποτέλεσμα για το νόημα.

Συγκεκριμένα, στη σελίδα 57, στο υποκεφάλαιο: «Η παραφεστιβαλική εκδήλωση», η πρώτη αράδα να διαβαστεί: Σήμερα, είναι αλήθεια, ότι το ΕΚΚ ζει (και όχι: ζητεί), την ευφορία μιας ανοδικής έξαρσης κ.λπ.

Θερμή παράκληση για τη φιλοξενία και της διορθωσης για την αποφυγή περιττών σε βάρος μου παρεξηγήσεων.

Φιλικότατα
Δ. Χαρίτος

ΜΝΗΜΗ ΠΑΥΛΟΥ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ

Σαν παραμύθι διηγείται ο αναγνώστης μας ότι θυμάται από τον αξέχαστο Παύλο Μπακογιάννη:

Αντιλαλούν ακόμη οι πλαγιές και οι χαράδρες της Ρούμελης από τα λόγια του. Όταν άφηνε τη μεγάλη πόλη και ανηφόριζε για τα ψηλά βουνά των Αγραφών, έφθανε στο κάθε χωριό

και ήθελε να περάσει από όλους τους μαχαλάδες, να σταθεί στο καφενείο της γειτονιάς να κεράσει τους χωρικούς και να κουβεντιάσουν για τη ζωή τους. Μη χωρίζετε τα καφενεία σε κόκκινα, πράσινα και γαλάζια τους έλεγε, να μην έχουμε διχόνοιες μεταξύ μας. Ας θυμόμαστε τις καταστροφές που έφερε ο εμφύλιος πόλεμος. Ένα εκατομμύριο κάτοικοι ορεινών περιοχών φύγανε για τους κάμπους. Τα σπίτια τους έπεσαν και πολλά κάηκαν. Στους κάμπους μένανε σε πρόχειρα στέγαστρα μέχρι τις 29 Μαΐου 1950 που ξαναγύρισαν στα χωριά τους και βρήκανε ένα σωρό από πέτρες. Κάθε Έλληνας έχει το δικαίωμα να ψηφίζει οιοδήποτε κόμμα της αρεσκείας του. Στις συζητήσεις, δεν υπήρχαν για τον Μπακογιάννη φίλοι και αντίπαλοι, ήταν όλοι φίλοι. Πρώτος στο πανηγύρι θα τραβούσε στο χορό και θα κέρναγε τον κόσμο, θα τους έλεγε ότι για κάθε ζήτημά τους να ενεργούν όλοι μαζί για την επίλυσή του. «Ποιος θα ενδιαφερθεί από τον κάμπο Θανάση», έλεγε στον κουμπάρο του, «εάν δεν έχεις εσύ δρόμο στη Φτέρη και Γεφύρι στα Βραγγιανά; Ποιον καρτερείς για να 'ρθει να σου πει να φτιάξεις την πλατεία για να βγαίνετε το Πάσχα να ψήνετε τα αρνιά και να χορεύετε; Και θα στενοχωρηθεί αυτός εάν δεν μάθει το παιδί σου γράμματα;». Όλα αυτά τα άκουγαν οι πατριώτες και τα έγραφαν βαθιά στην καρδιά τους.

Κάποτε ρώτησε ένα γέροντα που ταξίδευε για την Άρτα από το Παλαιοχώρι και κίνησε να πάει με τα πόδια στο απέναντι χωριό που ερχόταν το λεωφορείο: «Γιατί μπάριμπα πας με τα ποδάκια;». Και εκείνος του απάντησε: θα έρχονταν εδώ το λεωφορείο αλλά ένα κομμάτι του δρόμου τεσσάρων χιλιομέτρων δεν έχει ακόμη τελειοποιηθεί.

Κάποτε στην πρασιά βρήκε έναν ξυλόμπορα από το θεσσαλικό κάμπο που φόρτωνε ξυλεία στα αυτοκίνητα που φεύγανε μέσω Καρπενησίου-Λαμίας.

Η ΜΙΚΡΗ ΕΛΛΑΔΑ

• Πόσοι γνωρίζετε την κοινότητα Πισίων της Κορινθίας; Τα Πίσια βρίσκονται μετά το Λουτράκι και την Περαχώρα. Φανατικός αναγνώστης και φίλος μάς παρακάλεσε να δημοσιεύσουμε το «Κάλεσμα Ενότητας» που τοιχοκοιλήθηκε στο χωριό. Ανταποκρινόμαστε, αν και πιστεύουμε ότι το μήνυμά τους δεν θα φθάσει – μέσω ημών – στα μάτια και τα αυτιά των χωριανών του. Αντιγράφουμε το κείμενο – και από μας – καλή επιτυχία!

ΚΑΛΕΣΜΑ ΕΝΟΤΗΤΟΣ

Αισθανθήκαμε την ανάγκη να επικοινωνήσουμε μαζί σας,

Διότι, για πρώτη φορά νέοι άνθρωποι με διαφορετικές πολιτικές καταβολές, παραδόσεις και σχέσεις ενωθήκαμε και διακηρύττουμε σήμερα ΥΠΕΡ - ΚΟΜΜΑΤΙΚΟ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΟ για την κοινότητα του χωριού μας με ΕΛΠΙΔΑ ΣΤΟ ΑΥΡΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΜΕΝΕΙ ΑΛΛΟ. ΑΡΚΕΤΑ!!!

ΚΟΝΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΣΠΥΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ του ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΛΕΚΚΑΣ ΗΛΙΑΣ του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΘΗΒΑΙΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

ΣΠΥΡΟΥ ΚΩΝ/ΝΟΣ του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΛΑΜΠΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ του ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ

Υπεύθυνος συγκρότησης συνδυασμού
ΛΕΚΚΑΣ ΗΛΙΑΣ

«Βλέπω», του είπε, «στο ύψωμα μεγάλα αυτοκίνητα. Από πού πηγαίνουν αυτά στον κάμπο και δεν πάνε και τούτα από τον ίδιο δρόμο και κάνουν το γύρω του κόσμου;». «Αυτός ο δρόμος κύριε Παύλο έχει δύο στροφές που δεν μπορούν να περάσουν». «Και πόσο είναι το τμήμα αυτό;» «Πεντακόσια μέτρα».

Τώρα που έπαψε να ακούγεται η φωνή του Μπακογιάννη όλα αυτά τα θυμούνται οι πατριώτες του και καθισμένοι εκεί στο τζάκι τα διηγούνται στους νεότερους που ίσως θα τους φαίνονται σαν παραμύθια.

Ανδρέας Κωνσταντίνου
Γρανίτσα Ρούμελης

Δ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

• Τελείωσε, λοιπόν, το Κοσμοβόλει και μαζί του όλες οι μεγάλες φετινές αθλητικές διοργανώσεις. Πρωταθλήματα κόσμου, για δεύτερη – συνεχόμενη – φορά η Ιταλία, κυρίως χάρη στο ταμπεραμέντο αυτής της μεσογειακής χώρας να τα καταφέρει «στα δύσκολα». Να σημειώσουμε εδώ ότι η Ιταλία κατέκτησε φέτος τον τίτλο στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Υδατοσφαίρισης, ενώ – όπως είναι γνωστό – τον περασμένο Ιούνιο έφθασε στον τελικό του Παγκοσμίου ποδοσφαιρικού Κυπέλλου, στις ΗΠΑ, ίσως χωρίς να το αξίζει. Η ομάδα της Ολλανδίας απέτυχε να νικήσει στον τελικό του Κοσμοβόλει ελλείψει ψυχής... Για πολλούς φίλους του αθλήματος διέθετε την καλύτερη ομάδα (μονάδες και σύνολο), αλλά έπεσε στην περίπτωση. Όπως η εθνική ποδοσφαιρική ομάδα της Ολλανδίας σχεδόν δύο δεκαετίες πριν, που έφτασε σε δύο τελικούς και απέτυχε... Η Ελλάδα πήρε την έκτη θέση, η οποία κρίθηκε ικανοποιητική.

• Στα Κύπελλα της Ευρώπης, όσον αφορά το ποδόσφαιρο, συνεχίζουν η ΑΕΚ και ο Παναθηναϊκός, ο οποίος θα αντιμετωπίσει τώρα τη βελγική Μπρυζ. Άρης και Ολυμπιακός απέτυχαν να περάσουν την άσημη Κατοβίτσε και τη διάσημη Μαρσείγ αντίστοιχα, αλλά αυτό δεν ήταν καθόλου εύκολο. Η κατωτερότητα και η έλλειψη πειθαρχίας ήταν στοιχεία κάτι περισσότερο από φανερά. Στο μπάσκετ, αφού οι αγώνες-ρεβάνς του πρώτου γύρου αποδείχτηκαν θρίλερ για ΠΑΟΚ και Παναθηναϊκό, θα έχουμε πλήρη συμμετοχή στην Ευρώπη και ασφαλώς καλές επιτυχίες. Η παρουσία και αυτή την περίοδο άφθονων έγχρωμων παικτών στο ελληνικό πρωτάθλημα θα συνεχίσει την λανθάνουσα άποψη για την καλλιέργεια και το μέλλον του αθλήματος στη χώρα μας. Οι περισσότεροι Αμερικανοί έχουν περάσει το 32ο έτος της ηλικίας τους. Προφανώς προτίμησαν την Ελλάδα για να φτιάξουν όσο το δυνατόν τα οικονομικά τους... Ας προσέχαμε...

• Από τα σημαντικά και... περίεργα του δεκαπενθημέρου ήταν ο αποκλεισμός του ΟΦΗ στο Κύπελλο Ελλάδας, τρεις μέρες μετά την εντυπωσιακή του νίκη επί του Ολυμπιακού. Η ομάδα της Δόξας Βύρωνα, στο ουδέτερο γήπεδο της Χαλκίδας, αχρηστεύσε τις φιλοδοξίες και τα «ονόματα» της ομάδας της Κρήτης. Κι ακόμη: στην Πάτρα, οι περισσότεροι ποδοσφαιριστές της ιστορικής Παναχαϊκής ζήτησαν από τον πρόεδρο Αριστείδη Λουκόπουλο την απομάκρυνση του προπονητή τους Χρήστου Αρχοντίδη, με το σκεπτικό πως «δεν μπορούν να συνεννοηθούν μαζί του». Ευτυχώς, η απαίτησή τους δεν έγινε δεκτή από τον πρόεδρο. Όπως και να το δούμε, είναι είδηση... Σημαντικότερη από το απίστευτο αλισβερίσι του Ολυμπιακού στην προσπάθειά του να πείσει τον Γάλλο Βενγκέρ, ώστε ο τελευταίος να καταδεχτεί να προσφέρει τις υπηρεσίες του, αντί 170 εκατομμυρίων δραχμών, για εργασία 32 εβδομάδων...

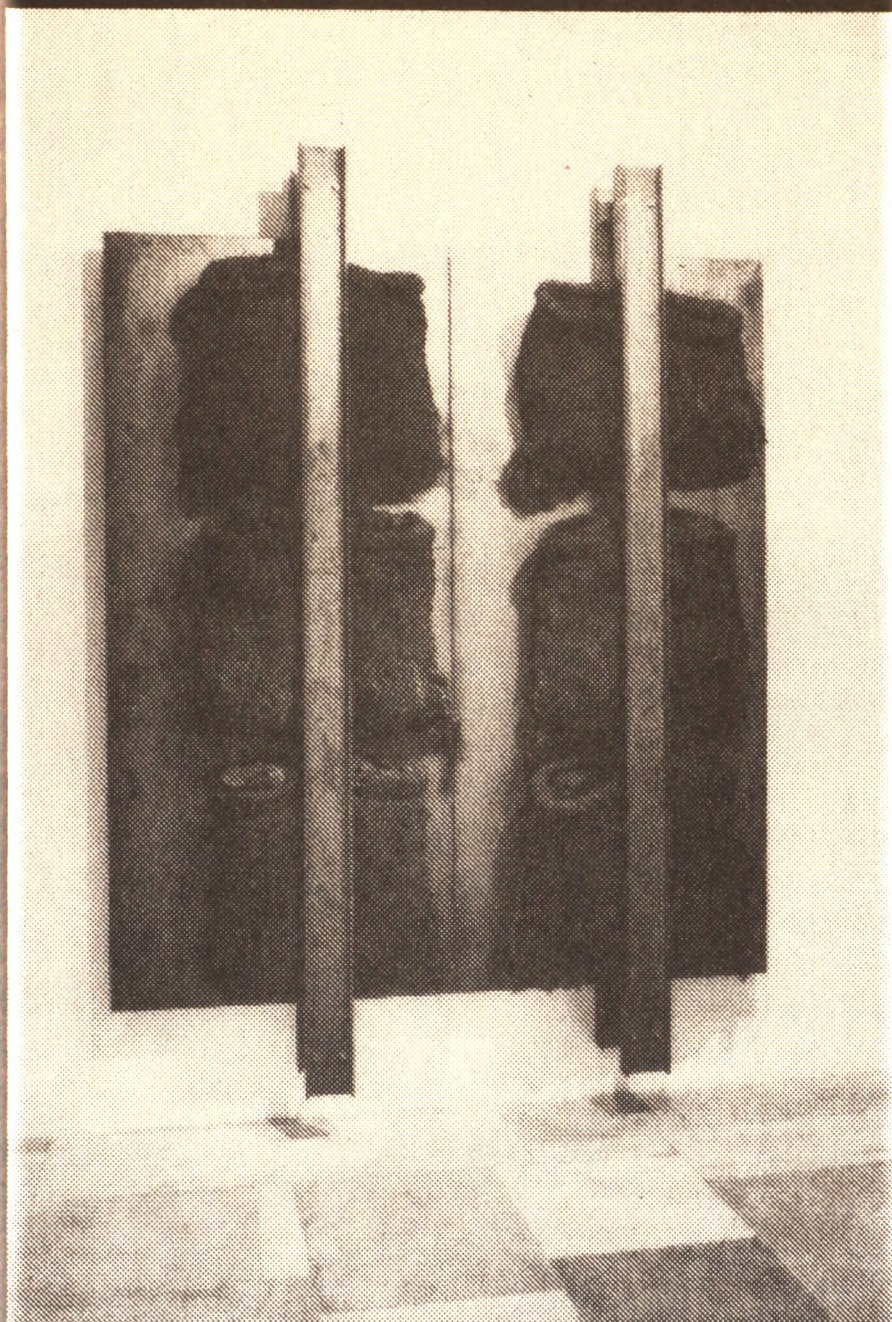
• Μολονότι πέρασαν τρεις εβδομάδες από

την περίφημη τηλεοπτική συνέντευξη Νίκου Αλέφαντου στον ΑΝΤ1, εντούτοις ουδείς από τους θιγέντες αθλητικούς ντάκτες βγήκε από το ίδιο «βήμα» να ρασπίσει τη... δεοντολογία του ή να τον εν λόγω προπονητή. Έτσι, οι φίλοι που έτυχε να παρακολουθήσουν τη πομπή του Πάν. Παν-αγιοτόπουλου χουν μείνει (;) με τα όσα μαρτύρησε ο Αλέφαντος στον χειμαρρώδη λόγο. Είναι έτσι τα πράγματα; Ασφαλώς είναι. Όμως: όσο παραμένει ανυπόλητη η πληγή που άνοιξε ο προπονητής, τόσο αυξάνονται τα κρούσματα αντιαθλητικής συμπεριφοράς των ημιαγρίων στο Ολυμπιακό (βλέπε καταλυσιμότητα... σε βάρος ανύποπτων αθλητών, καμεραμέν κ.λπ. Η στήλη πως οι συνάδελφοι, οι οποίοι εθίστηνται από τον προπονητή Νίκο Αλέφαντο, λένε να υπερασπίσουν τον εαυτό τους να αποστομώσουν – αν μπορούν – υβριστή. Ήδη έχουν αργήσει...

Γιώργος Αρ

Επισημαίνουμε

μένουν τα κανάλια
ράφουν στα παλιά
τους παπούτσια
νόμους και
οφάσεις, σχετικά
με το θέμα της
τροφής του 1,5%
τα διαφημιστικά
ους έσοδα για τον
ελληνικό
ηματογράφο, που
κατοχυρωθεί με
εφαρμοστό νόμο.
κεί που μια τέχνη
χειμάζεται,
υτρώνουν ευτελή
σήριαλ, ένας
πτικοακουστικός
γκος σκουπιδιών,
επειδή έχουν στο
τους την πολιτική
υσία μπορούν να
ροϊδεύουν όσους
ακόμα επιμένουν
λιώς». Αφού από
καλαισθησία δεν
παλαβαίνουν στα
ιλια, θα μπορέσει
κάποιος να τους
βάλει να σέβονται
μάχιστον το νόμο;
ρεί, άραγε, να το
ει κάποιος εκ των
τουργών Τύπου ή
Πολιτισμού;

Γ. ΚΟΥΝΕΛΛΗΣ: ΧΩΡΙΣ ΤΙΤΛΟ, 1988.

46 ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΝΕΛΛΗΣ: ΠΛΟΥΣ ΕΛΛΙΜΕΝΙΣΜΕΝΟΣ

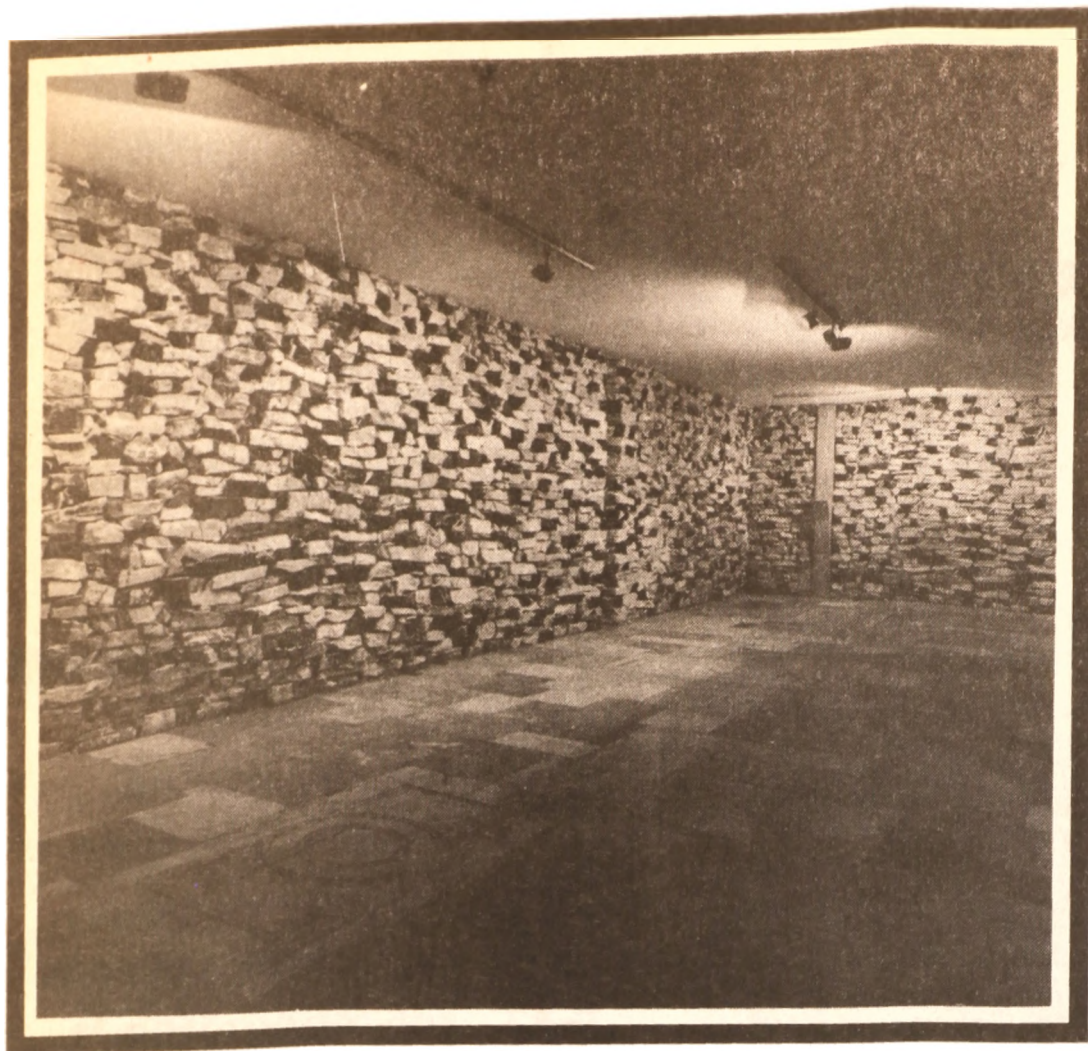
Η έκθεση του Γιάννη Κουνέλλη στο κύτος του πλοίου «Ιόνιον», στον Πειραιά, δεν είναι απλώς ένα σημαντικό γεγονός. Είναι ο τρόπος που προσηλώνεται στο έργο με τη συναίσθηση πως είναι εργάτης που ξέρει να υποτάσσει το σκληρό υλικό του... Μια κριτική παρουσίαση της νέας έκθεσης του καλλιτέχνη στην Ελλάδα επιχειρεί ο Αντώνης Ξηρουχάκης.ζ

53 ΚΑΡΛ ΠΟΠΠΕΡ

Η δύναμη της σκέψης του Καρλ Πόππερ, που πέθανε τον προηγούμενο μήνα, ήταν η δύναμη της απλής ιδέας. Η θέση του συμπυκνώνεται στη φράση: η επιστήμη πρέπει να κατατείνει στη διάψευση των επιστημονικών νόμων. Γράφει ο Αριστείδης Μπαλτάς.

56 Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΜΑΤΙΟΥ

Αν η «φωτογραφία είναι μια μορφή της γλώσσας», μήπως πρέπει να ρίξουμε μια ματιά στη φωτογραφική εκπαίδευση στην Ελλάδα; Γράφει ο Ι.Ν. Σκοπετέας.

Από παλιότερη παρουσία του Γ. Κουνέλλη στην Αθήνα. Χωρίς τίτλο, έργο του 1985. Ξερολιθιά, Γκαλερί Μπερνιέ.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΥΝΕΛΛΗΣ: Πλους ελλιμενισμένο

• Για την πλωτή έκθεση
«Ιόνιον»

Ενας σωλήνας πεπλατυσμένος πάνω σ' ένα μεταλλικό ντιβάνι: έργο του Γιάννη Κουνέλλη. Η εταιρία Ολυμπία γυμνή στο ντιβάνι της: έργο του Εντουάρντ Μανέ.

Ο Μανέ έκανε με το χρώμα έναν σχεδόν ασπρόμαυρο πίνακα – αυτό σκέφτομαι κοιτάζοντας το έργο του Κουνέλλη στο αμπάρι του φορτηγού πλοίου «Ιόνιον». Στάδια μιας αποπτώχευσης που η τέχνη συχνά επιφύλαξε στον εαυτό της, μιας δυσπιστίας προς εαυτόν, προς την πληθωρικότητα των μέσων της, προς την ευγλωττία τους και τους κινδύνους που εγκυμονεί. Αν όλα, μικρά και μεγάλα, έχουν από καιρό ειπωθεί, τότε το σημαντικό είναι η γλώσσα, το πώς κάθε φορά θα προσφέρουμε τα νοήματα, αποκαλύπτοντας μια αναπάντεχη όψη τους, αναγνωρίζιμη, δική μας.

Ο ρωμαίος καλλιτέχνης, εκεί στην ακτή Μιαούλη, στον Πειραιά, μέσα στο κύτος του πλοίου που επέλεξε ως έργο - χώρο των έργων του, εκθέτει παλαιότερη δουλειά του σε αναφορά προς το κέλυφος που την περιβάλλει και μερικά πρόσφατα έργα (κάποια για το

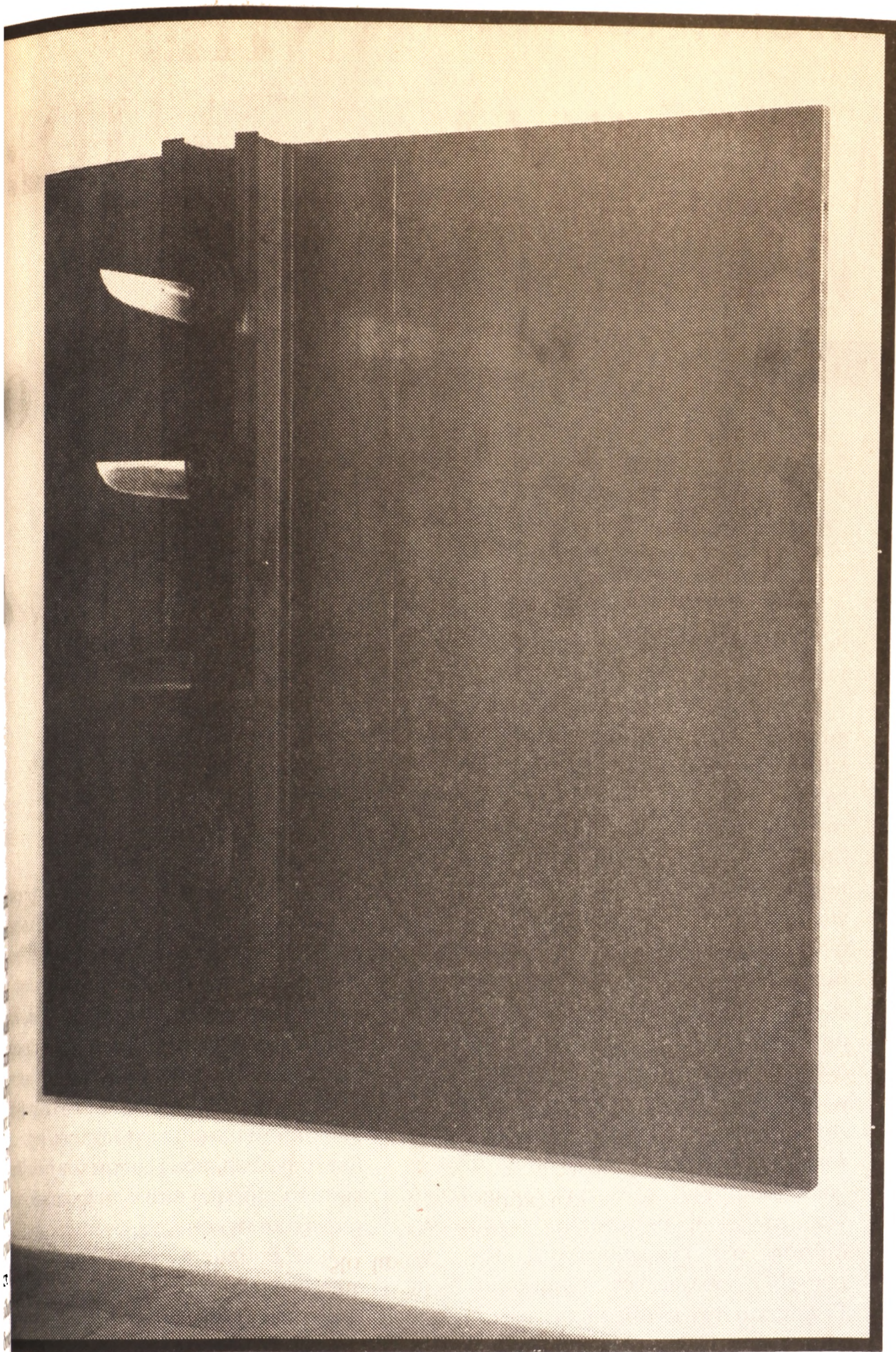
«Ιόνιον», κάποια άλλα εκτίθενται στην γκαλερί Μπερνιέ). Η πρωτοβουλία γι' αυτή την έκθεση είναι του Ιδρύματος Κωστοπούλου.

Εκείνος που περνά την μπουκαπόρτα του πλοίου μπαίνει σε μια σφαίρα συμπαγούς ήχου, μιας απολύτως αρμονικής συνομιλίας έργων και περιβάλλοντος χώρου. Τα πρωτογενούς ύλης μέσα έκφρασης του Κουνέλλη (κάρβουνο, σίδηρος, ξύλο, λινάτσα, πέτρα κ.λπ.) κι η αδρή, σχεδόν μηχανική, φύση της επέμβασης που υπέστησαν, προβιβάζουν τη σιδηροκατασκευή του «Ιόνιον», απελευθερώνουν ισχυρότερα απ' εκείνα μεγέθη αισθητικής δύναμης, προκαλούν την αποδυνάμωση της ενεργού συνείδησης των έργων έναντι της ενεργού λήθης που χάσκει στη φθορά του σιδήρου ο οποίος τα περιβάλλει και στην παρελθούσα, αλλά ισχυρή ακόμη, έννοια χρήσης που εγκλείει. Το πραγματικό δεν μεταμορφώνεται, το φαντασιακό απισχνούται.

Έχει και στο παρελθόν επιχειρήσει ο καλλιτέχνης να ενεργοποιησει χώρους βαρέων χρήσεων, νοηματοδοτώντας τους με μια ηθική

δράση ανατρεπτικού χαρακτήρα. Στο «Ιόνιον», αυτό δεν λειτουργεί. Ίσως επειδή έχει λείψει το στοιχείο της έκπληξης, που τρέπει τους κώδικες πρόσληψης καθιστώντας ποιητικό το τετνο. Ίσως επειδή το κύτος του πλοίου είναι χώρος μιας θορυβώδους αισθητικής συνεργασίας, ορυμαγδός του ήλιου που διαπερνά από κάθε σχισμή, ηλεκτρικοί μπητήρων, τριγμών και κραυγών μετάλλου που έχει υποστεί εξάισια οξείδωση. Όλα αυτά που επικίνδυνα προς τον αισθητικό.

Ωστόσο, η προσήλωση στον ήχο μάς υπενθυμίζει πως ο Κουνέλλης είναι εργάτης που ξέρει να τάσσει το σκληρό υλικό του. Η ρονομία του δρα ευθύγραμμο, μερικά, επίμονα. Αποσπάζει από την ορυκτή πυκνότητα της ύλης ήχο. Τα δεμένα με σύρμα σιδερένια, πάνω σε μεγάλα μεταλλικά μπλόκ, κάρβουνα σταλάζουν το φθόγγο τους, υποχρεώνοντας το σχήμα και νόημα, προκαλώντας άρθρωση μιας γλώσσας, η οποία νόημά της σχηματίζεται με

Γιάννη Κουνέλλη:
Χωρίς τίτλο, 1994.
Ατσάλι, μαχαίρια,
λινάτσα.

με την επιφυλακτικότητα και
αμφιγνότητα μιας χαλα-
ρυγμένης βρύσης. Ο λόγος του
στη σκληρότητα του υλικού του,
ερόσιο του σχήματός του, την
ρόση της λάμψης του. Είναι
ριπτό που μάχεται η τέχνη του
έλλη και το επίπλαστο μιας
συσσώρευσης σημασιών προς
νάλωση. Οι πέτρες - εκκρεμή
κθέτει στο «Ιόνιον» προσδιο-
ν το σίγμα του, την ελλειπτι-
τα της γραφής του, τη χαρού-
ανηρωτική δράση του πνεύ-

ματός του και τον πάντοτε παρόντα
κίνδυνο της βαρύτητας του ά-λο-
γου. Στην ελαφρή, ανεπαίσθητη αι-
ώρησή τους αισθανθήκαμε περισ-
σότερο το ακίνητο ταξίδι της ενερ-
γού συνείδησης του ζωγράφου-
πλάστη. Ο Κουνέλλης είναι δημό-
σιος καλλιτέχνης με την έννοια που
ο Μεσαίωνας και η Αναγέννηση
δίνουν στο χαρακτηρισμό. Πιστεύ-
ουμε πως τα έργα του, προσδιορι-
σμένα απ' τον καιρό τους, επέδρα-
σαν στη διαμόρφωση της εικόνας
του κόσμου, κάποιων καλλιεργη-

«Προκειμέ-
νου να δώσω
μορφή σε
αυτό που
θέλω να πω,
είμαι ικανός
να φέρω ένα
σύννεφο μέσα
σ' ένα
κοτέτσι».

μένων στρωμάτων των μεγάλων
δυτικών κέντρων. Σήμερα τα ίδια
έργα δεν είναι πλέον αποκαλυπτι-
κά ή ανατρεπτικά όπως τότε. Έχο-
ντας αναπτύξει πια τις στρατηγικές
της τέχνης του, ο Γ.Κ. της στέρησε
το στοιχείο του αιφνιδιασμού που
υπήρξε κατ' εξοχήν δραστικό. Τώ-
ρα, οι αντιστάσεις της ύλης υψηλής
αδράνειας που μορφώνει ο καλλι-
τέχνης είναι ορατές και τα έργα
του συχνά υποκύπτουν στην αισθη-
τική, στην ακτινοβολία της ύλης
τους παρά προβάλλουν την ηθική
του νοήματος που επιχείρησε να
τους εμφυσήσει ο δημιουργός τους.

Ο Γιάννης Κουνέλλης στέκει δυ-
νατός και ωραίος εμπρός απ' το έρ-
γο του. Προέχει εκείνο να τεθεί
πάλι εμπρός του.

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ

ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Ι. ΖΑΝΝΟΥ

Γιατί άραγε δεν μας είναι εύκολο να ξεχωρίσουμε, σήμερα, το αυθεντικό από το γελοίο; Μήπως είμαστε καθυστερημένοι που ακόμα καταλαβαίνουμε τα απλοϊκά που γράφανε παλιά οι αφελείς - ο Μαλρώ ή ο Ράσκιν, ας πούμε...

Αφιλοκαλούμεν γαρ μετά πολυτελείας..

πιο οικείο. Όμως αλίμονο, κι εδώ ανακαλύπτω πως έχω μείνει καθυστερημένος. Νόμιζα πως τα παράθυρα χρησιμεύουν για τον αερισμό και για να βλέπουμε τα έξω. Σήμερα όταν έχουν σχήμα σαν πατημένη κουτσουλιά, και γι' αυτό δεν ανοίγουν ούτε για να καθαριστούν, θολά και σκονισμένα αφού δεν τα ξεπλένει ούτε η βροχή, εκθειάζονται ως «παράθυρα σύννεφα» που «εκφράζουν μίαν αρχιτεκτονική που δηλώνει με λυρικά στοιχεία και ποιητικό ύφος την πολιτιστική της θέληση». Τέτοια νεφελώδη με τίτλο «Ποιητική θεώρηση Χώρου και Αρχιτεκτονικής» ποικιλμένα με «σημεία τοπογραφικής σύνθεσης φυσικά, μυθολογικά, αισθητικά, κοινωνικά, λειτουργικά για ν' αρχίσει η σύλληψη της σκηνοθεσίας, δηλαδή της ενορχήστρωσης του χώρου»(!!!)¹ έπεισαν τη γραμματεία Νέας Γενιάς για την ανάθεση της μελέτης του «Ιστορικού Πολύτοπου Βεργίνας Ευρωπαϊκή Ακαδημία Νεότητας» (;;;).

Μια Ντισνεϋλάντ όπου «θα φαντάζεστε πως ζείτε σε ένα μινωικό σπίτι, θα ντύνεστε με αρχαίες ελληνικές χλαμύδες, θα περιπλανιέστε σε λαβύρινθους, θα κρύβεστε στην κοιλιά του Δούρειου Ίππου και θ' αγγίζετε τα φτερά του Δαιδάλου».² Αν είχαμε ακόμα έστω και λίγο το αισθητήριο του γελοίου δε θα διακινδυνεύαμε να γίνουμε περίγελως κοντά στους τάφους της Βεργίνας. Θα μας ήταν εύκολο να ξεχωρίσουμε το αυθεντικό από το κίβδηλο.

Όμως ούτε τα μάτια μας αλλ' ούτε και τ' αυτιά μας μας βοηθάνε πια σε κάτι τέτοιο. Γι' αυτό σερβίρεται ως αυθεντική η «άγνω-

στη ως τώρα κοσμική βυζαντινή μουσική. Αιώνες την έκρυβε ζηλόφθονα η εκκλησία. Στην τηλεόραση παρουσιάζεται σαν σκηνηνική και σαν μπαλέτο με το κατά σκηνηνικό: έναν αρχαίο δωρικό να «γνήσια όργανα βυζαντινά» (φλάουτο, πικόλι) εισβάλλει και στο Μέγαρο Μουσικής στολισμένο και με λάβαρα τη περίπτωση.

Μουσικοκριτικός πληροφορεί πως στάμε χάρη μεγάλη στον «εμβρυονισμό» που ξεχώνιασε απ' τα αραχνιασμένα ντούκια τη μουσικήν αυτή³. Το ακροατήριο χειροκροτεί και δεν γιουχάρει, ακούει και δεν ακροάται πια. Τ' αυτιά του δεν ξέρουν το κίβδηλο από τ' αυθεντικό, τ' αυτιά από τη μουσική.

Όμως βρίσκονται και μερικοί να διακρίνουν και ν' αποκαλύψουν πως τα μάτια που παρουσιάζονται ως νεοελληνικά λυφθέντα είναι γνωστά εδώ και χρόνια.

Έτσι είναι φρονιμότερο που ο «αυθεντικός» δηλώνει σήμερα ερευνητής αρχαιοελληνικής μουσικής για να ταξινομήσουν την κατασκευή οργάνων του 19ου αιώνα αρχαιοελληνικής μουσικής Μινίας. Σίγουρα δεν θα βρεθεί κανένας ισχυρισμός πως θυμάται διαφορετικό ήχο πρίν από 2000 χρόνια.

Όμως, η απώλεια του χρήσιμου αυτιού δεν είναι φαινόμενο ελληνικό. Στη μακρινήν Ιαπωνία εισάγονται σημιοί αρχιτέκτονες για να συμβάλουν τα έργα τους στην εκρηκτική ανάπτυξη πολιτισμική πρόοδο. Ανάμεσά τους ο σκωτσέζικος γάλλος ντιζάινερ που διακρί-

Φοβούμαι πως με όσα έγραψα για το γελοίο και την απώλεια του αισθητηρίου του γελοιοποιήθηκε ο ίδιος.

Ομολόγησα πως έψαχνα μάταια να βρώ με τα μάτια σχήμα σε έργο γλυπτικής. Κάτι τέτοιο όμως φαίνεται πως δεν το 'χει πια ανάγκη η σύγχρονη τέχνη. Παραδέχτηκα ακόμα πως με το μυαλό είμαι ανίκανος να συλλάβω νόημα στις εκθιαστικές περιγραφές των αρετών που ανακαλύπτουν στα τέτοια καλλιτεχνήματα οι τεχνοκριτικοί. Καθυστερημένος, μόλις που μπορώ ακόμα να καταλάβω τα απλοϊκά που γράφανε τα παλιά τα χρόνια αφελείς. Ο Μαλρώ, ο Ράσκιν... Κι ο Μπωντλαίρ ακόμα, που ζήλευε τους τεχνοκριτικούς οι οποίοι, την αξία του καλλιτέχνη που κρίνουν, την κάνουν να ξεθωριάζει μπροστά στη δική τους τη λαμπερήν ευφράδεια.

Αφού, λοιπόν, η σύγχρονη η τέχνη δεν είναι για τα κότσια του καθενός, καλά θα κάω να περιοριστώ στην τέχνη τη δικιά μου, την Αρχιτεκτονική, να νιώθω σε κλίμα

Το ...μεταμο-
ντέρνο της
Βασ. Σοφίας.
Νομίζαμε πως,
στην αρχιτε-
κτονική, τα
παράθυρα είναι
για να παίρ-
νουμε αέρα
και να κοιτάμε
έξω...

υτοκίνητο δεν χρησιμεύει παρά για
αφέρεται αυτό καθεαυτό ή να μετα-
σύμβολα. Αντιλαμβάνομαι λοιπόν
πιο πρακτικό ακόμα είναι το τρέξι-
τα πόδια και ότι για να τρέχουμε θα
ιαλύτερο να είχαμε τρία πόδια. Θα
ρος την χειρουργική, αλλά δεν είναι
ξεκαθαρισμένο. Θα ξαναρχίσω με
λογία και θα αποφασίσω να αλλάξω
ταση του DNA»!

επής σ' αυτά τα εμπνευσμένα έπη
ε στο Τόκιο τεράστιο στυλινό, λίγο
λό, λίγο παραζουλισμένο παραλλη-
δο που έχει στην κορυφή ένα ολό-
αντικείμενο με σχήμα απροσδιόρι-
ο βάπτισε «Χρυσή Φλόγα». Μερικοί
νέζοι, σίγουρα καθυστερημένοι κι
μα που διαθέτουν ίσως ακόμα αι-
ριο του γελοίου, το ονομάζουν «το
σκ...».

λοκαλούμενον γαρ μετά πολυτελεί-
φιλοσοφούμεν μετά μαλακίας» από
λάδα ως και την Ιαπωνία, πολλοί
παπιάνομαστε με τέχνες, με κριτική
πτεκτονική. Άλλωστε οι αρχιτέκτο-
ν χτίζουμε πια, δεν κατασκευάζουμε
. Στην καταναλωτική μας κοινωνία
συμε αντικείμενα για πούλημα.

Το πρώην ξενοδοχείο «Ατενέ Παλλάς»
στην οδό Σταδίου, με δύο μονάχα καινούρ-
γιες επιγραφές-ζωνάρια, έπαψε να είναι
αρχιτεκτόνημα. Έγινε χριστουγενειάτικο
πακέτο με τις κορδέλλες του.

Αδιάφοροι να συνθέσουμε αισθητικά με
λιτότητα, να φιλοκαλούμεν μετ' ευτελείας.
Ανίκανοι για τέχνη καταφεύγουμε σε τε-
χνάσματα. Κολώνες που κρέμονται, αετώ-
ματα λοξά, θόλοι μισοκομμένοι, φορούσια
παραφουσκωμένα, χωρίς σύνθεση, χωρίς
ειρμό χρησιμοποιούνται για παραγωγή
αντικειμένων όσο γίνεται πιο φανταχτε-
ρών, για να πουλιώνται καλύτερα.

Ντυμένα τα εμπορεύματα φύρδην μίγδην
με ξεπερασμένα φτιασίδια και πλουμίνια,
μορφολογικά στοιχεία από παλιότερους
ρυθμούς, παρατάσσονται στα πεζοδρόμια
έτσι μεταμφιεσμένα (γαλλιστί τραβεστί)
έτοιμα να εκδοθούν.

Δεν νιώθουμε αηδία. Το απωλέσαμε το
αισθητήριο του γελοίου.

1. Συνέντευξη Ντόρας Ηλιοπούλου – Ρογκάν με
τον αρχιτέκτονα Βαρλάμη. Καθημερινή, 18.6.86
2. Καθημερινή, 12.6.90
3. Πρόγραμμα Συναυλίας Χρ. Χάλαρη, ΟΜΜΑ
8-9. 1.93.
4. Περιοδικό Κατοικία.

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Περιλαμβάνονται κείμενα των:
Άλκη Βατόπουλου, Γ. Γεννηματά,
Σπ. Δοξιάδη, Γ. Ευδοκιμίδη,
Γ. Κριμπά, Στ. Καφαντάρη, Γ.
Κυριόπουλου, Ηλ. Κούβελα, Ν.
Μακού, Μ. Μυλωνάκη, Γερ.
Πεντόγαλου, Φ. Σαλαμίνιου, Κ.
Στεφανή, Δ. Τριχόπουλου, Γ. Τούντα,
Αγγ. Χατζάκη, Θ. Χατζόπουλου.

KΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΑΘΗΝΑ 1983

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ • ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ
ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΠΕ
ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6 • 106 78 ΑΘΗΝΑ •
ΤΗΛ: 3645133 • FAX: 3607878

ΚΑΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΕΔΩ...

ΤΟ ΦΑΝΑΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Την Τρίτη 18 Οκτωβρίου ξεκινάει σειρά συναυλιών το ΦΑΝΑΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ, ΒΟΣΠΟΡΟΣ στο Θέατρο ΣΦΕΝΔΟΝΗ Μακρή 4 - Μακρυγιάννη μέχρι και τις 25 Οκτωβρίου.

Κάτω από τη μουσική επιμέλεια του Νικηφόρου Μεταξά, το συγκρότημα θα παρουσιάσει τη δισκογραφική του δουλειά «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΙ ΑΣΙΚΙΚΑ», που είναι μια συνέχεια της πορείας του μουσικού σχήματος ΒΟΣΠΟΡΟΣ, περνώντας μέσα από το χρόνο παρελθόν στη σύγχρονη δημιουργικότητα.

Τη Δευτέρα 17 Οκτωβρίου, το «ΦΑΝΑΡΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ» θα παρουσιάσει τη δουλειά του στους δημοσιογράφους.

ΟΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

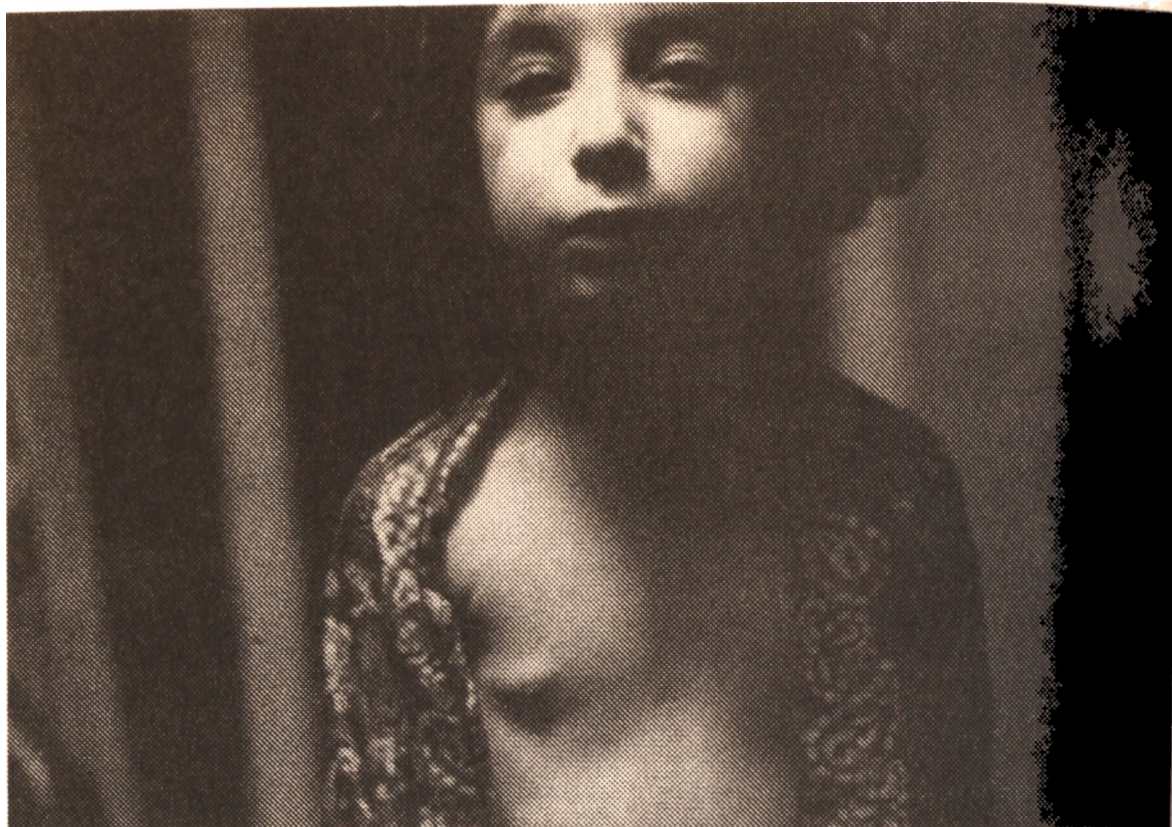
- Ο Γιώργος Καρακίτσος πραγματοποιεί έκθεση ζωγραφικής στην αίθουσα τέχνης Εποχές (Κηφισίας 263, Κηφισιά) στην οποία θα εκτεθούν περίπου είκοσι πίνακες σε λάδι, όλοι δημιουργίες των τελευταίων τριών χρόνων. Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 27 Οκτωβρίου.

- Από τις 3 Οκτωβρίου, έχει εγκαινιαστεί η έκθεση φωτογραφίας του Χρήστου Ραφτόπουλου στο κέντρο σύγχρονης τέχνης Ιλεάνα Τούντα (Αρματολών & Κλεφτών 48, Αθήνα). Θα διαρκέσει έως τις 29 Οκτωβρίου.

- Η ενδιαφέρουσα δουλειά του ξυλογλύπτη Αστέρη Γκέκα θα εκτεθεί στο Ιωνικό Κέντρο (Λυσίου 11, Πλάκα). Η έκθεση έχει ήδη αρχίσει και θα διαρκέσει έως τις 20 Οκτωβρίου. Κάθε Κυριακή θα λειτουργεί στο χώρο της έκθεσης εργαστήριο ξυλογλυπτικής, στο οποίο ο καλλιτέχνης θα διδάσκει σε παιδιά τα μυστικά της τέχνης του.

- Ο διάσημος βιολονίστας Αϊζακ Στερν θα βρεθεί για πρώτη φορά στην Ελλάδα και θα δώσει δύο ρεσιτάλ στο Μέγαρο Μουσικής στις 16 και 17 Οκτωβρίου. Η προπώληση εισιτηρίων έχει αρχίσει από τις 26/9.

- Στην αίθουσα τέχνης Κρεωνίδης (Κανά-

Ο ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ

Στις 10 του μήνα τελείωσε η έκθεση στο Μύλο της Θεσσαλονίκης, στις 19 μεταφέρεται στην Αθήνα, στο Κέντρο Τεχνών του Δήμου Αθηναίων (Πάρκο Ελευθερίας).

Τα μέλη του Φωτογραφικού Κύκλου εκθέτουν τη δουλειά τους, δείγμα της οποίας (έργο του Γιώργου Στέφα) δημοσιεύουμε. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι το τέλος του μήνα.

ρη 29, Κολωνάκι) εκθέτει έργα του ο Christian Pletenburg-Brechneff, τα οποία έχουν θέμα τη Σίφνο, από το 1972 έως σήμερα. Η έκθεση έχει ξεκινήσει από τις 8 Οκτωβρίου και θα λειτουργήσει έως τις 22 Οκτωβρίου.

- Μια ενδιαφέρουσα συζήτηση διοργανώνουν η Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού και το περιοδικό Μνήμων με θέμα: «Η διδακτική της ιστορίας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ανελαστικότητες, παλινδρομήσεις και διαφυγές προς σύγχρονα διδακτικά μοντέλα». Η εκδήλωση αυτή αποτελεί μέρος ενός κύκλου συναντήσεων και συζητήσεων που διοργανώνουν οι παραπάνω φορείς. Η συζήτηση θα γίνει στα γραφεία της εταιρείας, Ζωσίμου 11 (κάθετος Λασκαρέως), και θα αρχίσει στις 8.30 μ.μ.

- Μια είδηση που μας έρχεται από την Κύπρο. Έχει ήδη ξεκινήσει από τις 4 Οκτωβρίου, στο Κέντρο Τέχνης Διάσηρο (Ευανθούς 18, Λευκωσία), η έκθεση ζωγραφικής της Χαράς Μεταξά με τίτλο

«Ανοιγμα στον ουρανό» και θα διαρκέσει έως τις 22 του μηνός.

- Ένας από τους κορυφαίους μουσικούς της τζαζ, θα βρεθεί στις 25 Οκτωβρίου στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Ο 55χρονος πιανίστας Mc Coy Tuner, πλαισιωμένος από τον μπασίστα Avery Sharpe και τον ντράμερ Aaron Scott, θα προσφέρει μοναδική βραδιά στους φίλους της τζαζ στην Αίθουσα Φίλων της Μουσικής.

- Στις 5 Οκτωβρίου, στο Σινεάκ του ραϊά προβλήθηκε σε «αβάν πρεμιέρα» η ταινία του Διονύση Γρηγοράτου Το τικό μας θέατρο, η οποία αναφέρεται στα 100 χρόνια ζωής του Δημοτικού Θεάτρου Πειραιά. Αρκετά ανέκδοτα και σπάνια ντοκουμέντα από σημαντικές παραστάσεις του Δημοτικού Θεάτρου. Μια πολύ ενδιαφέρουσα δουλειά, για την οποία όμως γεννιέται το ερώτημα για ποιον έπρεπε να γίνει η «αβάν πρεμιέρα» πέραν των δημοτικών εκλογών και όσον στον επίσημο εορτασμό των 100 χρόνων του θεάτρου τον προσεχή Απρίλιο;

Ευχετήριες κάρτες Unicef

Unicef

Λένουν το

χαμόγελο

εκατομμυρίων παιδιών

ΜΟΥΣΙΚΗ

του ΝΕΚΤΑΡΗ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Περικλής Κούκος την τελευταία πενταετία έχει φέρει μια ανανέωση στο λυρικό μας θέατρο. Η επαναφορά του φανταστικού και του μύθου είναι οι πιο έκδηλες προσφορές του.

Μια αναμενόμενη «αποκάλυψη»

Θα μπορούσαμε μιλώντας κάπως γενικά να πούμε για μια απρόσμενη άνθηση της όπερας στον τόπο μας. Για μια άνθηση των σύνθετων αυτών και πολυδάπανων δημιουργιών που στα τελευταία χρόνια έχει παραχθεί ένας όχι ευκαταφρόνητος αριθμός από νέους κυρίως έλληνες συνθέτες.

Και θα μπορούσαμε ακόμα να αναφέρουμε ότι ανάμεσα σ' αυτές τις νέες δημιουργίες, είχαμε την ευκαιρία να αντικρίσουμε και κάποιες που συγχρόνως με την απήχησή τους στο κοινό, μας έφεραν έναν νέο και ελπιδοφόρο «αέρα», μια αίσθηση απρόσμενης ζωντάνιας για τα δεδομένα του καιρού και του τόπου μας.

Κάνοντας αυτές τις γενικές σκέψεις πάνω στα οπερετικά έργα των ημερών μας, στεκόμαστε στο όνομα ενός νέου — πολύ νέου για τον μουσικό χάρτη του τόπου μας — συνθέτη, του **Περικλή Κούκου**. Ένας συνθέτης που από το πρώτο του (μονόπρακτο) έργο για το λυρικό θέατρο, αποδείχτηκε ένας εξαίσιος «τεχνίτης», ένας μουσικός που ξέρει να γράφει ενδιαφέρουσες όπερες στον

20ό αιώνα.

Ο *Μανουέλ Σαλίνας*, από την ομώνυμη νουβέλα του **Τάσου Ρούσσου** *Τα χειρόγραφα του Μανουέλ Σαλίνας*, είναι η τρίτη όπερά του μετά τον *Κονρουά και τις κόπιες του* και το *Όνειρο καλοκαιρινής νύχτας* που κινείται κι αυτή μέσα στο χώρο του φανταστικού, σχηματίζοντας ένα είδος τριλογίας, όπως λέει ο συνθέτης.

Ο Περικλής Κούκος, με τα έργα του αυτά, δεν είναι υπερβολή να πούμε πως την τελευταία πενταετία έχει φέρει μια ανανέωση

στο λυρικό μας θέατρο. Η

«επαναφορά» του φανταστικού και του μύθου, τα φαινomenικά «απλό» των θεμάτων

που έχει μεταχειριστεί και οι «προεκτάσεις» τους, η αίσθηση αυτή μιας «άλλης» θεματολογίας στην όπερα, που ωθεί και σε μιαν «άλλη» κατεύθυνση την όλη εικόνα των παραστάσεων του λυρικού θεάτρου, είναι οι πιο έκδηλες προσφορές του Κούκου.

Ο Μανουέλ Σαλίνας, «γεννημένος στη Μάλαγα, πρώην σπουδαστής, πρώην πλοηγός, караβοτσακισμένος, γράφω τα όσα μου έτυχαν από τη μέρα που βρέθηκα μισοπεθαμένος σ' ένα παράξενο ακρογιάλι στο νησί των Σκύλων, όπως ονοματίζουν οι Πορτογάλοι το αλλόκοτο αυτό μέρος». Σ' έναν τόπο όπου συναντά τον Γιατ-Κα, μύστη μιας φυλής, που οι ήχοι της αρχαίας της γλώσσας είχαν τη δύναμη να πλάθουν, να δημιουργούν τα «όντα των λέξεων». Κάτοχος πλέον αυτής της «ιερής γλώσσας», ο Σαλίνας προσπαθεί να δημιουργήσει. «Πλάθει» την Μπιάνκα, την αγαπημένη του από το Τολέδο και την καταστρέφει αργότερα μέσα στη φωτιά από κακή εκφορά των ιερών λέξεων. Και μόνος τέλος, μένει ελπίζοντας πως πριν από το θάνατό του θα βρει τη σωστή «λέξη» που θα τον κάνει να παλέψει με την αιωνιότητα. Το έργο διαρθρώνεται ανάμεσα στο μακρινό παρελθόν του 1503 της ιστορίας

και στο παρόν, όπου ένας καθηγητής καλύπτει και μελετά τα χειρόγραφα της γησινης· παίρνοντας μάλιστα το τέλος από τον ίδιο τον Σαλίνα, που έχει το χρόνο.

Πάνω στην πολύ προσεγμένα διαμένη σε λιμπρέτο νουβέλα από τον Τάσο Ρούσσο, ο Περικλής Κούκος δημιουργεί ένα ζωντανό και νευρώδες έργο, σφμεμένο και στέρεο τόσο στη δραματική όσο και στη διάρθρωση του μουσικού. Χωρίς να αρνηθεί τον «ιστορικόταμερισμό» της όπερας σε άριες, χορευτικά και χορωδιακά, χωρίς να τεί το «πρωτοποριακό για το πρωτόκό», παρουσίασε ένα τρίπρακτο δράσιμο συμπαγές, εκπληκτικά δοκαι ομοιογενές. Υπήρχε μια αίσθησικής συνέχειας, αμείωτου ενδιαφέ όπου ο κάθε ήχος ερχόταν ως αναμεσυνέχεια της μουσικής δράσης, χω να προκληθεί κάποια μονοτονία ή δία. Μελωδικός όσο χρειαζόταν, λεικός και ανεξαρτημένος από δήθεν φάνειες ή απλοϊκότητες, ο μουσικός του Π. Κούκου ήταν μια αποκάλυψη «αποκάλυψη» αναμενόμενη, μια παχρη τώρα δράση του μας είχε προ για τις δυνατότητες και την τεχνική

Στον ενθουσιασμό μας για τον Μ Σαλίνας δεν είναι βέβαια αμέτοχοι ντελεστές της παράστασης, που επί την υποστήριξαν με τον καλύτερο. Υπό τη διεύθυνση του **Geza Oberi** *Ορχήστρα της Όπερας της Βουδαπε* *Χορωδία του Εθνικού Ωδείου και κλασικό Χορωδιακό Σύνολο* (σε διλία **Β. Πατρικίδη** και **Σπ. Κλάψη**) και οι μονωδοί **Κ. Πασχάλης** (Σαλί Τερζάκης (Καθηγητής), **Φρ. Βο** (Γιατ-Κα), **Μ. Αράπη** (Μπιάνκα), **Χαηλίδη** και **Μ. Φιδέλη**.

Λειτουργική αποδείχθηκε η σκη του **Βασίλη Νικολαΐδη**, ειδικά στηνση των χρόνων (παρελθόν - παρόν) και οι χορογραφίες του **Κ. Ρήγου** σπαστα τμήματα στη ροή της δράσης.

Τελειώνοντας θέλουμε να σταθ πάλι στον συνθέτη. Ο Π. Κούκος μουσικός που ξέρει να συνθέτει. θέτει τη φωνή της **Μ. Φαραντούρη** (γούδι του προλόγου) με τις κατεξοκές φωνές των μονωδών, χωρίς τί ξενίζει. Μπορεί να κινείται με άνε μεσα στις «διάφορες» μεταξύ τους επιρροές, χωρίς να επιζητά ανα εντυπωσιασμούς· επιζητά μόνο τηνητητα και τη ζωντάνια του έργου του. το καταφέρνει με τον καλύτερο τρόπο.

**КАРЛ
ПОППЕР**

του Αριστείδη Μπαλιτά

Λετο φόβο μήπως απλουστεύουμε υπερβολικά τα πράγματα, ίσως μπορούμε να διακινδυνεύουμε τον ισχυρισμό ότι το έργο καθε-
 από τους μεγά-

...τους μεγα-
 φιλοσόφους
 ...ται, σε τε-
 ...ία, βέβαια,
 ...ση, σε μία
 ...καταλυτι-
 ...τορία, σε
 ...μοναδική
 ...ική έν-
 ...σε μία
 ...δέα. Και
 ...τα σε μια
 ...α, έννοια
 ...η οποία
 ...να

...σόφους. Μία και ιδιαίτερα
 ...απλή ήταν η δική του
 ...κεντρική ιδέα, μια ι-
 ...δέα, όμως, η ο-
 ...ποία έγινε στα
 ...χέρια του
 ...κριτικό ό-
 ...πλο το
 ...οποίο
 ...του ε-
 ...πέτρεψε να
 ...πει κάτι ιδιαί-
 ...τερο, ευδιάκρι-
 ...το, και μερικές φο-
 ...ρές σημαντικό για τα
 ...πλείστα από όσα συνέ-
 ...βαιναν γύρω του.

Απλουστεύοντας και πάλι τα
 ...πράγματα, μπορούμε να πούμε
 ...ότι η κεντρική αυτή ιδέα όχι μόνον δεν
 ...συνοδεύεται από εκείνη τη γοητευτι-
 ...κή αχλύ που συνήθως χαρακτηρίζει
 ...τις μείζονες φιλοσοφικές αποφάνσεις,
 ...καθιστώντας τες διαφορούμενα αποστάγ-
 ...ματα υψηλής σοφίας, αλλά και δεν φαίνε-
 ...ται να διεκδικεί

Από αυτή τη σκοπιά, ο Πόππερ δεν έχει να ζηλέψει τίποτε από τους μεγάλους φιλοσόφους. Μία και ιδιαίτερα

Απλουστεύοντας και πάλι τα πράγματα, μπορούμε να πούμε

για λογαριασμό της τύποτε περισσότερο από το αυτονόητο. Έτσι, ακόμη και όσοι δεν έχουν εντυφλήσει ιδιαίτερα στους φιλοσοφικούς λειμώνες κατανοούν πολύ εύκολα ότι ανάμεσα στην επιβεβαίωση και στη διάψευση μιας καθολικής πρότασης υπάρχει μια μη αναγώγιμη λογική ασυμμετρία. Για να εδραιωθεί η αλήθεια, π.χ. της πρότασης «Όλοι οι κύκνοι είναι άσπροι», χρειάζεται να εξετασθούν *όλοι* ανεξαιρέτως οι κύκνοι ένας προς έναν. Αντίθετα, για ναδειχθεί ότι η ίδια πρόταση είναι ψευδής, αρκεί να βρεθεί *μόνον* ένας κύκνος που δεν είναι άσπρος. Η ιδέα του Πόππερ είναι όλη κι όλη αυτή.

Ωστόσο, κι από εδώ αρχίζει ο Πόππερ να γίνεται σημαντικός φιλόσοφος, δεν ανήκουν στη σφαίρα του αυτονόητου ούτε οι άμεσες συνέπειες αυτής της ιδέας ούτε οι επιπτώσεις της στη σκοπιά ή στον τρόπο με τον οποίο μπορούν να προσεγγιστούν διάφορα ζητήματα ούτε στο πόσα ή στο ποια είναι τελικά τα ζητήματα αυτά.

53

Πόππερ γνώριζε λιγότερο ή περισσότερο καλά, το ερώτημα αυτό ήταν ουσιαστικά άνευ αντικειμένου: προφανώς, ο μόνος ρόλος που παρατήρηση και πείραμα καλούνται να παίξουν είναι το να επαληθεύσουν τον οικείο επιστημονικό νόμο. Όσες δε περισσότερες παρατηρήσεις ή πειράματα το κάνουν, τόσο καλύτερα εδραιώνεται ο νόμος αυτός, μολονότι δεν μπορούμε ποτέ να είμαστε λογικά, δηλαδή απολύτως, βέβαιοι για την αλήθεια του, αφού είναι αδύνατο να εξετάσουμε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις όπου αυτός οφείλει να εφαρμόζεται. Με δεδομένη αυτή την ξεκάθαρη θέση, τα μέλη του Κύκλου προχωρούσαν στην αποσαφήνιση των άλλων ζητημάτων που έθετε η όλη προσέγγισή τους, ανάμεσα στα οποία πρόβαλλε ως σημαντικό η διατύπωση ενός κριτηρίου νοήματος που θα στηριζόταν ακριβώς σε αυτή τη θέση περί επαλήθευσης.

Ο Πόππερ διαχώρισε τη θέση του από τους συναδέλφους του αυτούς, γιατί η κεντρική ιδέα του φώτιζε το ζήτημα από μια διαφορετική σκοπιά. Οσεσδήποτε περιπτώσεις κι αν βρεθούν που επαληθεύουν κάποιον επιστημονικό νόμο, μπορεί να ενισχύσουν τους όρους αποδοχής του και να «επιρρωννύουν» (corroborate) τον ίδιο, αλλά δεν τον καθιστούν ποτέ αληθή. Κατά συνέπεια, μια ακόμη παρατηρησιακή ή πειραματική επαλήθευσή του δεν συνεισφέρει τίποτε το αξιόλογο στις επιστημονικές εξελίξεις, ισοδυναμώντας με την απλή συντήρηση των επιστημονικών πραγμάτων ως έχουν. Από την άλλη μεριά όμως, αν κατορθώσουμε να ανακαλύψουμε έστω και μία μόνον περίπτωση που διαψεύδει τον νόμο, κάτι σημαντικό έχει συντελεστεί: και είμαστε λογικά βέβαιοι ότι αυτός είναι αμετάκλητα ψευδής και, λόγω αυτού του γεγονότος, έχει προκληθεί μια ανατροπή στη διαδικασία της επιστημονικής εξέλιξης. Ανάλογα με τη σημασία του νόμου και τη θέση του μέσα στο όλο επιστημονικό οικοδόμημα, η ανατροπή αυτή ωθεί την επιστήμη να κάνει το αντίστοιχο μικρότερο ή μεγαλύτερο άλμα. Όπως μάλιστα δείχνουν στον Πόππερ πεντακάθαρα οι επαναστάσεις της θεωρίας της Σχετικότητας και της Κβαντικής Μηχανικής, που βρίσκονταν σε εξέλιξη την εποχή που ο ίδιος γράφει, τέτοια άλματα είναι, καθώς προκαλούνται από κάποια αναπάντεχη διάψευση, ότι συμπυκνώνει καλύτερα τη δημιουργική δύναμη της επιστήμης, καθιστώντας την

άσκησή της δραστηριότητα ερεθιστική και ριψοκίνδυνη. Χωρίς τέτοια άλματα, η επιστήμη παραμένει υπόθεση ρουτίνας, χωρίς ουσιαστικό ενδιαφέρον.

Η τοποθέτηση αυτή ισοδυναμεί με μια μεθοδολογική συμβολή προς τους επιστήμονες όλων των κλάδων και όλων των ειδικοτήτων. Τους καλεί να μην εφησυχάζουν με τετριμμένες επαληθεύσεις, οι οποίες τις περισσότερες φορές μπορούν να επιτευχθούν εύκολα. Έτσι κι αλλιώς, όσες κι αν είναι αυτές, δεν πρόκειται να εδραιώσουν την αλήθεια του νόμου. Αντίθετα, οι επιστήμονες οφείλουν να αναζητούν τις συνθήκες εκείνες που μπορούν να καταστήσουν το νόμο *επισημασμένη*, δηλαδή τη δοκιμασία του, όσο το δυνατόν, σκληρότερη. Αντί να μετράμε άσπρους κύκλους στον Εθνικό Κήπο και στα πέριξ, είναι μεθοδολογικά πολύ πιο γόνιμο το να ψάξουμε τι γίνεται στην εξωτική εκείνη χώρα όπου τα άσπρα πουλιά σπανίζουν. Κι αυτό γιατί αν ο νόμος αντεπεξέλθει στις πιο δύσκολες δοκιμασίες στις οποίες οι επιστήμονες θα τον υποβάλουν, η «επίρρωσή» του αποκτά σημασία. Και αν δεν αντεπεξέλθει, έχει συντελεστεί κάτι πολύ σημαντικότερο: έχουμε μάθει πλέον με βεβαιότητα ότι αυτός είναι ψευδής, οπότε η επιστήμη μπορεί να προτείνει μια τολμηρή νέα υπόθεση που θα της επιτρέψει να προχωρήσει στο επόμενο άλμα. Η θέση του Πόππερ συμπυκνώνεται σε μια λέξη: οι επιστημονικές προσπάθειες οφείλουν να κατατείνουν στη *διάψευση* των επιστημονικών νόμων.

Αυτή η τοποθέτηση της διάψευσης στο επίκεντρο της επιστημονικής δραστηριότητας οδηγεί στην ανάδειξη της *κριτικής στάσης* ως την κατ' εξοχήν επιστημονική στάση. Και αυτό έχει δύο πολύ σημαντικές επιπτώσεις, μία για τους επιστήμονες και μία για την ίδια την επιστήμη. Συνεπάγεται, πρώτον, ότι ο επιστήμονας δεν είναι άξιος του ονόματός του αν μένει ικανοποιημένος με τα όσα έχει επιτύχει μέχρι στιγμής η επιστήμη του, αν δεν επιδιώκει διαρκώς να θέτει σε δοκιμασία τις παγιωμένες αντιλήψεις, ακόμη και τις δικές του, όλα όσα έχουν γίνει άκριτα δεκτά ως αληθή, όσο σεβάσμια κι αν είναι αυτά. Όπου υπονοείται, βέβαια, ότι μια τέτοια κριτική στάση δεν μετατρέπει την επιστήμη σε ξέφραγο αμπέλι, γιατί αυτή δεν μπορεί να παίξει το ρόλο της αν δεν εδράζεται στην *πειθαρχία* που διέπει την εν γένει επιστημονική δραστηριότητα και ειδικότερα τις παρατη-

ρησιακές και πειραματικές της δυνάμεις. Η διαψευσιοκρατία του Πόππερ ριζείται, όπως είπαμε, σε μια *καθαρή* αsymμετρία, ενώ μπορεί να αναπαραστήσει μόνον εφόσον σέβεται απολύτως την *λογικότητα* της επιστημονικής πράξης. Με αυτή την έννοια, οι κανόνες οποιούς οφείλει να υπόκειται η επιστήμη, πρακτική, αυτοί που συναπαρτίζονται από την επιστημονική μεθοδολογία και θεωρία, όπως και την πρέπουσα ηθική του επιστήμονα, μπορούν να συνοψιστούν με το όνομα που έδωσε ο Πόππερ στη προσέγγισή του: *κριτικός ορθολογισμός*.

Από την άλλη μεριά, αν η ορθολογική στάση συνιστά την κατ' εξοχήν επιστημονική στάση, τότε η επιστήμη μπορεί να οριοθετηθεί από άλλα εγχειρήματα λογικές βλέψεις, με τη χρησιμοποίησή τους ακριβώς του κριτηρίου. Πράγμα που σημαίνει ότι επιστημονικές είναι εκείνες οι καθολικές προτάσεις που μπορούν να διαψευσθούν εμπειρικά από την παρατήρηση και το πείραμα. Σε αντιδιαστολή με τους υποστηρικτές του Λογικού Σκεπτικισμού ή Εμπειρισμού, οι οποίοι διέκριναν την επιστήμη από τη μεταφυσική με ένα κριτήριο νοήματος (έχουν νόμον εκείνες οι καθολικές προτάσεις οποιές μπορεί να υποδειχθεί μια κριμένη διαδικασία επαλήθευσης), που ισχυριζόταν ότι η έμφαση στο να είναι παραπλανητική. Όχι μόνο γιατί ισχυριζόμαστε ότι οι προτάσεις της φυσικής στερούνται παντελώς νοήματος, αποτελεί ακραία υπερβολή, δηλαδή αλλά κυρίως γιατί έτσι δεν μπορούμε κατανοήσουμε την ιδιαιτερότητα της επιστήμης. Η επιστήμη διακρίνεται από την ψευδο-επιστήμη όχι γιατί οι προτάσεις της τελευταίας δεν έχουν νόημα, αλλά γιατί αυτές δεν μπορούν εγγενώς να επαληθευθούν, αποτελώντας δόγματα που στατικά αρνούνται να υποβληθούν σε δοκιμασία της έλλογης κριτικής.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ της ποσειδωνικής δεν αρκέστηκε στο να αποδώσει ουσιαστική ψευσιμότητα το ρόλο της μεθοδολογικής αρχής που επιδιώκει να καθοδηγήσει την επιστημονική έρευνα, αυτόν της αρχής που οφείλει να διέπει την επιστημονική δεοντολογία, και αυτόν του κριτηρίου οριοθέτησης της επιστήμης από την ψευδοεπιστήμη. Ο Πόππερ βρήκε και ένα άλλο, εξίσου σημαντικό, πεδίο εφαρμογής για την κεντρική του ιδέα. Το *Ορεκτικό*

Η θέση του Πόπερ συμπυκνώνεται σε μια λέξη: οι επιστημονικές προσπάθειες οφείλουν να κατατείνουν στη διάψευση των επιστημονικών νόμων.

σεγγίζει τη φιλοσοφική σχολή. Παρά τις πρώιμες ή υστερότερες διαφωνίες τους, ο Λάκατος, ο Φεγεράμπεντ, ο Γουάτκινς, ο Αγκάσι, ο Μίλερ και πολλοί άλλοι μπορούν να λογίζονται μαθητές του Πόπερ και κριτικοί συνεχιστές κάποιων, τουλάχιστον, από τις δικές του ιδέες. Ας μη θεωρηθεί αυτό δευτερεύον ή τετριμμένο. Κάποιος διάσημος μαθηματικός είπε κάποτε ότι οι πρώτης τάξης δάσκαλοι έχουν πρώτης τάξης μαθητές, οι δεύτερης τάξης δάσκαλοι τέταρτης τάξης μαθητές, οι τρίτης τάξης δάσκαλοι έχουν ενάτης τάξης μαθητές, κ.ο.κ. Το ότι ο Πόπερ ευτύχησε να έχει πρώτης τάξης, δηλαδή, επαναλαμβάνω, κριτικούς έως πολύ κριτικούς, μαθητές δείχνει κάτι σημαντικό για τον ίδιο.

Η σκέψη του Πόπερ ευτύχησε, τρίτον, γιατί είδε να εφαρμόζεται αποτελεσματικά η κεντρική του ιδέα σε ό,τι παρέμεινε μέχρι τέλους στο κέντρο των ενδιαφερόντων του, δηλαδή σε αυτή καθ' εαυτή την επιστημονική πρακτική. Μερικοί ιδιαίτερα σημαντικοί επιστήμονες, όπως ο Sir John Eccles και ο Sir Peter Medawar, ομολόγησαν με παρηρησία πως ανέπτυξαν το δικό τους εξέχον επιστημονικό έργο επειδή ακολούθησαν συστηματικά τις μεθοδολογικές αρχές που πρότεινε η ποπεριανή σκέψη.

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ δεν θέλουν κατά κανέναν τρόπο να υπαινιχθούν ότι το έργο του Πόπερ, είτε κατά τις επιμέρους όψεις του είτε νοούμενο ως σύνολο, κείται υπεράνω κριτικής. Μια τέτοια τοποθέτηση δεν θα συνιστούσε μόνο φιλοσοφική ανοησία, αλλά θα ερχόταν και σε ευθεία αντίθεση με τις καταστατικές αρχές του ίδιου του έργου αυτού. Είναι δε γεγονός ότι όλες οι θέσεις του Πόπερ αμφισβητήθηκαν από κάθε δυνατή σκοπιά, περισσότερο ή λιγότερο πειστικά. Το ίδιο το βάθος του ποπεριανού έργου, δηλαδή η διαψευσιοκρατική αντίληψη περί επιστήμης, κλονίστηκε ίσως ανεπανόρθωτα όταν μεταξύ άλλων, επιχειρηματολογήθηκε με πειστικό (αλλά όχι αδιάψευστο...) τρόπο ότι υπάρχουν επιστημονικοί νόμοι, οι οποίοι δεν επιδέχονται ευθέως διάψευση γιατί σχηματίζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η

οικεία επιστημονική θεωρία και το θεμέλιο στο οποίο εδράζονται οι άλλοι, διαψεύσιμοι αυτοί, επιμέρους νόμοι της. Ο δεύτερος νόμος του Νεύτωνα, σύμφωνα με τον οποίο η δύναμη ισούται με τη μάζα επί την επιτάχυνση, αποτελεί ένα εύγλωττο εν προκειμένω παράδειγμα. Αν όντως αυτό ισχύει, τότε, εκτός των άλλων, η κατηγορία που απηύθυνε ο Πόπερ ενάντια στον μαρξισμό (και την ψυχανάλυση), ότι αποτελεί αδιάψευστη ψευδο-επιστήμη, γίνεται απευθύνσιμη εξίσου καλά και στη φυσική, χάνοντας, από αυτό και μόνον το γεγονός, μεγάλο μέρος της πειθούς της.

Επιπλέον, μια τέτοια ριζική αμφισβήτηση της όλης ποπεριανής προσέγγισης αδυνατίζει ριζικά τη συνηγορία του Eccles ή του Medawar. Κι αυτό γιατί μας επιτρέπει να εφαρμόσουμε, χωρίς αλαζονεία ή δέος, και στο πεδίο της επιστήμης κάτι που είναι ήδη αυτονόητο σε άλλους χώρους. Το να πάρουμε τοις μετρητοίς τη φιλοσοφική αντίληψη που έχουν οι επιστήμονες για τη δουλειά τους ισοδυναμεί με το να θεωρήσουμε τη γνώμη ενός, έστω σημαντικού, ποιητή ή ζωγράφου καθοριστική για το νόημα ή την αξία του ποιήματος ή του πίνακά του.

Ωστόσο, ούτε από τον Πόπερ ούτε από κανέναν άλλο φιλόσοφο δικαιούμαστε να περιμένουμε περισσότερα. Αυτός ανέπτυξε όσο καλύτερα μπορούσε την κεντρική του ιδέα, προσφέροντας νέα φιλοσοφικά όπλα σε διάφορα πεδία, δηλαδή συμβάλλοντας με τον τρόπο του στη συνέχιση του ανειρήνευτου φιλοσοφικού πολέμου. Και μπορεί όντως το έργο του, όπως ίσως το έργο κάθε μεζονος φιλοσόφου, να ανάγεται σε μία μόνον κεντρική ιδέα. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η ιδέα αυτή, όπως οποιαδήποτε άλλη φιλοσοφική ιδέα, έχει από μόνη της τη δύναμη να λύσει όλες τις απορίες που η ίδια επιτρέπει να διατυπωθούν, επιβάλλοντας έτσι ακαταμάχητα την έλλογη φιλοσοφική σιωπή. Η ίδια η φύση της φιλοσοφίας καθιστά κάτι τέτοιο αδύνατο. Το γιατί έχουν έτσι τα πράγματα είναι, βέβαια, τελείως άλλο θέμα...

Αν αληθεύει ότι «η Φωτογραφία είναι μια μορφή της γλώσσας, μια τρίτη υπόσταση της τελευταίας πέρα από τον γραπτό και προφορικό Λόγο», μήπως είναι λοιπόν καιρός να ρίξουμε μια ματιά στη φωτογραφική εκπαίδευση στην Ελλάδα;

Θα μπορούσε να ήταν και αίνιγμα: Πότε καταλαβαίνει κανείς ότι το φθινόπωρο έφτασε και θα ανοίξουν τα σχολεία; Όταν παρατηρεί την εφημερίδα του να έχει μετατραπεί σε φυλλάδιο διαφημιστικών καταχωρίσεων όλων των μεγεθών σχετικά με τα όσα εκπληκτικά προσφέρουν και αυτή τη χρονιά οι ελληνικές ιδιωτικές σχολές! Και ενώ οι πολυπράγμονες τυπο-σχολιαστές κριτικάρουν τους αγωνιούντες γονείς, που ετοιμάζονται να στείλουν το αποτυχόν στις πανελλαδικές βλαστάρι τους σε κάποιο College για «business administration», ένα σημαντικότατο είδος εκπαίδευσης εξακολουθεί να παραγνωρίζεται: Αν αληθεύει ότι «η Φωτογραφία είναι μια μορφή της γλώσσας, μια τρίτη υπόσταση της τελευταίας πέρα από τον γραπτό και προφορικό Λόγο»¹, μήπως είναι λοιπόν καιρός να ρίξουμε μια ματιά στη φωτογραφική εκπαίδευση στην Ελλάδα;

«Φωτογραφία; Και βέβαια ξέρω! Αφού τελείωσα... γραφίστας!», θα απαντούσε

κάποιος φέρελπισ νέος πριν από δεκαπέντε χρόνια, έκπληκτος για την ερώτηση. Τότε η φωτογραφία έμοιαζε να μην χωρίζεται στα είδη που ξέρουμε σήμερα (ούτε καν σε εφηρμοσμένη/καλλιτεχνική). Τότε η φωτογραφία διδασκόταν είτε ως υποστήριγμα του διακοσμητικού, αρχιτεκτονικού ή γραφιστικού ταλέντου, ή ως ενίσχυση των τεχνικών γνώσεων πάνω στον κινηματογράφο. Και στις δύο περιπτώσεις, το ζητούμενο ήταν πώς να βγούνε καλοί επαγγελματίες που «να βρουν εύκολα δουλειά». Η διείσδυση στην αισθητική δεν ήταν κάτι εντελώς απαραίτητο. Τα αποτελέσματα αυτής της σκέψης έγιναν φανερά στα περιοδικά που κυριάρχησαν στη δεκαετία του '80, αλλά και στις εικόνες της εμβρυακής ελληνικής ιδιωτικής τηλεόρασης.

Τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν εκεί γύρω στο 1985, όταν ιδρύθηκε το Τμήμα Φωτογραφίας στα ΤΕΙ Αθήνας, ενταγμένο βέβαια στη Σχολή Γραφικών Τεχνών των ΤΕΙ. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα ήταν κατεξοχήν τεχνικό, εμπλουτισμένο με κά-

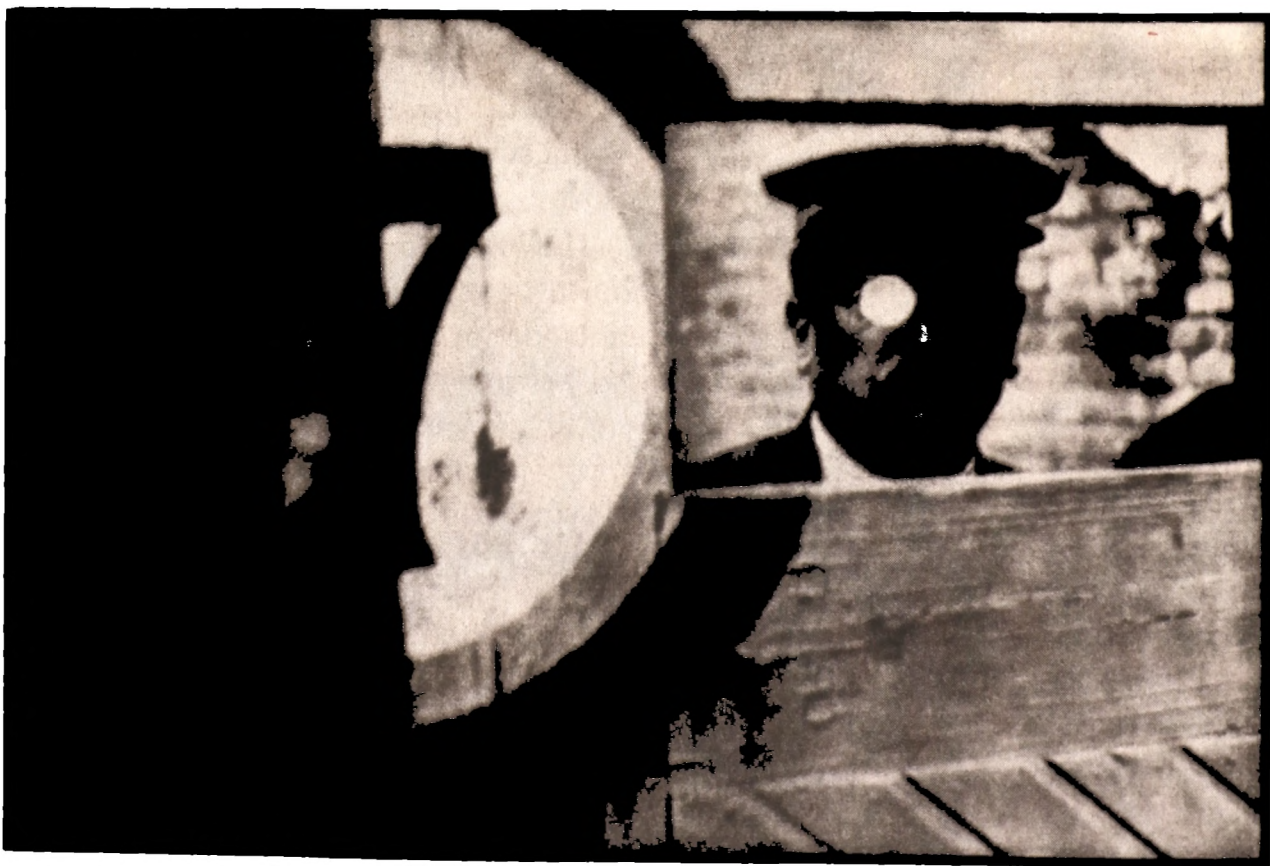
ποια μαθήματα θεωρίας και αισθητικής. Επιτέλους, υπήρχε ένα σημείο αναφοράς και μάλιστα στη δημόσια εκπαίδευση.

ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΚΥΛΗΣΑΝ...

Σήμερα ποια είναι η κατάσταση; Στην κορυφή της πυραμίδας υπάρχει βέβαια η ΤΕΙ Φωτογραφίας, που δίνει πτυχία σε απόφοιτους φωτογράφους εδώ και δεκαετίες. Και στη Θεσσαλονίκη υπάρχει μια θέση λέκτορα με φωτογραφική εκπαίδευση, στην εκεί Σχολή Καλών Τεχνών. Η θέση καθηγητή έχει προκηρυχθεί και στα ΤΕΙ Α.Σ.Κ.Τ. της Αθήνας, όπου οι τελικές εξετάσεις αναμένονται τις προσεχείς εβδομάδες. Από εκεί και πέρα το χάος. Έντονη όμως, πολλαπλών επιλογών.

Υπάρχουν ακόμη, και πολλαπλές, οι Σχολές Γραφικών Τεχνών που προσφέρουν παρεμπιπτόντως φωτογραφική εκπαίδευση στους σπουδαστές. Κάποιες απ' αυτές έχουν μετατραπεί σε Ιδιωτικά Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης.

Δίπλα τους τώρα έχουν προστεθεί

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ HENRI CARTIER-BRESSON

του Ι. Σ. Σκοπετιέα

Η εκπαίδευση του ματιού

Colleges. Τα οποία, βλέποντας ονία των γονιών να κάνουν το παιδί νέο Χατζηνικολάου» στήνουν πρό- ένα τμήμα που συνήθως ονομάζεται «Communication Arts», δηλαδή Επικοινωνιακές Τέχνες, φτιάχνουν και ένα σκοτεινό σαν αυτό που μπορεί να φτιάξει οδύποτε στο σπίτι του, παίρνουν και φωτοσomaθεις καθηγητές και ανακοι- πως έχουν τμήμα Φωτογραφίας. ματα που τους μένουν από τα παχυ- ακτρα, τα ρίχνουν σε τηλεοπτικά και ιλλουστρασιόν διαφημιστικά. χουν βέβαια ακόμη και οι Σχολές και Εικόνας» που φιλοδοξούν να μάσουν τεχνικούς κινηματογρά- απ' τις οποίες έχουν περάσει τα πε- ερα στελέχη της σημερινής ελληνι- ηματογραφίας και τηλεόρασης. Αυ- γονται σ' ένα ιδιόμορφο καθεστώς, ωρίς να αναγνωρίζονται ως μετα- οβάθμια ή τριτοβάθμια εκπαίδευση των πτυχίο αναγνωρισμένο από το κατόπιν εξετάσεων στο υπουργείο. είναι όμως η προοπτική της εξίσω- των των Σχολών με τις ανώτερες ές Σχολές, όπως έχει γίνει εδώ και με τις αντίστοιχες Σχολές Θεάτρου. το παιχνίδι στην «εκπαίδευση του παίζεται πλέον αλλού: στις αμιγώς ραφικές Σχολές που δηλώνουν και ον μονό φωτογραφία –εσχάτως εο– και στα σεμινάρια και επιμορ- προγράμματα από τους φωτογρα- «φορείς», ήτοι σωματεία, εταιρεί- χες ακόμη και «Νομαρχιακές Επι- Λαϊκής Επιμόρφωσης».

ΧΟΛΗΣ ΤΟ... ΚΑΓΚΕΛΟ

οινη ομολογία, εν έτει 1994 οι ιδιω- ρολές φωτογραφίας δεν έχουν τίπο- ηλέψουν από τις αντίστοιχες του ικού στο σύνολό τους. Η επίσημη ά τους είναι «Εργαστήρια Ελευθέ- ουδών» και η βεβαίωση σπουδών ρία προσφέρουν εκτιμάται ελευθέ- ν αγορά. Πολλές απ' αυτές θα ήθε- γίνουν Ι.Ε.Κ. και να προσφέρουν ί αναγνωρισμένο πτυχίο. Όμως οι θέσεις είναι πάρα πολύ αυστηρές αιτούν την επένδυση κάποιων χρη- που κανένας δεν φαίνεται διατεθει- να δώσει πριν ξεκαθαρίσει ο χώρος. ς άλλες υπερπληρούν τις προϋπο- και θεωρούν ότι θα υποβαθμιστούν, προς τη μείωση του χρόνου σπου- ς, αν υποχρεωθούν να τηρήσουν θμούς των Ι.Ε.Κ. Έτσι κι αλλιώς, ου μέτραγε και μετράει για τον ερ- , σχεδόν ποτέ δεν ήταν το «χαρτί»

αλλά το portfolio, δηλαδή η πείρα και το δείγμα δουλειάς. Ο υποψήφιος σπουδα- στής φωτογραφίας όταν ξεκινάει έχει να επιλέξει ανάμεσα σε μια ποικιλία επαγ- γελματικών εξειδικεύσεων από τις οποίες όταν τελειώνει του απομένουν δύο: διαφη- μιστική φωτογραφία ή φωτορεπορτάζ. Στη δεύτερη επιλογή εντάσσονται και τα «ρε- πορτάζ» από... γάμους, βαπτίσια κ.λπ. Αυ- τός είναι ένας διαχωρισμός που ξεκινάει βέβαια από τις ανάγκες της αγοράς, αλλά που επισημοποιήθηκε από τη στιγμή που τον υιοθέτησε και το ΤΕΙ ως τρόπο ειδί- κευσης του.

Τελευταία, μια τρίτη κατηγορία προστέ- θηκε στις επαγγελματικές προοπτικές: η δυνατότητα επεξεργασίας της ηλεκτρονι- κής εικόνας και η δυνατότητα δημιουργίας μιας «άλλης» φωτογραφίας, διαφορετικής από αυτή της λήψης. Το ολοφάνερο διαζύ- γιο που παίρνει η αλήθεια της φωτογρα- φίας από την αλήθεια του εικονιζόμενου θέματος με την πλήρη επεξεργασία των στοιχείων της από τον υπολογιστή, δεν απασχολεί προς το παρόν παρά μόνο μερι- κούς θεωρητικούς. Οι φωτογράφοι ιδιο- κήτες των Σχολών αρκούνται να διερευ- νούν τις δυνατότητες δημιουργίας εργα- στηρίων επεξεργασίας εικόνας και να αγοράζουν ηλεκτρονικούς υπολογιστές για τους μαθητές τους, όντας σχεδόν βέ- βαιοι ότι ο τεχνικός Εργαστηρίων Φωτο- γραφίας σήμερα, θα είναι απλώς ένας κα- λός χειριστής κομπιούτερ σε δέκα χρόνια.

Κι αν όλα αυτά φαίνονται τρομερά πολύ- πλοκα για κάποιον που απλώς θέλει να μά- θει να γυρίζει σωστά το φακό της μονοο- πτικής ρεφλέξ του και να βάζει το σωστό φίλτρο μπροστά, τότε υπάρχουν και τα σε- μινάρια. Απ' τους ίδιους σχεδόν δασκά- λους που διδάσκουν στις Σχολές, ο υποψή- φιος χειριστής κάμερας μπορεί να μάθει αρκετά βασικά τεχνικά στοιχεία και να βάλει σε μια τάξη στο μυαλό του τις δεκά- δες αλλοπρόσαλλες πληροφορίες που του ρίχνουν στο μυαλό τα ελληνικά και ξένα φωτογραφικά περιοδικά, συνειδητά μεγα- λοποιώντας τις απλοϊκές φωτογραφικές τεχνικές. Από φωτογραφικά σωματεία και εταιρείες ως τα πιο απίθανα ιδρύματα, όλοι πριν από μερικά χρόνια ξεκίνησαν να διοργανώνουν σειρές μαθημάτων, συνή- θως σε προσιτές τιμές.

Τότε φάνηκε και ξεκάθαρα ένα σημαντι- κότατο πρόβλημα: των εκπαιδευτών που δεν έχουν... εκπαιδευτεί. Επαγγελματίες φωτογράφοι με χρόνια στην «πιάτσα» οι περισσότεροι, δεν έχουν περάσει από κα- μμία σχολή φωτογραφίας, αφού στον καιρό

τους δεν υπήρχε. Φυσικά τις μηχανές τους τις ξέρανε και μάλιστα πολύ καλά. «Το γιατί» όμως μάθανε να δημιουργούν τέτοι- ες εικόνες, δεν μάθανε ποτέ οι περισσότε- ροι. Κι ούτε χρόνο είχαν ποτέ να βελτιώ- σουν τις θεωρητικές τους γνώσεις και την αισθητική τους παιδεία.

Και το ερώτημα τέθηκε επιτακτικά: Τελι- κά χρειαζόμαστε φωτογραφική εκπαίδευ- ση ή φωτογραφική παιδεία;

ΕΝ ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΙ

Όλα αυτά έχουν και τις παρενέργειές τους. Όταν φροντίζεις τόσο για την τεχνι- κή και μπλέκεις με «κομπιούτερ και κου- μπάκια», είναι πολύ δύσκολο να ξεφύγεις απ' αυτά και να σκεφτείς ότι η φωτογρα- φία είναι μεν μια τεχνική, η οποία παράγει όμως ένα αποτέλεσμα που δεν τρώγεται αλλά βλέπεται, μ' άλλα λόγια ένα αποτέλε- σμα αισθητικό.

Αν, δηλαδή, εξαιρέσουμε τη λεγόμενη «ε- πιστημονική» φωτογραφία, που εκ φύσε- ως, διαθέτει αποκλειστικώς χρηστικότητα, σ' όλες τις άλλες περιπτώσεις φαίνεται ότι «η καλή γνώση της τεχνικής απαιτείται ακριβώς για να μπορέσει να εξαφανιστεί η τεχνική πίσω από το έργο»², ακόμη κι αν αυτό το «έργο» είναι για καθαρώς εμπορι- κούς λόγους. Γιατί ακόμη κι αν θεωρήσου- με τη φωτογραφία μόνο ως μια γλώσσα για να μεταδίδει μηνύματα, και πάλι η εκμάθη- ση των αισθητικών κανόνων θα έπρεπε να ήταν το άλφα και όχι το ωμέγα της εκπαί- δευσης του ματιού. Μια εκπαίδευση που θα έπρεπε να γίνεται ταυτόχρονα με μια διδασκαλία αισθητικής σ' όλες τις βαθμί- δες του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Το ΥΠΠΟ έδειξε κάτι να καταλαβαίνει, γι' αυτό και οργάνωσε ημερίδα με θέμα απο- κλειστικά την καλλιτεχνική φωτογραφία, άσχετα αν δεν βγήκε κανένα συμπέρασμα στο τέλος. Τελικά, από όλους αυτούς τους φωτογράφους που διαμορφώνουν καθημε- ρινά την οπτική σκέψη της ελληνικής κοι- νωνίας μέσα από τα έντυπα και την τηλεό- ραση, ξέρετε πόσο λίγοι ξέρουν την ιστο- ρία του μέσου τους, δηλαδή ξέρουν τι έχει γίνει πριν απ' αυτούς;

Και ξέρετε πόσοι ελάχιστοι ξέρουν Ιστο- ρία Αισθητικής;

Φαντάζεστε μια κοινωνία με φιλόλογους που δεν ξέρουν την εξέλιξη της γλώσσας;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Απόσπασμα από άρθρο του Νίκου Παναγιωτό- πουλου, περιοδικό *Φωτογράφος*, τχ. 11.

2. Απόσπασμα από βιβλίο του Πλάτωνα Ριβέλλη, *Σκέψεις για φωτογραφία*, σ. 28.

ΟΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ ΕΙΝΑΙ ΤΗΣ ΜΟΔΑΣ;

Ο κόσμος της διανόησης φαίνεται πως έχει τις δικές του μόδες που κι αυτές αλλάζουν όπως όλες οι μόδες. Οι αλλαγές στις μόδες της διανόησης που σημειώνονται, παραδείγματος χάριν στην ιστορία λογοτεχνίας μπορούν, όταν μελετηθούν, να γίνουν μέσο εκτίμησης των νοοτροπιών και των τάσεων που διαμορφώνονται στις διάφορες εποχές.

Αν ξεκινήσουμε, ας πούμε, παρατηρώντας τις αλλαγές στην εμφάνιση των βιβλίων και των περιοδικών: το μέγεθός τους, ο αριθμός των σελίδων, το ποσοστό λόγου και εικόνας, το ύψος του λόγου, το είδος της εικόνας, ο τύπος και το μέγεθος των γραμμάτων, η συχνότητα έκδοσης και συνεχίσουμε παρατηρώντας τη θεματολογία τους: πολιτική, ιστορική, οικονομική, λογοτεχνική, πολιτιστική, ιατρική, οικολογική, μπορούμε να διακρίνουμε μόδες που συνδέονται άμεσα με τις αλλαγές στον τρόπο της σκέψης, τις συνήθειες, την αισθητική, τις κοινωνικές συνθήκες, τα επαγγέλματα, τις επιδιώξεις και ακόμα τα ήθη και τη θρησκεία. Οι μόδες, με λίγα λόγια, είναι ένα σημαντικό κεφάλαιο της συμβολικής ιστορίας.

Έτσι, οι διανοούμενοι που γράφουν άλλοτε περισσότερο φιλοσοφία και λιγότερο λογοτεχνία ή περισσότερο ιστορία και λιγότερο ποίηση, φαίνεται πως γράφουν πάντα βιογραφίες. Κι αυτός ο κόσμος που άλλοτε διαβάσει λογοτεχνία αλλά δεν ενδιαφέρεται για τη φιλοσοφία και άλλοτε διαβάσει ιστορία, αλλά δεν αντέχει την ποίηση, φαίνεται πως διαβάσει πάντα βιογραφίες. Ανά τους αιώνες! Η Δύση άλλωστε έχει καλλιεργήσει αυτό το λογοτεχνικό είδος με επιτυχία.

«Η βιογραφία είναι της μόδας», έγραφε ο ανώνυμος αρθρογράφος του αγγλικού περιοδικού London Quartely Review τον Ιούλιο του 1877. «Η μανία», έλεγε, «των απομνημονευμάτων, αυτογραφιών, προσωπικής αλληλογραφίας, σημειώσεων προσωπικού χαρακτήρα και βιογραφιών, είναι μία από τις

πολλές μόδες της διανόησης που μπορεί να θεωρηθεί ως εξαιρετικά σημαντική για τη σταδιακή αλλαγή του τρόπου της σκέψης, των αρχών και των συναισθημάτων των ανθρώπων. Η βιογραφία έχει ανέκαθεν κρατήσει μια καλή θέση στην υπόληψη εκείνων των λίγων, των οποίων οι προτιμήσεις και οι πνευματικές αντοχές έχουν αποδειχτεί σχετικά ανεξάρτητες από τις ευμετάβλητες μόδες των πολλών και έχει κατά καιρούς κατορθώσει να εξασφαλίσει μια πλατιά απήχηση και στα αναγνωστικά πλήθη. Αυτό από μια μεριά το οφείλει στο ότι τραβά την προσοχή των πολλών, στη φυσιογνωμία, το χαρακτήρα, τις πράξεις, τις συνήθειες, τη δημόσια αλλά και την ιδιωτική ζωή των λίγων και διακεκριμένων. Γι' αυτό και μπορούμε να πούμε πως η βιογραφία έγινε δημοφιλής γιατί ικανοποίησε την περιέργεια του κόσμου, ξεσκεπάζοντας ή, απλώς, παρουσιάζοντας τα είδωλα που γι' αυτόν είναι πάντα «πρόσωπα μυστηριώδη».

Αλλά αν στα τέλη του προηγούμενου αιώνα η βιογραφία ήταν «της μόδας» σε βαθμό μανίας, και ως το δεύτερο μισό περίπου του αιώνα μας γνώρισε στη Δύση μια περίοδο μεγάλης εφορίας. Οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι και οι σημαντικές πολιτικές, ιδεολογικές και κοινωνικές ανακατατάξεις, ανέδειξαν νέα πρόσωπα κατάλληλα να βιογραφηθούν και νέες προσωπικότητες των οποίων τα απομνημονεύματα, οι αυτοβιογραφίες και τα ημερολόγια έκαναν το γύρο του κόσμου κερδίζοντας εκατοντάδες χιλιάδες αναγνωστών. Ποιος δεν διάβασε ή, απλώς, δεν αγόρασε τα απομνημονεύματα

του ντε Γκωλ, την αυτοβιογραφία του Τσώρτσιλ «Τα πρώτα της ζωής μου» και «Το ημερολόγιο της Άννα Φρανκ»;

Κι ύστερα ποιος δεν διάβασε έστω δεν άκουσε να μιλούν βιογραφίες του Αϊνστάιν, του Ντιν και του Φλέμινγκ ή για τη βιογραφία του Τσάρλι Τσάπλιν «Ελάτε, μην κρύβεστε, επειδή η γραφική λογοτεχνική είδος έχει τελειώσει σε ανυποληψία βιογραφίες είχαν ανέβει στα βιβλιοπωλεία και πωλείται προς πώληση στα καφενεία... «Σήμερα πρέπει να λέγαμε για τη βιογραφία το Κ.Θ. Δημαράς προλογίζοντας έργο του «Κωνσταντίνος Παγούπουλος, Η εποχή του — του — Το έργο του», «ότι [η βιογραφία] έχει περιπέσει σε μια ανυποληψία: η έννοια του σπουδαίου στην αναζήτηση των πηγών της ιστορίας επεκράτησε τόσο πολύ, ώστε εξουθένισαν το ατομικό παράγοντα. Αυτός ο λόγος αρκετός, η ανυποληψία οποια περιήλθε το είδος στην εποχή μας, για να μην έχει οπαδούς στην Ελλάδα. Στις γενικές παρατηρήσεις, θα ήταν ανάγκη να δώσουμε δύο σχόλια: πρώτα - πρώτα, η Δύση όταν επέρασε σε άλλες ερήσεις του ιστορικού φαινομένου είχε κοντά της πλούσιο υλικό αντλεί ειδήσεις σχετικές με το θέμα, όσα αναφέρονται στην ιστορία. Συνεπώς, φαίνεται δικαιολογημένη η ροπή προς την αναστολή των γραφικών μελετών. Αντίθετα στην Ελλάδα, η βιογραφία σε επικοινωνικό επίπεδο είναι πολύ σπάνια». «Η τέχνη του βιογραφικού».

... ο M.O. Woliphant τον Ιού-
... 1883 στο αγγλικό περιοδικό
...mporary Review, «είναι μία
... αρχαιότερες στον κόσμο. Κι
... η πρώτη, τότε είναι σίγουρα
... υπό τις πολύ πρώιμες μορφές
... λογοτεχνίας». Η διήγηση μιας
... ας, έλεγε, είναι ένα είδος βιο-
... ας. Γι' αυτό και κατέτασσε
... ογραφικό λογοτεχνικό είδος,
... ορία της Παλαιάς Διαθήκης,
... ά βιβλία όλων των θρησκειών
... βαια τα Συναξάρια.

... τότε όμως ως τις μέρες μας,
... αν πολύ τόσο τα πρόσωπα
... ειλέγονται από τους διανοού-
... για να βιογραφηθούν όσο
... πρόσωπα που επιλέγουν να
... ογραφηθούν. Από τους αυτο-
... ρες, τους ήρωες, τους πολιτι-
... ντες, πού και πού κανέναν
... φο ή κάποια διάνοια, περά-
... πους επιστήμονες, τους αν-
... υς των γραμμάτων, τους ηθο-
... σκηνοθέτες, μουσικούς, ζω-
... υς και συγγραφείς. Και σε
... ή την, ανά τους αιώνες, δια-
... της βιογραφίας, το λογοτε-
... αυτό είδος που ήταν άλλοτε
... ο και άλλοτε περισσότερο
... ίδας» διατήρησε ένα σταθε-
... γνωστικό κοινό, αμετακίνη-
... προτίμησή του γι' αυτό.

... στην Ελλάδα, περισσότερο
... ευταία δεκαετία, οι θιασώ-
... είδους έψαχναν τις βιογρα-
... ψηλά ράφια ή στα καλάθια
... ο δραχμές το κομμάτι, στην
... η δεν συνέβαινε το ίδιο.

... α ευρωπαϊκά βιβλιοπωλεία
... ν έλειψε το τμήμα «Βιογρα-
... αι ποτέ δεν σταμάτησαν οι
... δόσεις των εξαντλημένων
... ριών, αυτών βέβαια που η
... το απαιτούσε.

... λλίζοντας τους καταλόγους
... ληνικών εκδοτικών οίκων,
... ώσαμε πως υπάρχουν ελάχι-
... εκδίδουν συστηματικά βιο-
... «Η έκδοση της βιογρα-
... ην Ελλάδα θεωρείται κάτι
... ομодίτικο, ας μην κρυβόμα-
... ο από το δάκτυλό μας», μας
... κδότης Γιάννης Γκοβόστης.
... ουν όμως άνθρωποι μιας
... γύρω στα πενήντα, που λα-
... τις βιογραφίες και αυτοί
... ν το αναγνωστικό κοινό
... τηρεί τη σειρά των βιογρα-
... υ μείς βγάζουμε. Ο κόσμος
... ογραφίες, αλλά δεν προσέ-

χει τον συγγραφέα. Εκείνο που τον
ενδιαφέρει είναι ο βιογραφούμε-
νος. Ζητάει, ας πούμε, μία βιογρα-
φία της Κάλλας ή του Καρρέρα.
Στην Ελλάδα δεν γράφονται βιο-
γραφίες. Οι περισσότερες που κυ-
κλοφορούν είναι μεταφράσεις. Στο
εξωτερικό υπάρχουν άνθρωποι που
βιογραφούν επαγγελματικά και αυ-
τό βοηθά στο να εκδίδονται συνέ-
χεια βιογραφίες. Προσώπων βέ-
βαια της επικαιρότητας, γιατί ο κό-
σμος γι' αυτούς θέλει να μάθει».

Μιλήσαμε βέβαια για τις εκδόσεις
των «εμπορικών βιογραφιών». Στον
αντίποδα αυτού του σκεπτικού βρί-
σκεται το Μορφωτικό Ίδρυμα της
Εθνικής Τράπεζας με τη σειρά του
«Νεοελληνική Προσωπογραφία». Από
το 1980 ως σήμερα, έχει εκδώ-
σει βιογραφίες προσωπικοτήτων
από το χώρο των ελληνικών γραμ-
μάτων και τεχνών όπως του Δημή-
τρη Μητρόπουλου, του Νικόλαου
Γύζη, του Αλέκου Δελμούζου και
του Γιάννη Κεφαλληνού. Όλα τα
έργα, βιογραφίες ή μονογραφίες
—όπως θα τις ονόμαζαν οι νατουρα-
λιστές— είναι γραμμένα από ανθρώ-
πους των γραμμάτων όπως ο Από-
στολος Κώστιος, ο Μαρίνος Καλλι-
γάς, ο Ε.Π. Παπανούτσος και ο
Ε.Χ. Κάσδαγλης. Και όπως γράφει
και ο Παντελής Πρεβελάκης στον
πρόλογο του βιβλίου του «Αγγελος
Σικελιανός, Τρία κεφάλαια βιογρα-
φίας και ένας πρόλογος», όλα τα
έργα είναι «αποστάγματα μακράς
σπουδής».

Σήμερα, στην Ευρώπη, το βιογρα-
φικό λογοτεχνικό είδος περνά ξανά
μια περίοδο ευφορίας. Βιογραφίες
του Ζωρζ Σιμενόν, του Ουίστον
Τσώρτσιλ, του Μαρσέλ Προυστ και
του Βιβάλντι κερδίζουν το ενδιαφέ-
ρον ενός μεγάλου αναγνωστικού
κοινού. Αρκετές μεταφράζονται
στα ελληνικά και πολλές βρίσκο-
νται ήδη στις προσθήκες των ελλη-
νικών βιβλιοπωλείων.

Κι ας μην μιλήσουμε για τα βιογρα-
φικά κινηματογραφικά έργα που
σπάνε τα ταμεία, τα τηλεοπτικά μο-
νογραφικά ντοκυμανταίρ και φτά-
σουμε στις τηλεοπτικές βιογραφι-
κές συνεντεύξεις του Τύπου: τα παι-
δικά σας χρόνια στο σχολείο, η μη-
τέρα, ο πατέρας, η επαγγελματική
διαδρομή κ.λπ. κ.λπ., γιατί τότε το
θέμα διευρύνεται και αποκτά άλλες
διαστάσεις.

ΧΑΡΗΣ ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Ο ΑΛΛΟΣ ΤΟΠΟΣ

Σημεία Ποιητικής

Σκέψεις για
τή φύση και τις δυνατότητες
της ποιητικής τέχνης.

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ
ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Η ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ
ΕΖΡΑ ΠΑΟΥΝΤ: Σχεδιάσματα και αποσπάσματα
των Κάντος CX-CXX

WALLACE STEVENS: Adagia

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
... Προωθούν το ελληνικό βιβλίο
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑ 106 80. ΤΗΛ.: 3607744

Η Διευθύντρια του Κ.Ε.Ε.Σ. της Ακαδημίας Αθηνών

του Ν. Κονομή

Έργα και ημέραι (αλλά κυρίως έργα) της Διευθύντριας του Κέντρου Εκδόσεως Έργων Ελλήνων Συγγραφέων της Ακαδημίας Αθηνών.

Η κ. Γ. Ξανθάκη-Καραμάνου διατελεί για μια δεκαετία περίπου Διευθύντρια του Κέντρου Εκδόσεως Έργων Ελλήνων Συγγραφέων της Ακαδημίας Αθηνών. Τον περασμένο Ιούλιο, προκειμένου να διαπιστωθεί αν θα ανανεωνόταν η θητεία της για μία ακόμη τριετία, υπέστη την προβλεπόμενη από το νόμο κρίση. Την εισήγηση που προβλέπεται από το νόμο αναγκάστηκε τελικά να την αναλάβω, επειδή άλλος ακαδημαϊκός, άσχετος προς την ειδικότητα και φιλικά διακείμενος προς την Δ/ντρια, προθυμοποιήθηκε να αναλάβει τη συγγραφή της εισήγησης. Ο λόγος της αρχικής άρνησής μου να αναλάβω την εισήγηση σχετιζόταν με το γεγονός ότι ο πατέρας της Δ/ντριας, μ. ακαδημαϊκός Ιω. Ξανθάκης, συμμετέσχε, όπως λεγόταν, στη συνεδρία της Συγκλήτου της Ακαδημίας στην οποία θα οριζόνταν οι εκλέκτορες οι οποίοι θα έκριναν την υποψηφιότητα της κόρης του. Στη συνεδρία εκείνη αποκλείστηκε από εκλέκτορας, εξαιτίας του μ. Ξανθάκη όπως πιστευόταν, ο αρχαιότερος κλασικός φιλόλογος της Ακαδημίας, ο καθ. Αγ. Τσοπανάκης. Αξίωσα τότε και γραπτός και προφορικός να οριστεί και ο κ. Τσοπανάκης εκλέκτορας, άλλως δεν είχα πρόθεση να συμμετάσχω στην εκλογή, ούτε ως εισηγητής ούτε ως εκλέκτορας. Τελικά ο ζήλος άσχετου με την ειδικότητα συναδέλφου να συντάξει την εισήγηση με εξανάγκασε να την αναλάβω για να τηρηθούν τουλάχιστον τα προσχήματα.

Στα μέσα Ιουνίου κατατέθηκε η εισήγηση που δυστυχώς δεν ήταν, όπως πιστεύω ότι ανέμενε, ευνοϊκή για τη Δ/ντρια. Δυσανεμίστηκε, εξοργίστηκε και διέδιδε ότι δεν είχε πρόβλημα αφού θα ψηφίζοταν από τους άλλους εκλέκτορες. Στην εκλογή συμμετείχαν έξι ακαδημαϊκοί, ανάμεσά τους, συμπτωματικά, και ο κ. Τσοπανάκης ως δεύτερος αναπληρωματικός. Από τη συνεδρία για την κρίση απουσίασε ο εκπρόσωπος των συντακτών του Κέντρου, ο οποίος είχε ψηφισθεί εκπρόσωπος από τη Δ/ντρια και τον ίδιο. Αντικαταστάτης του εκπροσώπου αυτού δεν ορίστηκε, αγνώ για ποιο λόγο. Πάντως επειδή ο εκλεγμένος εκπρόσωπος είχε στο μεταξύ διοριστεί στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και βρισκόταν στο νησί, αντιλαμβάνομαι ότι οι υπόλοιποι μόνιμοι συντάκτες του Κέντρου ζήτησαν να εκπροσωπηθούν στην κρίση αλλά το αίτημά τους αγνοήθηκε.

Κατά την κρίση έγινε εκτενής ανάλυση του έργου της Δ/ντριας από τον εισηγητή και δευτερευόντως από τον άλλο κλασικό φιλό-

λογο, ο οποίος συμφώνησε απόλυτα με την εισήγηση. Απάντησε επίσης διεξοδικά στο απαντητικό της υπόμνημα ανασκευάζοντας μία προς μία τις αιτιάσεις της για την εισήγηση και δείχνοντας αρκετές από τις παρατηρήσεις που διατυπώθηκαν δεν είχαν γι κατανοητές από τη Δ/ντρια. Εκτός από τους δύο φιλόλογους που την καταψήφισαν, δύο άλλοι εκλέκτορες πείστηκαν για την αξία της και δεν την ψήφισαν. Από τους υπολειπόμενους αυτούς προθυμοποιήθηκε να συντάξει εισήγηση ουδεμία απολύτως συμμετοχή είχε στη συζήτηση αλλά ψηφίζοντας διάβασε ένα κείμενο που είχε γραμμένο και το οποίο αγνοούσε εντελώς εισήγηση συζήτηση. Έδωσε την ψήφο του στη Δ/ντρια ενώ ο έκτος, άσχετος και αυτός ειδικότητας, την ψήφισε «κατ' ανοχήν».

Ύστερα από τα παραπάνω θα διερωτάται κανείς τι είδους φιλόλογος είναι η Δ/ντρια. Ένας Καθηγητής, συνάδελφός της στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, έχει καταχωρίσει στα πρακτικά ότι σε ερώτησή η Αναπλ. Καθηγήτρια «διατύπωσε το περίφημο ότι “η Σχολή χιμαίρει από έλλειψη γραμματικών φιλόλογων”, φράση που ενέλαβε σε άλλη συνεδρίαση, παρά το γεγονός ότι ο κ. Κ. τη διέθωσε κατά την πρώτη εκφώνηση. Αλλά και στην προχθεσινή συνεδρία του Τμήματος (συνεχίζει ο Καθηγητής), χρησιμοποίησε φράση “εν ισχύ”, δείχνοντας ότι αγνοεί τη σωστή σύνταξη προθέσεων». Ο ίδιος Καθηγητής αναφέρεται στη συνέχεια στα συχνά της ορθογραφικά λάθη, δείγματα των οποίων: εκτός (τρεις φορές σε τρεις σειρές), τεχνιτός (τρεις φορές σε τρεις διαφορετικές εργασίες), μεγενθύνω, μαστρωπός κ.ά.π. Ανάλογα φαινόμενα απαντούν και στην πιο φροντισμένη εργασία της, «Ιφιγένεια εν Ταύροις» αντί του ορθού *Ιφιγένεια η εν Ταύροις* το τυπωμένο *Επτά επί Θήβαις* που διορθώθηκε με το χέρι στο *Επτά επί Θήβας*. Επίσης, η τραγωδία του Ευριπίδη *Ηρακλής* αναφέρεται ως *Ηρακλής Μαινόμενος* και η κωμωδία του Αντιφάνη *Άγροικος* ως *Αγροίκος*! Αλλού αναφέρονται «εξαμετρικοί χόροι» αντί του εξαμέτροι ή αναπαράγονται τυπογραφικά «νέκρους τ' αθάπτους» και «γοών» αντί γόων από ξένο υπόμνημα. Σε άλλη εργασία της χρησιμοποίησε το σόλοικο «ρά Φώτιον» (αντί του ορθού παρά Φωτίω), το ρήμα «εξοβέλισε» αντί του ορθού οβέλισε με πλήρη άγνοια της σημασίας του εξοβέλισε, «δήμιος Ερχείας» (αντί Ερχιάς), πέντε φορές απαντούν τερατώδες «τα Μεγάλα εν άστει Διονύσια», αδόκιμα χρησιμοποιήθηκαν επανειλημμένα οι δικανικοί όροι δικονομία και νομολογία.

ία ή τα ανύπαρκτα «ελεγειακός στίχος», Τριφύλοι (αντί Τριφύλοι) κ.ά.π.¹

Ανάλογη είναι η επίδοση της Δ/ντριας και σε άλλες γλώσσες. Στα ατρινικά, τη διεθνή γλώσσα της φιλολογίας, το επίπεδο της γνώσης της είναι περίπου εκείνο του λυκείου. Π.χ. γράφει κάπου: Orestes was suggested by Kannicht-Snell p.208». Αυτό όμως που ένε οι δύο φιλόλογοι είναι «ad Orestis fabulam haec omnia aegre (=με δυσκολία) conveniunt», δηλαδή το αντίθετο απ' ό,τι καταβαίνει η Δ/ντρια. Αλλού αναφέρει ως unpreserved praise (=ανεφύλακτο έπαινο) το γεγονός ότι ο Kannicht σε πρόλογο βιβλίου του σημείωσε: «...librum quem conscripsit G. Xanthakis-arapanos... hoc loco laudare satis habeo». Η Δ/ντρια δεν αντιλαμβάνεται ότι το laudare σημαίνει απλώς «αναφέρω», «μνημονεύω». Νομίζει ότι σημαίνει «επαινώ» και το διαλαλεί σε κάθε ευκαιρία. Σε άλλη περίπτωση δεν μπορεί να εννοήσει την απλή γράση του Nauck: «mecum scripsit Wachsmuth». Νομίζει ότι ο Wachsmuth έκανε την εισήγηση την οποία ακολούθησε ο Nauck, ενώ πρόκειται για το αντίθετο. Αλλού (δύο φορές) νομίζει τον τύπο aedicula ως ουδετέρου γένους και γράφει *versi* (αντί *versus*) *scripti*! Η Δ/ντρια ελάχιστα γερμανικά γνωρίζει χρησιμοποιώντας τα σε πολύ περιορισμένη κλίμακα και μάλιστα με λάθη. Που όμως σπούδασε στην Αγγλία και συνέγραψε αρκετές εργασίες της στην αγγλική θα ανέμενε κανείς ικανοποιητική γνώση της γλώσσας αυτής. Όμως διαψεύδεται οικτρά, γιατί εκτός του σκέπτεται στα ελληνικά μεταφέροντας απλώς την ελληνική ασεολογία, στα αγγλικά διαπράττει στοιχειώδη γραμματικά και ορθογραφικά λάθη. Από πρόσφατο κείμενό της σταχυολογώ: ανειλημμένα γράφει a commentary of (αντί on), tracing its origin back from Homer (αντί to Homer), the ... "Hellenistisches Moschion" are (αντί is), the discussion... and the doubts is (αντί are), without referring to none of them (αντί to any of them), λαδής ακόμα κοτζάμ Καθηγήτρια με σπουδές στην Αγγλία δεν ορίζει το στοιχειώδες ότι μετά το without δεν χρησιμοποιείται ηση. Επίσης for once more (μτφρ. του νεοελληνικού «για μια όμη φορά», αλλά στα αγγλικά το for είναι απαράδεκτο). Για το κατούρημα που ακολουθεί, κρατήστε την αναπνοή σας: coincidences which lead to neither (αντί neither to) a serious qual (αντί linguistic) analysis nor (αντί nor to) an illustration of concepts (!) of the commented fragments, worths (ανύπαρκτο να αντί deserves)" κ.ά.π. Παρεμπιπτόντως στο ίδιο κείμενο λάβει και η γερμανομάθειά της: prufung (αντί Prüfung), mann (αντί man), Sprache (αντί Sprache) Ahnl-ichkeit, schr-eibt και άλλες διασκεδαστικές γκάφες με τα χωριζόμενα ρήματα της γερμανικής, της οποίας, όπως είναι γνωστό, το πρόθεμα επιτάσσεται. Αλλά η Καθηγήτρια δεν παίρνει χαμπάρι. Έτσι στο anspielt π.χ. παίνεται, παραπέμπει κ.λπ.) αγνοεί το an και μεταφράζει απλό spielt (=παίζει) δίνοντας στο κείμενο εξωφρενικό νόημα. Ορνούμε στα πραγματολογικά. Οσάκις επιχειρεί να πει κάτι δι- της, από την πένα της πέφτουν μαργαρίτες του τύπου: ο Θ. κα- όταν «από τη λουσιμένη από το φως και τη θάλασσα του Αιγαί- ρασηλίδα», δηλαδή η Λυκία μεταφέρεται ως διά μαγείας στις ές του Αιγαίου. Αλλού πληροφορούμαστε ότι τα Στύρα της ίας, που βρίσκονται απέναντι στον Μαραθώνα, αντικρύζουν λόφους του Λαυρίου. Δείγμα της ανυποψίαστης άγνοιάς της ο ισχυρισμός της ότι «Η πρώτη ημέρα, η δη του Θαραγλιώ-

να, ήταν αφιερωμένη σε εξαγνισμούς με θυσία δύο ανθρωπίνων θυμάτων (Φαρμακοί)». Αυτό σημαίνει ότι κατά την επίσημη αυτή μέρα, κατά την οποία κοντά στα άλλα οι Αθηναίοι γιόρταζαν την ίδρυση της πόλης τους, συμπεριφέρονταν τον 4ο αι. όπως οι βάρ- βαροι Κόλχοι της προϊστορικής εποχής. Αυτά τη στιγμή που υπάρχουν άφθονα και σημαντικά βοηθήματα για το θέμα του εξαγνισμού. Τα βοηθήματα όμως αυτά η Δ/ντρια τα αγνοεί γιατί προτιμά την αντιγραφή πεπαλαιωμένων απόψεων. Στην προκει- μένη ωστόσο περίπτωση η γκάφα της είναι δικό της κατασκευά- σμα που φαίνεται ότι προήλθε από την παρεξήγηση στοιχειώδους αγγλικού κειμένου. Το συγκεκριμένο έργο της κρίθηκε φυσικά δυσμενώς με δηκτική ειρωνεία από δύο έλληνες φιλόλογους-επι- γραφικούς, οι οποίοι υπέδειξαν σωρεία λαθών και παραλείψε- ων. Η ευγενική Δ/ντρια έσπευσε να απαντήσει στον έναν ότι η κριτική του είναι «γεμάτη εμπάθεια, ανακρίβειες και αυθαίρετες κρίσεις» και η επιχειρηματολογία του «σαθρή». Την ίδια ωστόσο στιγμή αποσύρονταν εσπευσμένα τα αντίτυπα της περισπούδα- στης αυτής έκδοσης και κυκλοφορούσε σε σύντομο χρονικό διά- στημα η «δεύτερη βελτιωμένη έκδοση», η οποία υιοθετούσε σιω- πηρά όλες περίπου τις υποδείξεις του επικριτού της χωρίς να του αναγνωρίζονται. Η ίδια μιλά ανερυθρίαστα για «θερμή υποδοχή του έργου από το αναγνωστικό κοινό που είχε ως αποτέλεσμα να εξαντληθεί σύντομα η πρώτη έκδοση». Αλήθεια, έτσι εξηγείται το γεγονός ότι ούτε η βιβλιοθήκη του Κ.Ε.Ε.Ε.Σ. ούτε της Ακαδη- μίας Αθηνών διαθέτουν αντίτυπο της α' έκδοσης; Δεν πρόφθασαν δηλαδή να προμηθευτούν αντίτυπο γιατί το βιβλίο έγινε κυριολε- κτικά ανάρπαστο; Τέτοια επιχειρήματα προσβάλλουν την ανθρω- πινή νοημοσύνη.

Μια από τις πολλές αδυναμίες της Δ/ντριας είναι η άγνοια της σχετικής βιβλιογραφίας. Και η δανεική βιβλιογραφία που παρα- θέτει δεν αξιοποιείται, είναι διακοσμητική. Ως πού μπορεί να φτάσει η άγνοιά της; Στη «δεύτερη βελτιωμένη έκδοση» του έρ- γου της *Κατά Μειδίου* αναγράφεται (σ.208) Fuhr C. - Sykutris J., *Demosthenis Orationes*, 3 τομ. (Bibl. Teubn.), Lipsiae 1914-27. Ποια είναι η αλήθεια; Το 1914 ο C. Fuhr εξέδωσε τον 1ο τόμο του Δημοσθένη και απεβίωσε πριν ετοιμάσει τον 2ο τόμο. Ο εκδοτι- κός οίκος Teubner ανέθεσε τη συνέχιση της έκδοσης στον αδικο- χαμένο το 1937 Ιω. Συκουτρή, ο οποίος άφησε ημιτελή τον 2ο τό- μο. Την έκδοση του ημιτόμου αυτού II.1 (1937) επιμελήθηκε ο γερμανός φιλόλογος H. Sachsenweiger και έκτοτε η έκδοση δια- κόπηκε.² Αν όμως πιστέψουμε την Δ/ντρια η έκδοση ολοκληρώ- θηκε σε τρεις τόμους και μάλιστα το 1927!

Αλλά το «φόρτε» της Δ/ντριας είναι η οικειοποίηση της ξένης πνευματικής περιουσίας. Η παραπάνω έκδοση, αν εξαιρέσει κα- νείς το αρχαίο κείμενο, που είναι ομολογημένα παρμένο, κακώς, από το κείμενο Butcher της γνωστής OCT, κατά τα 3/4 περίπου εί- ναι αντιγραφή σχεδόν κατά λέξη -όσο βέβαια μπορεί να μετα- φράσει πιστά τα ξένα κείμενα- από πέντε προγενέστερες εκδό- σεις (3 αγγλικές, 1 γαλλική και 1 ελληνική). Η αντιγραφή συνή- θως αποσιωπάται σε λίγες μόνο περιπτώσεις αναγνωρίζεται αλ- λά και εκεί κάποτε θολώνονται τα νερά με διάφορα τεχνάσματα. Δίνεται ένα δείγμα (*Κατά Μειδίου*, β' έκδοση, 45) για να πάρει ο αναγνώστης μια πρόγευση για το θέμα αυτό που ελπίζω να ανα- πτύξω σε φιλολογικό περιοδικό.

«τους δ' ακουσίως αιδέσεως και φιλανθρωπίας πολλής ηξίωσαν: αιδεσις ως δικανικός όρος είναι η συγγνώμη από μέρους των συγ-

γενών του θύματος προς τον δράστη ακούσιας ανθρωποκτονίας....³ Βλ. Δημ. *Παραγραφή προς Πανταίνετον* (XXXVII) §59. Οι ανθρωποκτόνοι αυτοί περιγράφονται στον *Κατ' Αριστοκράτους* λόγο του Δημοσθένη §45 ως «των ανδροφόνων των εξεληλυθότων ων τα χρήματα επίτιμα». Η περιουσία των ακούσιων ανθρωποκτόνων δεν δημευόταν (*επίτιμα χρήματα*). Η αἵδεσις έδινε το δικαίωμα στον δράστη ανθρωποκτονίας να επιστρέψει στην πατρίδα του μετά ένα χρονικό διάστημα και αφού τελέσει ορισμένους καθαρμούς. Ο Goodwin (σ.30) συγκρίνει: *Αισχ. Ευμ.* 79-84».

Ολόκληρο το παραπάνω σχόλιο είναι παρμένο από τον Goodwin σ.29-30. Οι μόνες ασήμαντες διαφορές, εκτός από την εμβόλιμη πρόταση της Δ/ντριας, συνίσταται στη μετάφραση της λ. reconciliation (= συμφιλίωση) με το «συγγνώμη», της λ. confiscate (= δημεύω) με το δεσμεύω και την παράλειψη των σχετικών φράσεων του αθηναϊκού νόμου που ο Goodwin παραθέτει αυτολεξεί μετά την παραπομπή XXXVII §59. Στην α' έκδοση (1984) το σχόλιο παρουσιαζόταν ως δικό της αφού δεν γινόταν καμιά παραπομπή στην πηγή από την οποία αντλήθηκε. Στη β' έκδοση προστίθεται πονηρά η ακροτελεύτια φράση «Ο Goodwin (σ.30) συγκρίνει: *Αισχ. Ευμ.* 79-84». Η προσθήκη είναι παραπλανητική αφού κάθε καλόπιστος αναγνώστης διαβάζοντας τα παραπάνω μένει με την εντύπωση ότι στον Goodwin οφείλεται μόνο η παραπομπή στις *Ευμενίδες* του Αισχύλου, ενώ ολόκληρο το υπόλοιπο σχόλιο οφείλεται στην ίδια.

Κατά τα άλλα η ανομολόγητη αντιγραφή συνεχίζεται σε άλλες παραλλαγές. Ένα δείγμα:

Meineke, *Histor. Crit.* 522
Quos versus fortasse nuntio
tribuerat poeta,
Salaminiam victoriam
describenti
Norwood, *Gr. Trag.* ('1948)
38

...in which (as it seems) a
messenger compares the
victory of the small Greek
force to the devastation
wrought by a small axe in a
great pine forest.

Ξανθάκη-Καραμάνου,
Διατριβή 96
The sole extant fragment...
obviously refers to the naval
battle of Salamis

A messenger seems to
compare the victory of the
small Greek force... to the
devastation wrought by a
small axe in a great pine
forest.

Όταν στην εισήγηση καταδίκασα την οικειοποίηση από μέρους της Δ/ντριας ξένης πνευματικής περιουσίας, εκείνη στο απαντητικό της υπόμνημα για την οικειοποίηση της ύλης από τους Κουμανούδη και Οικονομίδη δικαιολογείται γράφοντας ότι «το ύφος και το ήθος της γραφής των επικριτών μου... δεν επέτρεπε ευχαριστίες. Έξάλλου η τακτική αυτή να μην κατονομάζονται όσοι με ανάρμοστο τρόπο προτείνουν βελτιώσεις είναι παγία και ακολουθείται και σε πρόσφατα βελτιωμένες εκδόσεις φιλολογικών έργων». Όπως βλέπει ο καθένας, κάνει ότι δεν καταλαβαίνει τη θέση της, ότι δηλαδή κατηγορείται για οικειοποίηση ξένης περιουσίας και διατυπώνει κανόνες συμπεριφοράς που αν ίσχυαν θα κάλυπταν την ανεπίτρεπτη τακτική της. Σε άλλο μου ερώτημα πώς

συμβαίνει να μην τηρεί η ίδια τον κανόνα που ορθά διατύπωσε για άλλο φιλόλογο καταδικάζοντας την άντληση υλικού –μερική παράλληλα κυρίως χωρία– από προηγούμενες όπως ισχυρίζεται εργασίες, χαρακτηρίζοντάς την μάλιστα ως «εντελώς αντίθετη προς την επιστημονική έρευνα πρακτική», απαντά με περισκομψότητα: «Η αναφορά όμως είναι σε γνωστά ιστορικά γεγονότα που έχουν κατά καιρούς εκτεθεί από πολλούς. Δεν πρόκειται για οικειοποίηση πρωτότυπων προσωπικών απόψεων κάποιου ερευνητή ώστε να θεμελιωθεί μομφή αντιγραφής!» Μα, αν ίσχυε αυτό το παραμύθι, για ποιο λόγο οι λιγοστές παραπομπές στις πηγές πληροφοριών της α' έκδοσης αυξήθηκαν κάπως στη β' έκδοση, όταν είχε πια αποκαλυφθεί το χάρισμα της Δ/ντριας σχετική με την οικειοποίηση ξένων κειμένων; Και είναι σε θέση η ίδια πει τότε ένα σχόλιο είναι πρωτογενές και τότε δευτερογενές;

Οι δύο παραπάνω εύγλωττες ομολογίες της, επειδή συνηθίζω λέω πάντοτε τα πράγματα με το όνομά τους, θεωρώ ότι, παρά αστεία ελαφρυντικά που επικαλείται, αποτελούν ομολογία αντιγραφής. Η ίδια τώρα διαμαρτύρεται: «Αποτελεί ωμή διαστρέβλωση της πραγματικότητας ο ισχυρισμός του (= Κονομή) ότι έθεν ομολόγησε η Δ/ντρια [ωραιοτάτο το γ' πρόσωπο] πως αντιγράφει από άλλους φιλόλογους» (*Το Βήμα* 28.8.1994) και απειλεί ότι οι «βαρύτεροι χαρακτηρισμοί... κατά της Δ/ντριας θα βρουν την πρόπαισα απάντηση σε άλλους χώρους και ενώπιον άλλων κριτών». Αδυνατώντας δηλαδή να διεξαγάγει επιστημονικό διάλογο επισείει την απειλή δικαστικής δίωξης. Ίσως η Δ/ντρια επειδή έζησε τη ζωή της σαν το χαϊδεμένο παιδί επωνύμου, έχει ποτέ ακούσει τίποτα για αγώνες πνευματικών ανθρώπων, οποίοι προκειμένου να υπερασπιστούν –όχι για πρώτη φορά– πνευματική τους ακεραιότητα και τη δεοντολογία του επιστημονικού τους κλάδου είναι έτοιμοι να αντιμετωπίσουν και δικαστικές δίωξεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Άλλοι μαργαρίτες: «διεξοδική μνε(α) (οξύμωρον!), «θίγον εκτενέστερα», «παραπέμπονται ρητορικά κείμενα» δεν γνωρίζω χρήση των χρόνων: «υπέβαλαν την μαρτυρία τους και την επιβεβαιώσαν», «δεν επέβαλε ποινή ούτε υποχρέωνε», «η υπόθεση του έρ είναι δυνατόν να σχεδιασθεί» (αντί του να ανασυντεθεί), «του από τους διαδίκους» κ.ά.π. Στα απίστευτα κατορθώματα της Καθ. τριας στη στίξη συγκαταλέγεται και ο χωρισμός του υποκειμένου το ρήμα με κόμμα!

2. Μεταπολεμικά μάλιστα, διά του μ. ακαδημαϊκού Ιω. Καλλιτσίου, μου προτάθηκε από την Ακαδημία του Βερολίνου να αναλάβω αποπεράτωση της έκδοσης. Αρνήθηκα αφενός γιατί θα απομακρύνουν από άλλες ερευνητικές αναζητήσεις μου και αφετέρου γι' ήμουν πάντοτε επιβαρημένος με πολλαπλά διοικητικά καθήκοντα.

3. Παραλείπεται εδώ η επεξηγηματική πρόταση που πιθανόν να σκευάζει στη Δ/ντρια: «η οποία ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για απαλλαγή του από κάθε ποινή».

4. Κάνει ότι δεν καταλαβαίνει ότι δεν της ζητήθηκε να τους ευχαριστήσει –αφού άλλωστε τους εξύβρισε– αλλά απλώς να αναγνωρίσει ότι η «καινούργια» ύλη, με τη βοήθεια της οποίας βελτιώθηκε μ' αυτή η β' έκδοση του έργου της, ανήκει στους δύο επικριτές της.

ΚΡΙΤΙΚΗ Βιβλίου

Η χαμένη τιμή της εξουσίας

Μπελ,

Αστυνομική Προστασία

Παραγωγή: Ιάκωβος Κοπερ-

Μέλεια: Τρ. Παπαϊωάν-

Ντόλογος: Τάσος Τέλλο-

Εκδόσεις Πόλις,

1994

Πριν από 20 χρόνια, 1974, εκδόθηκε στη Γερμανία το μυθιστόρημα του Χάινριχ Μπελ «Η τιμή της Κατερίνας», που λίγο αργότερα μεταφράστηκε στον κινηματογράφο από τον Φόλκερ Σλέντορφ. Η Μάργκαρετ φον Τρότα, η οποία έπειτα έγινε γνωστή ως «η γυναίκα του πνεύματος» που υπερέβη τη χώρα, με ευθύνη της σοσιαλδημοκρατικής κυβέρνησης και του κίτρινου τύπου.

Εάν η εποχή που η RAF (η Κόκκινη Στρατός) βλάπτει σε βομβιστικές επιδρομές, εμπρησμούς, ληστείες, κλέψεις και φόνους. Ο ίδιος ο Μπελ –όπως κι ο Γκύντερ Γράμς– υπήρξε θύμα αυτής της εξουσίας, αφού κατηγορήθηκε για «υπόθαλη τρομοκρατία».

Δέχτηκε μάλιστα επιδρομές στο σπίτι του από την αστυνομία, η οποία αναζητούσε πειστήρια για να τον ενοχοποιήσει. Στο βιβλίο εκείνο ο συγγραφέας αφηγείται με χιούμορ και τρυφερότητα την ιστορία μιας εργάτριας, νέας, όμορφης και αθώας, που αναστατώθηκε η ζωή της από τις ανακρίσεις των αρχών –θεάθηκε να βγαίνει από ένα πάρτυ μ' έναν νεαρό ύποπτο για τρομοκρατικές πράξεις– και κυρίως από τη συμπεριφορά ενός αδιάτακτου δημοσιογράφου, που δούλευε για λογαριασμό μιας λαϊκής εφημερίδας μεγάλης κυκλοφορίας.

Ύστερα από το θάνατο της μητέρας της, στο νοσοκομείο όπου νοσηλευόταν, με υπαίτιο τον δημοσιογράφο, ο οποίος επιχείρησε δολίως να της πάρει λόγια, η Κατερίνα πυροβολεί και σκοτώνει τον εκπρόσωπο του Κίτρινου Τύπου, που εκτός των άλλων, «αποκάλυψε» ότι ο πατέρας της ήταν «κρυπτοκομμουνιστής» κι η μητέρα της έκλεβε το κρασί της Θείας Ευχαριστίας κι έκανε όργια με τους εραστές της στο ιεροφυλάκιο!

Το 1979 ο Μπελ γράφει το μυθιστόρημα *Αστυνομική Προστασία* με θέμα πάλι την τρομοκρατία και την κρατική καταστολή. Αυτή τη φορά τα πράγματα είναι ήρεμα στη Γερμανία, αφού

τα βασικά στελέχη της RAF έχουν «αυτοκτονήσει» στα «λευκά κελιά» τους. Εδώ κύριος ήρωας είναι ο Φριτς Τολμ –παράπεμπι στον εκδότη λαϊκών εφημερίδων Σπρίγκερ– εκδότης με μεγάλη επιρροή, ο οποίος με τα μέλη της οικογένειάς του πολιορκείται από τις Αρχές, με πρόσχημα την ασφάλειά τους, δηλαδή την προστασία τους από τους τρομοκράτες.

Περιγράφοντας τη «σχιζοφρένεια της εξουσίας», όπως γράφει ο Τάσος Τέλλογλου στον πρόλογό του –μια συνοπτική ματιά στην κοινωνική κατάσταση της σημερινής Γερμανίας– που παρακολουθεί τα τηλέφωνα, ανοίγει την αλληλογραφία και ελέγχει ακόμα και την σεξουαλική ζωή αυτών που «προστατεύει», ο Μπελ θέλει να δείξει πού μπορεί να φθάσει η αντιτρομοκρατική υστερία. Το μήνυμά του βιβλίου είναι αισιόδοξο, μέσα στην απανθρωπιά όπου βυθίζεται η γερμανική κοινωνία: η κόρη του εκδότη μένει έγκυος από τον φύλακά της, αφήνοντας άφωνους τους υπεύθυνους για την προστασία της που αδυνατούν να βρουν τον δράστη!

Ο καθολικός Μπελ (1917-1985), ο αντιμιλιταριστής, ο εχθρός του ολοκληρωτισμού, αναγνωρίστηκε ως μία από τις

Ράβδος εν γωνία, άρα βρέχει... και ας μη θεωρηθεί ότι παραλογίζομαι. Απλώς διάβασα το μυθιστόρημα του Τάκη Θεοδωρόπουλου, *Η πτώση του Νάρκισσου* (εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», 1994) κι έπεσα κι εγώ! Είναι αλήθεια πως δύσκολα γράφεται ένα τόσο ναρκισσιστικό βιβλίο· άθλος, λοιπόν, η αθλιότητα(;) :

«Σταμάτα να λες αηδίες, παιδάκι μου. Είσαι σαράντα ετών κι ακόμη δεν έχεις σοβαρευτεί. Και δεν μου λες, αφού έχεις τόσα χρήματα για να ταξιδεύεις συνέχεια, δεν μπορείς να κρατήσεις μερικά στην μπάντα, να πάει το παιδί σου σ' ένα καλό σχολείο;» Όμως, ο φοβερός σαραντάρης νάρκισσος αλλιώς διάλεξε να ξοδέψει τα λεφτά του· και ιδού πώς: «Στο ξενοδοχείο, στο δωμάτιο, όταν είχαμε επιτέλους μείνει μόνοι, αισθανόμουν ήδη ασυγκράτητος. Με τη σαμπάνια να ρέει εν αφθονία, παγωμένη κι αναντικατάστατη, της είχα ζητήσει να κλείσει τα μάτια της, είχα ανοίξει το κουτί με το περιδέραιο και της το είχα ακουμπήσει όπου ακριβώς είχα ονειρευτεί. Τα μάτια της είχαν βουρκώσει αντικρίζοντας τα καρδιά του χρυσού, τις κόκκινες λάμπες από τα ρουμπίνια, τα αποδεικτικά της γενναιοδωρίας μου»...

Το «Σπίτι της Κύπρου»

(Ηρακλείτου 10, Κολωνάκι) έχει πάντα κάτι ενδιαφέρον να παρουσιάσει. Ο Οκτώβρης ξεκινά με την παρουσίαση του σημαντικού τόμου *Dated Greek Manuscripts from Cyprus to the year 1570* (έκδ. Dumbarton Oaks και Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών Κύπρου)· η παρουσίαση του σημαντικού αυτού έργου έγινε από τους δύο συνεργάτες που το εξέδωσαν, τους καθηγητές **Robert Browning** και **Κ. Κωνσταντινίδη**.

Και συνεχίζει με την παρουσίαση του δίγλωσσου τόμου *Ανθολογία Κυπριακής Πεζογραφίας και Ποίησης VII αι. π.Χ. - XX αι.*, έκδοση που πραγματοποιήθηκε στη Γαλλία από τα "Ελληνικά Χρονικά" του Συλλόγου των Φίλων της Ελλάδας και της Κύπρου.

«Υπήρξαμε ανέκαθεν μεροληπτικοί στα λόγια και στις πράξεις απέναντι στους πολιτισμούς που γέννησε ο Ελληνισμός: προβάλλαμε –και το άξιζε– τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και βάσαμε σε δεύτερη μοίρα –παρ' όλο που δεν το άξιζε– τον βυζαντινό πολιτισμό». Μ' αυτά τα "αυτοκριτικά" σχόλια χαιρετίζει ο υπουργός Πολιτισμού **Θάνος Μικρούτσικος** την έκδοση του τόμου *Οι Πύλες του Μυστηρίου. Θησαυροί της Ορθοδοξίας από την Ελλάδα* (εκδ. Μπάστας-Πλέσσας, 1994): πρόκειται για έναν πραγματικά φροντισμένο κατάλογο, που πραγματοποιήθηκε με τη συνεργασία του Βυζαντινού Μουσείου Αθηνών, του Μουσείου

φωνές της γερμανικής συνείδησης. Σ' αυτό το βιβλίο, αφού αποφαινεται ότι «η υπομονή των φτωχών» αποτελεί έκπληξη, βάζει στο στόμα ενός από τα πρόσωπα της ιστορίας του τη φράση: «Ένας σοσιαλισμός πρέπει να έρθει, πρέπει να νικήσει». Όχι, βέβαια, ο «σοσια-

λισμός» του σοσιαλδημοκρατικού κόμματος, που βρίσκεται σήμερα προ των πυλών της εξουσίας, σε μια Γερμανία που κυβερνάται από τους μάνατζερ των μεγάλων επιχειρήσεων και τους ιδιοκτήτες των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας (ιδίως της τηλεόρασης).

Μετά την επανένωση της, ο αριθμός των ανέργων εκεί ξεπέρασε το 1994 τα 4 τομύρια –με θύματα και τους νέους– ενώ 8 εκατομμύριο κάτοικοί της ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.

Φίλιππος Φιλί

Η έκπληξη του ασυνήθους

**Θόδωρος Πανάγος,
Συνήθης Υποπτος,
εκδ. Δελφίνι, Αθήνα 1994**

Η έκπληξη και η αμηχανία που αισθάνεται πιθανόν ο αναγνώστης διαβάζοντας τις πρώτες γραμμές του μυθιστορήματος του Θ. Πανάγου μεταλλάσσεται σύντομα σε μειδίαμα μπροστά στην πικρή σάτιρα που εκπέμπει η όλη σύνθεση. Το κείμενο, μακριά από μια ρεαλιστική γραφή που καταγράφει «φέτες ζωής», μακριά από την εύκολη δραματοποίηση καταστάσεων και την ψυχολογίζουσα χαρακτηρισολογία, αναδύεται, μέσα από τους «υπονόμους» του, περισσότερο αληθινό από τα εκ προθέσεως αληθινά, βαθιά τραγικό και εφιαλτικά σύγχρονο, υπονομεύοντας τη σοβαροφάνεια της ζωής και της συγγραφής.

Το φανταστικό γίνεται στοιχείο της αληθοφάνειας της ιστορίας του και η σουρεαλιστική γραφή τρόπος της αφήγησής της. Η λέξη γίνεται ο κινητήριος μοχλός της πλοκής και ο χώρος –ο εκάστοτε χώρος της δράσης– μετακινούμενος βάλτος που παρασύρει τον ανυπεράσπιστο ήρωα σε απρόβλεπτες καταστάσεις. Μεταξύ σύγχρονης πόλης, όπου διαδραματίζεται η ιστορία, και ατόμου δημιουργείται μια σχέση διαρκούς έλξης/απώθησης. Ο περιβάλλο-

ντας χώρος από φιλικός μετατρέπεται σε εχθρικό και τανάπαλιν, χωρίς σταματημό, έτσι ώστε ο αγώνας να αποδεικνύεται μάταιος: το σπίτι που κατακλύζεται από τη λάσπη μέσα σε μια τρύπα του Μετρό βρίσκεται ταυτόχρονα στον τρίτο όροφο μιας πολυκατοικίας, ενώ η αίθουσα όπου είναι τα γραφεία του Καθρέφτη δίνει κατευθείαν στα κελιά των βαρυποινιτών. Η διφυΐα του χώρου αναδιπλασιάζεται από τη διφυΐα των προσώπων: τα πάντα εμπεριέχουν και το αντίθετό τους ή, ακόμη καλύτερα, το κάθε σημαίνον έχει πολλά σημαινόμενα καθιστώντας τις πραγματικές σημασίες ρευστές και τον ενδομυθιστορηματικό κόσμο πολυδαίδαλο. Ο Αρχιεπίσκοπος είναι ο δολοφόνος, ο παλιός επαναστάτης Ορέστης είναι η Παλόμα, ακόμα και η γυναικεία μορφή που αγαπάει τον ήρωα είναι διχασμένη σε δύο πρόσωπα, το καθένα με τη δική του ιστορία, τη δική του προσωπικότητα, τη δική του μοίρα: Η Λευκή και η Χιονάτη αποτελούν δύο σημαίνοντα –περίπτωση συνωνυμίας– που παραπέμπουν σε ένα σημαμένο, στη Γυναίκα.

Το βιβλίο παίζει διαρκώς προκαλώντας την αυτοαναίρεσή του: όταν, για μια στιγμή, η ροή της ιστορίας μοιάζει να μπαίνει σε σταθερό αυλάκι, όταν, δηλαδή, το κεντρικό πρόσωπο νομίζει πως βρήκε τον προσανατολι-

σμό του, τότε, μια νέα ανακαταλύει τα πάντα, φέρνει ιστορία στην πρώτη της αυτή πιθανώς που βρίσκεται εκτός τούτου του βιβλίου ήδη διαδραματιζόταν πριν τη σύλληψή της από την γε

Αστυνομική πλοκή που τρέπει τις αρχές του είδους νταστικό που γίνεται η αλβία του πραγματικού και ιστορικού στην πιο ακραία τομή είναι τα χαρακτηριστικά συνθέτουν την ταυτότητα του βιβλίου. Με όπλο τη συνάντηση των αντιθέτων ως μια υπεράληθεια που θεωρείται νόνητη, ο αφηγητής εγκατεται σε μια ολίσθηση σημειο που επιφέρει η ανατρεπτική ναμη των λέξεων, η δυνατότητα να κινούνται αυθόρμητα στο χώρο και ανεξάρτητα πράγματα που κατανοούν. Χωρίς υπερβολή, οι οδηγούν τον ήρωα και τον γνώστη σε μονοπάτια άγρια εγκαταλείποντάς τους, για αβέβαιο και στην ουσία αδιόριστο διάστημα, στο χώρο και χρόνου τοπίο επιστημονικής φαντασίας να τους επανοδηγήσουν τανώδυνα, σε οικείους τόπους

Εκείνο που διέπει ακόμη πράξη της αφήγησης είναι ακραία χρήση της μεταφυσικής κυριολεξίας. Αυτό που κάποιο άλλο κείμενο θα ελλούσε εφιάλτη που θα έληγε θύς μετά την αφύπνιση του

από την οπτική γωνία
ποιού θα παρακολουθού-
την ιστορία, εδώ εντάσσε-
σα στην πραγματικότητα
ιστορίας. Παράλληλα, η τρι-
σωπη αφήγηση, υιοθετώ-
την οπτική των προσώπων,
λητή και πολλαπλή συγ-
γής, αφού περνάει από το
ρόσωπο στο άλλο δίνοντας
αφορετική οπτική του κα-
εκλείπει ως αντικειμενι-
και υποβαθμίζεται σε
παρατηρητή πρόθυμο να
πεί χαρακτηρισμούς και
ς του εκάστοτε προσώ-
Ετσι, ο κεντρικός ήρωας
διαδοχικά «ο ήρωάς
«ο μαλάκας», «το θύμα»,
«το χτυπημένος», «ο ύπο-
«ο υποψήφιος», «ο άρ-
ς», «ο κατηγορούμενος»,
«ο γέρος», «το ρημάδι», «το
«ο καφέ αρκούδα»,
«ο ήνος», «ο κόπανος», «ο

μετανάστης», «ο αφηρημένος»,
«ο καχύποπτος», «ο μελλοθάνα-
τος» και ίσως κάποιοι ακόμη
χαρακτηρισμοί που συνιστούν
την μεταβαλλόμενη ονοματοδο-
σία του και επομένως την ανυ-
παρξία ενός σταθερού δικού
του ονόματος. Ο ετεροπροσδιο-
ρισμός του συνιστά και την ου-
σία της περιπλάνησής του, της
ασάφειας της θέσης του και των
στόχων του, της ρευστότητας
που δημιουργεί ένα τηλε-ζάπιν-
γκ όπου από τον έναν χώρο-
χρόνο ο θεατής περνάει σε κά-
ποιον άλλο όπου άλλα συμβαί-
νουν και όταν επανέρχεται στον
προηγούμενο υπάρχουν κάποια
διάκενα στην ιστορία, λεπτών ή
χρόνων, διάκενα που αδυνατεί
να προσδιορίσει. Μήπως, όμως,
κάτι τέτοιο δεν υπονοείται και
στο τέλος του βιβλίου, όταν ο
αφηγητής(;) λέει: «Ωραία, γέ-
ρο! Ό,τι είδες, είδες. Πήρες τη

δόση του. Σου φτάνει. [...] Εσύ... στην τρύπα σου! Και ύπνο». Με μόνη διαφορά ότι ο αναγνώστης μένει να αναρωτιέ-
ται αν η προτροπή για ύπνο
απευθύνεται στον ήρωα ή... σ'
αυτόν τον ίδιο...

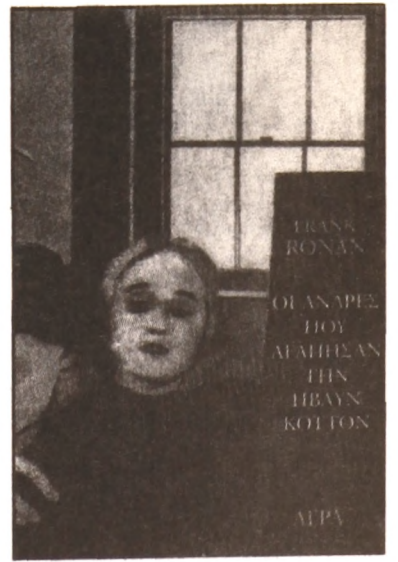
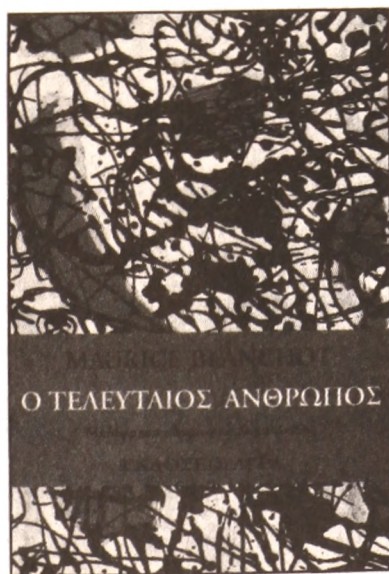
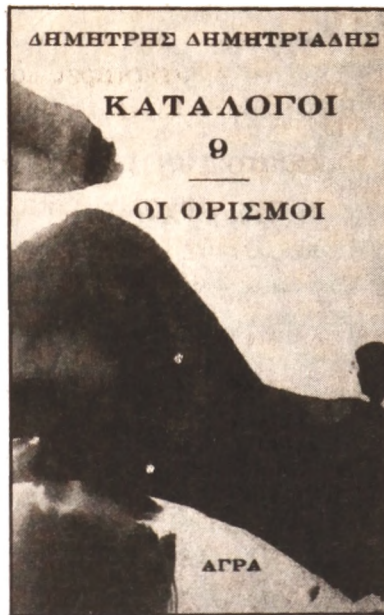
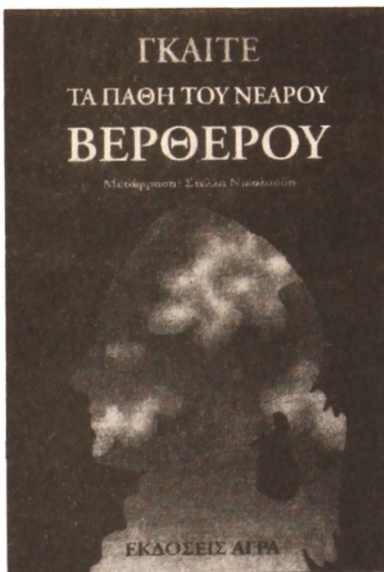
Ο Θόδωρος Πανάγος με τον
Συνήθη ύποπτο δίνει ένα μυθι-
στόρημα και μια γραφή ανανε-
ωτικά στην αποτελμάτωση που
έχει οδηγήσει πολλούς άξιους
συγγραφείς μας η προσπάθεια
συγγραφής έργου με προδια-
γραφές μπεστ-σέλερ. Επιπλέον,
αν θεωρήσουμε ως κύρια συ-
στατικά του μπεστ-σέλερ τη
δράση, την πλοκή, και τους κι-
νηματογραφικούς ρυθμούς και
εναλλαγές εικόνων, τότε, ο Πα-
νάγος, με τη δική του γλώσσα,
έχει κάνει ήδη το μπεστ-σέλερ.

Δημήτρης Τσατσούλης

Μπενάκη και του Μου-
σείου Κανελλοπούλου
και συνόδευε την ομώ-
νυμη έκθεση. Ευτυχώς
οι δραστηριότητες της
“Βικελαίας Βιβλιοθή-
κης” –και ως προς την
οργάνωση έκθεσης με
προσανατολισμό το Βυ-
ζάντιο αλλά και ως
προς την επιμέλεια του
συνοδευτικού καταλό-
γου– άνοιξαν το δρόμο
και υπέδειξαν τη σωστή
κατεύθυνση και προς
άλλους επισημότερους
φορείς. Φυσικά η μίμη-
ση μιας σωστής πρακτι-
κής δεν έχει τίποτα το
αξιόμεμπτο, φτάνει βέ-
βαια, να το αναγνωρί-
ζουμε...

ο χαρτοκόπτης

1979 - 1994

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ. Ο Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ ΜΙΛΑΕΙ ΜΕ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ

Απελευθέρωση - 12.10.1944

Αθήνα, Αθήνα των άχρονων ιδεών
αβδηρίτες σκυλεύουν πάλι τους πανικούς σου
τεκμήριο της πτώσης σου η διαρκής ευκρασία
μνήμες εμέσσουν μυστικά στα στωικά καντόνια.
Αθήνα, Αθήνα των ανώριμων ωρών
Αθήνα σκελετωμένων ησυχαστών
τα αναιδή τους σπέρματα ποτίζουν εφιάλτες
οι προτροπές τους ξηραίνουν, τώρα, τον Ηριδανό
στις ανεπίστροφες γειτονιές αναρρώνει η νοσταλγία.
Αθήνα των ηττημένων μονομάχων
Περσών, Ρωμαίων, Σλάβων, Τούρκων περαστικών
Αθήνα των ουρανόθωρων Γερμανών
εξαίσια φόνισσα επήλυδων θερσιτικών.
Αθήνα, Αθήνα των νόθων λέξεων του Ατσαγιόλι Αντωνίου
Αθήνα αγχόνη του Δραγούμη
Αθήνα του Καρούζου και του Σαχτούρη
αγνοημένοι άγγελοι, όλοι, που καγχάζουν στη σποδό σου.
Αθήνα σφαγείο Φιλικών Εταίρων
Αθήνα των αφιλόξενων βαλανείων, των ευσεβών θηριοτροφείων
Αθήνα των αιχμάλωτων ναών.
Αθήνα των ημιμαθών εφήβων, των ανεξιχνίαστων Αθίδων
Αθήνα της κινητής, πλέον, ασυνεννοησίας
με συντροφιά την ώχρα σου στο φάσμα της σιωπής.
Αθήνα, Αθήνα
είμαι το αίμα, ο κουρνιαχτός, τα δάκρυά σου
πλησίσιος ψηλαφώ τα παρόντα του παρελθόντος
Αθήνα, εγώ μαθητής σου και προδότης
Αθήνα, εγώ αμετανόητος ιεροφάντης του μέλλοντός σου.

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΣΤΕΛΙΟ
ΡΟΓΚΑΚΟ

1979-1994. Δεκαπέντε χρόνια Νεφέλη

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Δοκιμιογράφος με ευρύτατο φάσμα ενδιαφερόντων, από τα εικαστικά ως την πιο επαναστατική λαογραφία και, μέσω αυτής, μέχρι το κοινωνιολογικό και πολιτικό δοκίμιο, λεξικογράφος, φωτογράφος, συλλέκτης, ποιητής, πεζογράφος· με μια πλούσια και εύκαμπτη γλώσσα, που πολλές φορές φθάνει σε υψηλότερα επιτεύγματα, λυρικά ή μη, με χιούμορ, ασυμβίβαστος ανατροπέας, ο *Ηλίας Πετρόπουλος* αποτελεί μοναδική παρουσία στα ελληνικά γράμματα.

Το πλούσιο έργο του (κυρίως λαογραφικό), του οποίου η συγκέντρωση, η καταγραφή, ο σχολιασμός και η έκδοση, θα αποτελούσαν αλλού, καρπό ομαδικής δουλειάς αρμοδίων φορέων (πανεπιστημίων, ινστιτούτων και εν γένει ιδρυμάτων) είναι καιρός πια να μελετηθεί και να αναληθεί. Οι εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ καταθέτουν τώρα, σε μια νέα σειρά, στους Έλληνες αναγνώστες αυτό το έργο.

Ήδη κυκλοφορούν

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΛΟΥ ΚΛΕΦΤΗ

ΠΤΩΜΑΤΑ, ΠΤΩΜΑΤΑ, ΠΤΩΜΑΤΑ

ΚΑΛΙΑΡΝΤΑ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ΨΕΙΡΟΛΟΓΙΑ

Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΚΑΦΕΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ο ΜΥΣΤΑΞ

ΤΟ ΑΓΙΟ ΧΑΣΙΣΑΚΙ

ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΡΕΜΠΕΤΙΚΑ

Η ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

ΤΟ ΜΠΟΥΡΔΕΛΟ

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΣΙΔΕΡΙΕΣ

ΔΩΔΕΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ
ΠΑΛΑΤΙΑΝΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1968-1974 • 1982-1991

ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ

ΤΟΠΟΡ

ΑΡΕΤΙΝΟΥ, ΤΑ ΑΚΟΛΑΣΤΑ ΣΟΝΕΤΑ

Η ΦΟΥΣΤΑΝΕΛΑ

ΠΟΤΕ ΚΑΙ ΤΙΠΟΤΑ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΦΑΣΟΛΑΔΑ

LE KIOSQUE GREC (ΤΟ ΠΕΡΙΠΤΕΡΟ)

LA VOITURE GRECQUE (ΤΟ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ)

CAGES A OISEAUX EN GRECE (ΤΑ
ΚΛΟΥΒΙΑ)

ALBUM TURK

Ετοιμάζονται

ΥΠΟΚΟΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ

ΤΟ ΤΑΝΤΟΥΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΓΚΑΛΙ

ΤΟ ΠΑΡΑΘΥΡΟ

ΚΑΡΕΚΛΕΣ ΚΑΙ ΣΚΑΜΝΙΑ

ΤΑ ΣΙΔΕΡΑ, Η ΛΑΣΠΗ,
ΤΑ ΜΠΑΣΤΟΥΝΙΑ

Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ Ν Ε Φ Ε Λ Η

ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6 ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ.: 3607744

Με Θυμάστε;

CLASSIC
LIGHTS

1g

360
ΔΡΑΧΜΕΣ

Το Υπουργείο Υγείας προειδοποιεί:

Τ Ο Κ Α Π Ν Ι Σ Μ Α Β Λ Α Π Τ Ε Ι
Σ Ο Β Α Ρ Α Τ Η Ν Υ Γ Ε Ι Α